

**Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav ekonomický věd**

Přínosy a dopady zapsání města na seznam UNESCO

Bc. Eva Peřinová

**Diplomová práce
2014**

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Eva Peřinová**
Osobní číslo: **E11573**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Ekonomika veřejného sektoru**
Název tématu: **Přínosy a dopady zapsání města na seznam UNESCO**
Zadávací katedra: **Ústav ekonomických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je zhodnotit jaké jsou očekávání, přínosy, rizika a reálné dopady na město, které bylo zapsáno na seznam nemovitého kulturního dědictví, nebo které o tento zápis usiluje.

Zásady:

Rešerše odborné literatury a dalších pramenů.

Stanovení cílů práce a hypotézy, volba metod.

Úvod do problematiky ochrany kulturního dědictví.

Památková péče v ČR.

Kulturní dědictví UNESCO v ČR.

Kulturní dědictví UNESCO - Litomyšl - přínosy a dopady pro město.

Formulace závěrů.

Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

BURIAN, Aleš. Litomyšl a soudobá architektura: Litomyšl and contemporary architecture : 1990-2001 : [výstava Obecní dům Brno, 2001]. 1. vyd. Brno: Obecní dům Brno, 2001, 103 s.

FRANCIONI, Francesco, LENZERINI, Federico. The 1972 World Heritage Convention: a commentary. New York: Oxford University Press, 2008, xxiv, 576 p. ISBN 01-992-9169-1.

PEK, Tomáš. Stavební památky: specifika přípravy a financování jejich obnovy, údržby a provozu. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, i-xiv, 15-214 s. ISBN 978-80-7357-462-8.

TKÁČ, Vladimír. Průvodce poklady UNESCO: Český Krumlov, Holašovice, Kutná Hora, Litomyšl, Praha. Vyd. 1. Olomouc: Fontána, 2006?, 336 s. ISBN 80-733-6307-0.

VLČKOVÁ, Jitka, KUČOVÁ, Věra, BENEŠ, Michal. Mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví. 1. vyd. Editor Jana Poláková. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2007, 235 s. Odborné a metodické publikace (Národní památkový ústav). ISBN 978-808-7104-149.



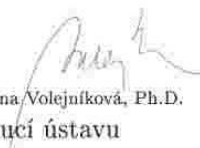
Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. arch. Vladimíra Šilhánková, Ph.D.
Ústav regionálních a bezpečnostních věd

Datum zadání diplomové práce: 30. září 2013
Termín odevzdání diplomové práce: 30. dubna 2014



doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.



doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 30. září 2013

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako Školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 25. 4. 2014.

Bc. Eva Peřinová

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda poděkovala své vedoucí práce doc. Ing. arch. Vladimíře Šilhánkové, Ph.D. za její odbornou pomoc, cenné rady a poskytnuté materiály, které mi pomohly při zpracování diplomové práce. Dále děkuji pracovníkům Městského úřadu Litomyšl za jejich ochotu při poskytování potřebných informací a své rodině za podporu při studiu.

ANOTACE

Diplomová práce se věnuje problematice památkové péče v České republice a památkám zapsaným na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Teoretická část práce se zabývá přínosy a dopady zapsání města Litomyšl na Seznam UNESCO. Práce obsahuje zpracovaný dotazníkový výzkum s cílem zjistit informovanost obyvatelů Litomyšle a jejich návštěvníků z oblasti UNESCO.

KLÍČOVÁ SLOVA

Památková péče, UNESCO, Seznam světového kulturního a přírodního dědictví, Litomyšl

TITLE

Benefits and impacts of inclusion on the UNESCO list.

ANNOTATION

The thesis deals with an issue of monuments in the Czech Republic and monuments registered on the UNESCO World Cultural and Natural Heritage. The theoretical part deals with the benefits and impacts of Litomyšl inclusion on the List of UNESCO. The work includes analyze survey research to determine public awareness Litomyšl and its visitors from UNESCO.

KEYWORDS

Preservation, UNESCO, List of World Cultural and Natural Heritage, Litomyšl

OBSAH

ÚVOD.....	10
1 KULTURNÍ DĚDICTVÍ A JEHO OCHRANA.....	11
1.1 UNESCO - ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ PRO VÝCHOVU, VĚDU A KULTURU	11
1.1.1 Řídící orgány UNESCO.....	12
1.1.2 Působnost UNESCO.....	13
1.2 MEZINÁRODNÍ DOKUMENTY O OCHRANĚ KULTURNÍHO DĚDICTVÍ	14
1.3 SEZNAM SVĚTOVÉHO KULTURNÍHO A PŘÍRODNÍHO DĚDICTVÍ.....	16
1.3.1 Indikativní seznam lokalit pro nominaci k zápisu na Seznam světového dědictví, jeho struktura a zásady 17	
1.3.2 Předložení nominační dokumentace.....	19
1.3.3 Proces zápisu na Seznam světového dědictví.....	21
1.3.4 Rozhodnutí Výboru pro světové dědictví	21
1.3.5 Jednotlivé změny památek zapsaných na Seznamu světového dědictví.....	22
2 PAMÁTKOVÁ PÉČE V ČESKÉ REPUBLICE VE VZTAHU K PAMÁTKÁM UNESCO	24
2.1 DEFINICE PAMÁTKOVÉ PÉČE V KONTEXTU ČESKÉ REPUBLIKY	24
2.1.1 Legislativní prameny památkové péče.....	25
2.2 TYPOLOGIE PAMÁTEK.....	27
2.3 SYSTÉM PAMÁTKOVÉ PÉČE	28
2.4 PODPORA PAMÁTKOVÉ PÉČE V ČR.....	30
3 KULTURNÍ DĚDICTVÍ UNESCO V ČR	33
3.1 HMOTNÉ KULTURNÍ DĚDICTVÍ - PAMÁTKY UNESCO V ČR	33
3.2 NEHMOTNÉ KULTURNÍ DĚDICTVÍ	36
4 KULTURNÍ DĚDICTVÍ UNESCO PŘÍKLAD MĚSTA- LITOMYŠL - PŘÍNOSY A DOPADY PRO MĚSTO.....	37
4.1 CHARAKTERISTIKA MĚSTA LITOMYŠL.....	37
4.2 CHARAKTERISTIKA A HISTORIE PAMÁTEK MĚSTA LITOMYŠL A JEJICH VZTAH K UNESCO	38
4.2.1 Zámecký areál Litomyšl.....	39
4.2.2 Dům u Rytířů.....	40
4.2.3 Klášterní zahrady.....	41
4.2.4 Litomyšlské náměstí.....	41
4.3 ORGANIZACE NA PODPORU PROPAGACE PAMÁTEK UNESCO V LITOMYŠLI	42
4.4 PROCES ZÁPISU ZÁMECKÉHO AREÁLU V LITOMYŠLI NA SEZNAM SVĚTOVÉHO KULTURNÍHO A PŘÍRODNÍHO DĚDICTVÍ UNESCO A SOUVISEJÍCÍ AKTIVITY MĚSTA.....	44
4.5 PERCEPCE DOPADŮ ZAPSÁNÍ LITOMYŠLE NA SEZNAM KULTURNÍHO DĚDICTVÍ UNESCO U VEŘEJNOSTI .50	
4.5.1 Obyvatelé města a blízkého okolí.....	51
4.5.2 Návštěvníci města Litomyšl.....	54
4.5.3 Okolnosti odpovědí respondentů.....	57
5 PŘÍNOSY A DOPADY ZAPSÁNÍ LITOMYŠLE NA SEZNAM KULTURNÍHO DĚDICTVÍ UNESCO - ANALÝZA NÁZORŮ HLAVNÍCH AKTÉRŮ PROCESU	58
5.1 OČEKÁVANÉ PŘÍNOSY A DOPADY Z POHLEDU KLÍČOVÝCH AKTÉRŮ.....	58
5.2 PŘÍNOSY PRO MĚSTO	60
5.3 DOPADY PRO MĚSTO.....	69
ZÁVĚR	74
POUŽITÁ LITERATURA.....	77

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Procesy a činnosti památkového fondu	29
Tabulka 2 – Meziroční indexy návštěvnosti zámeckého areálu v období 1994 – 2013	62
Tabulka 3 – Finanční prostředky investované Památkovým ústavem v Pardubicích do záchran architekttonického dědictví v Litomyšli.....	67
Tabulka 4 – Finanční prostředky investované Památkovým ústavem v Pardubicích na regeneraci MPR a MPZ v Litomyšli.....	68
Tabulka 5 – Stavební výdaje města Litomyšl v letech 1991 – 2013	69

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 – Zámek Litomyšl	40
----------------------------------	----

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 – Odpovědi respondentů na pozitivní dopady	52
Graf 2 – Odpovědi respondentů na negativní dopady	52
Graf 3 – Věková struktura respondentů.....	53
Graf 4 – Maximální dosažené vzdělání respondentů.....	54
Graf 5 – Maximální dosažené vzdělání respondentů.....	55
Graf 6 – Maximální dosažené vzdělání respondentů.....	56
Graf 7 – Věková struktura respondentů.....	56
Graf 8 – Maximální dosažené vzdělání respondentů.....	57
Graf 9 – Vývoj návštěvnosti zámeckého areálu v období 1994 – 2013	61
Graf 10 – Vývoj návštěvnosti informačního centra v období 2007 – 2013	64
Graf 11 – Struktura zahraničních turistů informačního centra Litomyšl v období 2011 – 2013	64
Graf 12 – Vývoj návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení v Litomyšli v období 2000 – 2013	65
Graf 13 – Vývoj počtu obyvatel Litomyšle v letech 1990 - 2013	66
Graf 14 – Vývoj stavebních investic města Litomyšl na obnovu památek za období 1991-2013	71
Graf 15 – Intenzita dopravy na vybraných silnicích v Litomyšli	73

SEZNAM ZKRATEK

ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
ICOMOS	Mezinárodní rada pro památky a sídla
MPR	Městská památková rezervace
MPZ	Městská památková zóna
MK	Ministerstvo kultury
NPÚ	Národní památkový ústav
ŘSD	Ředitelství silnic a dálnic
UNESCO	Organizace Spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu
IOP	Integrovaný operační program

ÚVOD

Tématem této diplomové práce jsou „Přínosy a dopady zapsání města na seznam UNESCO“. Podnětem pro zpracování této problematiky je skutečnost, že město Litomyšl je významné turistické město. Bude přínosné seznámit se se získanými poznatky v oblasti kulturního dědictví UNESCO a s ním spojenými přínosy a dopady na město Litomyšl.

Cílem práce je analyzovat, jaké jsou očekávání, přínosy, rizika a reálné dopady na město Litomyšl v souvislosti s jeho zápisem na seznam nemovitého kulturního dědictví UNESCO. Dále je práce věnována ochraně světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO v České republice a památkové péči České republiky.

Celou historii lidstva se vytvářely různá stavební díla s velkým kulturním a přírodním dědictvím, bohužel postupem času se dochovaly jen některé, nebo jen jejich části. Z důvodu ochrany těchto statků vznikl Seznam světového přírodního a kulturního dědictví, který vychází z Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví z roku 1972. Vzhledem k obsáhlosti tohoto tématu nebyla v této práci zdaleka vyčerpána celá problematika ochrany kulturních statků. Důležitou funkci v této oblasti má v České republice Ministerstvo kultury ČR a především její příspěvková organizace Národní památkový ústav, který poskytuje odborné, vzdělávací a publikační činnosti pro kvalitní péči o kulturní památky a další památková území.

Práce také pojednává o podmínkách, které musí památka splňovat, pokud se žadatel uchází o zápis na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví. V České republice je k 31. prosinci 2012 zapsáno dvanáct statků na tomto seznamu a dalších sedmnáct je již na indikativním seznamu a budou se ucházet také o zápis na Seznam UNESCO.

Informace pro tuto práci byly získány z odborné literatury, internetových zdrojů, publikací NPÚ a Města Litomyšl. Některé informace byly poskytnuty pracovníky Městského úřadu v Litomyšli, pracovníci informačního centra, také Národního památkového ústavu a současnou kastelánkou Státního zámku Litomyšl.

1 KULTURNÍ DĚDICTVÍ A JEHO OCHRANA

Lidstvo od svého počátku produkuje výtvořy odlišné od přírodní podstaty věci. Jsou svědečtím vývoje člověka a společnosti a projevem způsobu existence člověka. Proto je důležité tyto výtvořy opatrovat.¹ Kulturní a přírodní dědictví je nutné chránit především z důvodu jeho hodnoty, kterou pro lidstvo má. Dále také z důvodu tradičních příčin rozkladu statků či změnou sociálních a ekonomických podmínek, které zhoršují jejich stav jako je poškození či jejich úplné zničení. Zhoršení nebo zánik jakéhokoli kulturního nebo přírodního dědictví představuje škodlivé ochuzení dědictví všech národů světa. Ochrana tohoto dědictví bývá ohrožena na národní úrovni z důvodu omezených zdrojů země, a to zdrojů finančních, vědeckých a technických. Z tohoto důvodu vznikly mezinárodní úmluvy, doporučení a usnesení týkající se kulturního a přírodního dědictví zajišťující zřízení účinného systému kolektivní ochrany.²

Za kulturní dědictví jsou považovány památky, jako jsou architektonická díla, díla monumentálního sochařství a malířství, prvky či struktury archeologické povahy, nápisy, jeskynní obydlí a kombinace prvků, které mají výjimečnou světovou hodnotu z hlediska dějin, umění a vědy. Dále do kulturního dědictví můžeme zařadit skupiny oddělených či spojených budov, které mají z důvodu své architektury a jejich stejnorodosti nebo místa v krajině výjimečnou světovou hodnotu z hlediska dějin, umění či vědy. Spadají sem i práce člověka nebo kombinované díla přírody a člověka, archeologické lokality mající výjimečnou světovou hodnotu z historického, estetického, etnologického a antropologického hlediska.³

1.1 UNESCO - Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu

Z výše uvedených důvodu vznikla Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu – UNESCO. Tato organizace vznikla na základě Úmluvy (tzv. Ústava UNESCO)

¹ VAJČNER, Jiří. *Úvod do památkové péče: několik poznámek o historii památkové péče, zakládání ochrany věcí jako kulturních památek, evidenci památkového fondu, mezinárodním rozměru památkové péče a o dalších příbuzných oborech památkové péče v České republice a ve světě*. Vyd. 1. Praha: Institut pro místní správu Praha, 2009. 119 s. Skripta. ISBN 978-80-86976-16-7, str. 7.

² FRANCIONI, Francesco a LENZERINI Federico. *The 1972 World Heritage Convention: a commentary*. New York: Oxford University Press, 2008, xxiv, 576 p. ISBN 01-992-9169-1, str. 11.

³ FRANCIONI, Francesco a LENZERINI Federico. *The 1972 World Heritage Convention: a commentary*. New York: Oxford University Press, 2008, xxiv, 576 p. ISBN 01-992-9169-1, str. 22.

dne 16. listopadu 1945 na konferenci v Londýně. Vstoupila v platnost dne 4. listopadu 1946 po její ratifikaci dvaceti zakládajícími státy včetně tehdejšího Československa. V současné době má UNESCO 195 členů a osm přidružených členů. Má více než padesát detašovaných pracovišť po celém světě. Sídlo společnosti je v Paříži.⁴

Primárním podnětem pro vytvoření UNESCO byla druhá světová válka, která představovala značné zničení kulturního a přírodního dědictví a přiměla tak světové společnosti k rychlému přijetí kroků zajišťující neopakování se podobných katastrof. Hlavním cílem UNESCO je snaha o udržení mezinárodního míru rozvojem spolupráce v oblasti výchovy, vědy a kultury, dále prosazováním úcty k lidským právům a právnímu řádu.⁵ UNESCO se snaží vytvořit podmínky pro diskusi mezi kulturami civilizací a národy založené na úctě k společně sdíleným hodnotám. Prostřednictvím této diskuse může svět dosáhnout globální vize udržitelného rozvoje zahrnujícího dodržování lidských práv, vzájemný respekt a zmírňování chudoby, z nichž všechny jsou v srdci mise UNESCO a aktivit. Posláním UNESCO je přispívat k budování míru, vymýcení chudoby, udržitelného rozvoje a mezikulturního dialogu prostřednictvím vzdělávání, vědy, kultury, komunikace a informace. Svoji činnost zaměřuje především na dvě globální priority, první je Afrika a druhou je rovnost žen a mužů. Mezi dílčí cíle patří dosažení kvalitního vzdělání pro všechny, mobilizace vědy znalostí a politiky udržitelného rozvoje, řešení nových sociálních a etických problémů, podpora kulturní rozmanitosti, mezikulturního dialogu a kultury míru a závěrem budování znalostí společnosti prostřednictvím informačních a komunikačních technologií.⁶

1.1.1 Řídící orgány UNESCO

UNESCO má tři hlavní orgány:

1. *Generální konference UNESCO*

Je nejvyšším orgánem UNESCO a skládá se ze zástupců všech členských států, každý z nich má jeden hlas bez ohledu na velikost státu a výši jeho příspěvku do společného

⁴ About us. *UNESCO: Building Peace in the minds of men or women* [online]. c1995-2012 [cit. 2013-02-09]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/unesco/about-us/>.

⁵ KUČOVÁ, Věra. *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO*. 1. vyd. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2009, 199 s. Odborné a metodické publikace, sv. 37. ISBN 978-808-7104-521, str. 11.

⁶ Introducing UNESCO: what we are. *UNESCO: Building Peace in the minds of men or women* [online]. c1995-2012 [cit. 2013-02-09]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/unesco/about-us/who-we-are/introducing-unesco/>.

rozpočtu. Schází se každé dva roky, projednávají a schvalují především Řádný program a rozpočet UNESCO. Pro přijetí zásadních rozhodnutí jako je např. změna Ústavy, je potřebný souhlas dvoutřetinové většiny hlasů. Pro řešení jiných otázek stačí prostá většina hlasů. Avšak ve většině případů se dává přednost konsensu, díky kterému jsou zpravidla dodržovány a respektovány názory všech členských států. Generální konference určuje politiku a hlavní směry práce organizace. Pracovními jazyky generální konference je arabština, čínština, angličtina, francouzština, ruština a španělština.⁷

2. *Výkonná rada UNESCO*

Výkonná rada zajišťuje celkové řízení UNESCO. Přípravuje činnost Generální konference a dohlíží na realizaci plnění rozhodnutí konference. Funkce a odpovědnosti Výkonné rady jsou odvozeny především z Ústavy a z pravidel nebo směrnicemi, které stanoví generální konference. Další funkce vyplývají z dohod uzavřených mezi UNESCO a Organizací spojených národů, specializovaných agentur a dalších mezivládních organizací. Má padesát osm členů a jsou voleni Generální konferencí. Výběr z těchto zástupců je z velké části otázkou rozmanitosti kultur a jejich zeměpisným původem. Rada se schází také dvakrát ročně.⁸

3. *Sekretariát*

Sekretariát UNESCO je mezinárodní štáb úředníků, je významnou výkonnou a servisní složkou UNESCO a má vnitřní strukturu podle čtyř hlavních programových oblastí UNESCO. Sekretariát organizuje různé tematické akce, konference a semináře. Dále vykonává administrativu týkající se mezinárodních smluv, spravuje stipendijní a účelové fondy. V čele sekretariátu je generální ředitel UNESCO, jehož funkční období trvá čtyři roky.⁹

1.1.2 **Působnost UNESCO**

Působnost UNESCO lze rozdělit na tematickou a geografickou rozdělení. Z tematického hlediska je působnost v sektorech vzdělání, vědy (přírodní a sociální), kultury a komunikaci a informacích. Dále sem spadají lidská práva, klimatické změny, dialog mezi civilizacemi a trvale udržitelný rozvoj. Také pomoc nejméně rozvinutým zemím a rovnost pohlaví.

⁷ KUČOVÁ, Věra. *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO*. 1. vyd. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2009, 199 s. Odborné a metodické publikace, sv. 37. ISBN 978-808-7104-521, str. 11-12.

⁸ UNESCO's governing bodies. *UNESCO: Building Peace in the minds of men or women* [online]. c1995-2012 [cit. 2013-02-09]. Dostupné z: <http://translate.google.cz/?hl=cs&tab=wT#en/cs/>.

⁹ KUČOVÁ, Věra. *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO*. 1. vyd. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2009, 199 s. Odborné a metodické publikace, sv. 37. ISBN 978-808-7104-521, str. 13.

Z geografického hlediska je působnost rozdělena do skupin podle společných zájmů či dle subsidiárních orgánů UNESCO. Těmi je západní Evropa, USA, Kanada a Izrael, střední a východní Evropa, Afrika, arabské země, Asie a Tichomoří, Latinská Amerika a Karibská oblast.¹⁰

1.2 Mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví

Mezinárodní dokumenty jsou důležitým právním základem. Utvářely se ve spolupráci s odbornými aktivitami v Evropě i v zahraničí a proto je jejich znalost důležitou součástí péče o památky. Mezi základní mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví patří například níže uvedené dokumenty.¹¹

Úmluva na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu vznikla dne 14. května 1954 v Haagu v Nizozemí, která ustanovuje základní pojmy kulturních statků, které tvoří movité a nemovité statky, budovy a střediska zahrnující značný počet kulturních statků a střediska kulturních památek. Dále je v úmluvě stanovena ochrana, zabezpečení, ošetření a označení kulturních statků, okupace a opatření rázu vojenského. Mezi další části této úmluvy patří přeprava kulturních statků, transport pod zvláštní ochranou, v naléhavých případech či imunita před zábořem, ukořistěním.

Na Úmluvu navazuje *Prováděcí řád úmluvy na ochranu kulturních statků*, který vznikl také dne 14. května 1954 v Haagu a vymezuje organizaci kontroly, jmenování delegátů ochranných mocností a generálního komisaře včetně jejich působností.¹² Dalším dokumentem, který pojednává o vývozu kulturních statků získané za ozbrojeného konfliktu, navrácení kulturních statků po skončení nepřátelství je *Protokol k Haagské úmluvě na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu z roku 1954*.

¹⁰ KUČOVÁ, Věra. *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO*. 1. vyd. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2009. 199 s. Odborné a metodické publikace; sv. 37. ISBN 978-80-87104-52-1, str. 15.

¹¹ POLÁKOVÁ, Jana, ed. *Mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví*. 1. vyd. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2007-. sv. ISBN 978-80-87104-14-9, str. 6.

¹² POLÁKOVÁ, Jana, ed. *Mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví*. 1. vyd. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2007-. sv. ISBN 978-80-87104-14-9, str. 10-44.

Druhý protokol k Haagské úmluvě na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu vznikl dne 26. března 1999 a nabyl účinnosti v březnu 2004. Jedná se o mezinárodní dohodu s cílem zlepšení ochrany kulturních statků za ozbrojeného konfliktu. Obsahem je zabezpečení kulturních statků, zajištění šetrného zacházení s kulturními statky či preventivní opatření při útoku. Druhý protokol zavádí režim zesílené ochrany, která je přiznána statku zapsáním na Seznam kulturních statků pod zesílenou ochranou.¹³

Dalším důležitým dokumentem je *Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví*. Jde o jednu z neúspěšnějších mezinárodních smluv vzhledem k jejímu využití ve většině států světa. Stanovuje podmínky pro zapsání kulturní či přírodní památky na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví.¹⁴ Úmluva byla schválena na generální konferenci UNESCO v Paříži ve dnech 17. října až 21. listopadu 1972. Je zaměřena, již dle svého názvu, na kulturní a přírodní dědictví, kterému hrozí zničení nejen z důvodu přirozených příčin rozkladu, ale také z důvodu měnící se sociálních a ekonomických podmínek. Vymezuje národní a mezinárodní ochranu kulturního a přírodního dědictví, ustanovuje Mezivládní výbor (Výbor pro světové dědictví). Pomocí Úmluvy došlo k vytvoření fondu na ochranu dědictví, tzv. Fond světového dědictví.¹⁵

Charta z Burry. Australská charta ICOMOS k péči o místa s kulturním významem byla přijata Australským národním výborem ICOMOS dne 19. srpna 1979 ve městě Burry v Jižní Austrálii. Je pokynem pro zachování a správu míst kulturního významu, také je výsledkem znalostí a zkušeností australských členů ICOMOS. Charta je dokument, který je určen poradcům v oblasti světového dědictví či jejich majitelům nebo správcům.¹⁶

Členské státy Rady Evropy chtěli dosáhnout větší jednoty mezi svými členy, definovat architektonické dědictví a nastavit zákonné ochranné procedury, a proto vznikla dne 3. října 1985 ve městě Granada *Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy*. Myšlenkou

¹³ Haagská úmluva o ochraně kulturních statků v případě ozbrojeného konfliktu. *Ministerstvo kultury* [online]. c2007 [cit. 2013-04-07]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/zahranicni-vztahy/unesco/deklarace/haagska-umluva-o-ochrane-kulturnich-statku-v-pripade-ozbrojeneho-konfliktu-136387/>.

¹⁴ Být památkou UNESCO. *České dědictví UNESCO* [online]. c2013 [cit. 2013-04-07]. Dostupné z: <http://www.unesco-czech.cz/byt-pamatkou-unesco/>.

¹⁵ POLÁKOVÁ, Jana, ed. *Mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví*. 1. vyd. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2007-. sv. ISBN 978-80-87104-14-9, str. 80-102.

¹⁶ POLÁKOVÁ, Jana, ed. *Mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví*. 1. vyd. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2007-. sv. ISBN 978-80-87104-14-9, str. 106-126.

Úmluvy je poznávání minulosti celého lidstva založené na archeologickém dědictví. Podobná této Úmluvě je také *Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy*, která vznikla dne 16. ledna 1992 na Maltě ve městě Valletta. Definiuje archeologické dědictví, identifikaci dědictví a opatření na jeho ochranu. Dále zavazuje strany úmluvy k zabránění nezákonnému oběhu součástí archeologického dědictví, k vzájemné technické a vědecké pomoci.¹⁷

Mezinárodní charta ICOMOS o kulturním turismu vznikla v říjnu 1999 v Mexiku. Vymezuje cestovní ruch a kulturní dědictví, určuje cíle charty a principy mezi které patří:

- přispívat k většímu všeobecnému povědomí o kulturním dědictví,
- spravovat dynamický vztah mezi kulturním dědictvím a turismem,
- zajišťovat plnohodnotný zážitek turistům,
- zapojovat hostitelské komunity a místní obyvatelstvo,
- zajišťovat přínos místní komunitě.

Tato charta byla přijata v říjnu 2003 v Zimbabwe. Pro zajištění účelných metod analýzy a pro provádění oprav v souladu s kulturním kontextem je potřeba využívat doporučení, která jsou obsažena v *Chartě ICOMOS – zásady pro analyzování, ochranu a stavební obnovu architektonických památek*, která je rozdělena na zásady a na pokyny.¹⁸

Mezinárodní dokumenty jsou nedílnou součástí ochrany kulturních a přírodních památek. Jejich znalost je důležitá jak pro úředníky památkové péče, tak pro vlastníky takových památek. Je zmíněno jen několik dokumentů, avšak tvorba dalších není zdaleka u konce a nadále se budou aktualizovat a rozšiřovat dle potřeby využití.

1.3 Seznam světového kulturního a přírodního dědictví

Seznam světového kulturního a přírodního dědictví vychází z Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví a jsou do něho zapisovány památky s mimořádnými univerzálními hodnotami. O zápisu rozhoduje Výbor světového dědictví,

¹⁷ Evropská společenství. *Culturenet.cz* [online]. c2013 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: <http://www.culturenet.cz/index.php?cmd=page&id=565>.

¹⁸ POLÁKOVÁ, Jana, ed. *Mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví*. 1. vyd. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2007- . sv. ISBN 978-80-87104-14-9, str.8 - 234.

složený ze zástupců smluvních stran úmluvy.¹⁹ V seznamu je zhruba 745 kulturních památek, 188 přírodních památek a 29 smíšených památek ze 157 států světa. Seznam je neustále aktualizován a rozšiřován.²⁰

1.3.1 Indikativní seznam lokalit pro nominaci k zápisu na Seznam světového dědictví, jeho struktura a zásady

Jak již bylo zmíněno v kapitole 1.2 Mezinárodní dokumenty, proces zápisu statku na Seznam světového dědictví je vymezen v Operační směrnici k naplňování Úmluvy o ochraně světového a kulturního a přírodního dědictví. Obsahem je základní časový harmonogram termínů pro předkládání dokumentace, doplňkových informací a hodnocení Poradními organizacemi. Primárním principem sestavování Seznamu světového dědictví je předkládání nominací těmi státy, které podepsali Úmluvu. Dále musí být navrhovaná lokalita zapsána na Indikativním seznamu, tzv. „malý pasport“. Indikativní seznam představuje první krok členského státu při přípravě nominace. Jedná se o seznam míst, která chtějí členské státy v blízké budoucnosti nominovat k zápisu. Jmenování lokality je možné předložit nejdříve rok po jejím připsání na Indikativní seznam.²¹ V tomto seznamu je stanoven harmonogram předpokládající, že členský stát bude předkládat jednu nominaci kulturní památky či památkově chráněného území jednou za dva roky, nejužším intervalem je jedna nominace jednou za rok. Koordinátorem harmonogramu je Ministerstvo kultury ČR. Položkami v harmonogramu jsou například ověření aktuálního zájmu o nominaci ze strany krajských a místních orgánů nebo vlastníka, stanovení rámcové osnovy a plánu práce na nominační dokumentaci, prověření právní situace statku či územně plánovací dokumentace ve vztahu k památce, dále také management plán, verze nominační dokumentace, základní mapy a letecké fotografie a další.²²

¹⁹ Seznam světového dědictví UNESCO. *Ministerstvo zahraniční věcí České republiky* [online]. 2011 [cit. 2013-02-16]. Dostupné z:

http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilateralni_spoluprace/unesco/cr_v_unesco/seznam_svetoveho_kulturniho_a_prirodnihoh.html.

²⁰ World Heritage List. *UNESCO World Heritage Centre* [online]. c1992-2013 [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://whc.unesco.org/en/list>.

²¹ KUČOVÁ, Věra. *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO*. 1. vyd. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2009, 199 s. Odborné a metodické publikace, sv. 37. ISBN 978-808-7104-521, str. 67-77.

²² Indikativní seznam nemovitých kulturních památek ČR. *Transnacionální sériová nominace evropských lázeňských měst k zápisu na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO* [online]. 2013 [cit. 2013-05-21]. Dostupné z: <http://www.spaarch.cz/cz/?p=490>.

V České republice byl Indikativní seznam poprvé sestaven v roce 1991 a byl třikrát aktualizován, naposledy v roce 2012, ve kterém obsahuje Indikativní seznam tyto nominované památky:

- Skalní skulptury Betlém v Novém lese u Kuksu,
- Horský hotel a televizní vysílač Ještěd,
- Hrad Karlštejn,
- Kulturní krajina hřebčína v Kladruzech nad Labem,
- Západočeský lázeňský trojúhelník,
- Lázně Luhačovice,
- Památky Velké Moravy – Slovanské hradiště v Mikulčicích a kostel sv. Margity v Kopčanech, česká část,
- Industriální soubory v Ostravě,
- Renesanční domy ve Slavonicích,
- Ruční papírna ve Velkých Losinách,
- Třeboňské rybníkářské dědictví,
- Žatec, město chmele,
- Pevnost Terezín,
- Skalní města v Českém ráji,
- Rozšíření světové památky Historické jádro Prahy o významné památky v jeho okolí,
- Hornická kulturní krajina Krušnohoří.²³

Proto, aby mohla být památka zapsána na Indikativní seznam, je třeba, aby splňovala základní kritéria. Statky musí:

1. prezentovat mistrovské dílo lidské tvořivosti,
2. přinášet ojedinělé nebo mimořádné svědectví o kulturní tradici, o živé nebo zaniklé civilizaci,

²³ Indikativní seznam. *Národní památkový ústav* [online]. c2003-2013 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/vystava-unesco/indikativni-seznam/>.

3. vynikat tradičním lidským sídlem, tradičním využitím suchozemského území či moře, nebo pro reciproční působení člověka a životního prostředí, především v případě, kdy se toto prostředí stalo zranitelným z důvodu nenávratné přeměny,
4. dokazovat výrazné výměny vlivů po určité období nebo v definované kulturní oblasti, ve vývoji stavebnictví nebo technologie, monumentálního umění či projektování měst a krajinné tvorby,
5. prezentovat vynikající příklad určitého typu stavby nebo stavebního a technologického komplexu či krajiny dokládající jedno nebo více charakteristické období v lidských dějinách,
6. prezentovat mimořádné přírodní jevy a oblasti vyjadřující přírodní krásy a mající mimořádný krasovědný význam,
7. být spojen s živými událostmi nebo tradicemi, myšlenkovými proudy, uměleckými či literárními díly mající neobvyklý světový význam,
8. obsahovat přírodní a nejreprezentativnější stanoviště pro uchování biologické rozmanitosti stanovišť, kde přežívají ohrožené druhy mající mimořádnou univerzální vědeckou nebo zachovalou hodnotu.²⁴

1.3.2 Předložení nominační dokumentace

Členské státy předkládají nominační dokumentaci Centru světového dědictví kdykoli během roku. Uzávěrka je k 1. únoru každého roku. V případě, že je nominace předložena do 30. září předchozího roku, je prostudována pracovníky Centra a do 15. listopadu informují žadatele, zda je z formálního hlediska úplná nebo zda je potřeba něco upravit či doplnit. Naopak návrhy předložené mezi 30. září a 1. únorem jsou prověřovány až po uzávěrci 1. února a nedostatky nejsou sdělovány žadatelům, ale jsou zařazeny do celkového seznamu nominací pro předložení Výboru. Návrh na zápis prochází určitým cyklem mezi okamžikem zaslání Centru světového dědictví a rozhodnutím Výboru světového dědictví. Tento cyklus

²⁴ Operační směrnice pro provádění Úmluvy o ochraně světového. *Ministerstvo kultury* [online]. c2007-2010 [cit. 2013-04-20]. Dostupné z: <http://www.mkr.cz/scripts/modules/fg/fulltxt.php?sort=rank&locale=CZ&langid=1&datefrom=1.1.1990&searchtext=sm%ECrnice+k+prov%E1d%ECn%ED&x=0&y=0>.

trvá zhruba rok a půl. Návrh se předává v tištěné podobě a na elektronickém nosiči. V současné době je dokonce doporučována i příprava krátkého videofilmu.²⁵

Struktura a obsah nominační dokumentace jsou tvořeny úvodním shrnutím informací, devíti hlavními kapitolami a přílohou. Devět stabilních kapitol tvoří:

- identifikace památky či lokality - hranice statku musí být jasně vymezeny a musí se jednoznačně odlišovat statek navrhovaný k zápisu s jeho ochranným pásmem světové památky (tzv. nárazníková zóna), mapy musí být podrobné a musí jasně zobrazovat navrhovanou oblast k zápisu;
- charakteristika památky či lokality – kapitola musí zahrnovat i celkový přehled o dějinách statku a jeho modifikaci, dále musí být v této části uvedeny informace o etapách, které se dotkly statku v jeho současné podobě a o faktech, podle kterých statek splňuje kritéria vynikající univerzální hodnoty a podmínky celistvosti;
- zdůvodnění hodnot pro zápis a srovnávací analýza zahrnuje kritéria pro návrh statku a argumenty pro použití těchto kritérií, dále je součástí této kapitoly Srovnávací analýza statku vysvětlující význam statku navrhovaného k zápisu na národní a mezinárodní úrovni;
- stav zachování a faktory ovlivňující památku či lokalitu – kapitola obsahuje informace o současném dochování statku a faktory ovlivňující stav památky jako jsou např. nebezpečí záplav, urbanizační tlaky, zemětřesení a další;
- ochrana a péče o památku či lokalitu se zaměřuje na přehled opatření, zákonných, podzákonných, smluvních či institucionálních, které se vztahují k ochraně statku, důležitou částí této kapitoly je management plán (plán péče o nominovanou lokalitu);
- informace o monitoringu – v této části nominace bývají zahrnuty klíčové indikátory pro měření a hodnocení zachovalosti statku a faktory, které na ně působí;
- dokumentace musí zahrnovat také fotografie, diapozitivy či soupis obrazového materiálu nebo formulář pro oprávnění k jejich reprodukci;
- kontakty na oprávněné orgány a odpovědné osoby;

²⁵ KUČOVÁ, Věra. *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO*. 1. vyd. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2009, 199 s. Odborné a metodické publikace, sv. 37. ISBN 978-808-7104-521, str. 67-77.

- podpis jménem nominujícího státu – návrh musí být originálně podepsán pravomocnými osobami signatářského státu.²⁶

1.3.3 Proces zápisu na Seznam světového dědictví

Příprava nominace je nejdůležitější část celého nominačního procesu. Výsledkem této přípravy je podrobný popis o statku.²⁷ Samotný proces nominace a následné hlasování o zápisu na Seznam probíhá jednou za rok. Předtím musí být splněny formální i obsahové náležitosti celého nominačního dokumentu. Obžaloba je zahájena projevem zástupce nominačního státu a nesmí překročit dvě minuty. Obsahuje název památky, kategorii do jaké památka spadá a především důvody, proč by měla být památka zapsána na Seznam světového dědictví UNESCO. Jedná se o slavnostní akt, kdy přednášející stojí u řečnického pultíku či obdobného místa. Vlastní obhajoba má úlohu seznámení pléna s památkou, trvá nejdéle 25 minut. Následné hlasování o nominaci probíhá písemnou formou tajným čtyřkolovým hlasováním. První kolo je úvodní, kdy voliči si zvolí čtyři upřednostňující nominované památky. Do dalšího kola postupují ty čtyři památky, které získaly nejvíce hlasů. V dalších dvou, eliminačních kolech mají voliči pouze jeden hlas. V druhém kole si tedy volí jednu upřednostňující památku a do třetího kola tak postupují pouze tři památky s nejvyšším počtem hlasů. V tomto kole pak voliči hlasují opět o jedné upřednostňující památce. V závěrečném, čtvrtém kole se rozhoduje už jen o dvou nominačních památkách, které získaly nejvíce hlasů a vítězí ta památka, která získá více hlasů.²⁸

1.3.4 Rozhodnutí Výboru pro světové dědictví

Nominační proces je ukončen hodnocením dokumentace na zasedání Výboru světového dědictví. Nominaci představuje Poradní organizace včetně jejího hodnocení v písemných podkladech zasedání. Hlavními kroky tohoto zasedání jsou souhrnná prezentace a návrh výroku, dále otevřená diskuse členů Výboru. Následně Výbor rozhoduje o osudu nominace, přičemž existují čtyři varianty výroku:

²⁶ Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO. *Národní památkový ústav* [online]. c2003-2013 [cit. 2013-04-20]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/books/svetove-kulturni-a-prirodni-dedictvi-unesco-1/>.

²⁷ KUČOVÁ, Věra. *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO*. 1. vyd. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2009, 199 s. Odborné a metodické publikace, sv. 37. ISBN 978-808-7104-521, str. 67-77.

²⁸ Průběh obhajob a hlasování o zápisu památek do Seznamu světového dědictví UNESCO. *Pražský studentský summit* [online]. c2009 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://www.studentsummit.cz/data/1364945927193Prubeh-obhajob-a-hlasovani-u-zapisu-pamatek-do-Seznamu-svetoveho-dedictvi-UNESCO.pdf>.

- zápis statku na Seznam světového dědictví, kdy Výbor rozhodne statek zapsat, schválí prohlášení o vynikající univerzální hodnotě statku;
- rozhodnutí o nezapsání statku na Seznam světového dědictví, návrh na zápis nemůže být Výboru předložen znovu, pouze v případě mimořádných okolností (například nové objevy, nové vědecké informace o statku či jiná kritéria nezahrnutá v původním návrhu), ale i přesto musí být podán nový návrh na zápis. Zamítavé rozhodnutí nemusí obsahovat žádné odůvodnění.;
- vrácení návrhu k doplnění informací, které mohou být opětovně předloženy Výboru v průběhu nejbližších dvou let;
- odložení návrhu na zápis pro provedení podrobného hodnocení či studie.

Členský stát může také stáhnout svůj návrh na zápis, který se nachází již v hodnotícím procesu, kdykoli před zasedáním Výboru. Tato možnost se využívá v případě, že hodnocení ukazuje na negativní výrok Výboru, který by dané lokalitě trvale zabránil zapsání statku na Seznam světového dědictví. Právě stažení návrhu na zápis totiž umožňuje nominovat památku v budoucnu ve stejné či upravené podobě.²⁹

1.3.5 Jednotlivé změny památek zapsaných na Seznamu světového dědictví

Světové památky se často z nevyhnutelného důvodu mění, jsou tedy dynamické. Mezi tyto změny patří:

1. Drobné změny hranic

Jedná se o změnu s nevýrazným dopadem na rozsah statku a bez dopadu na jeho vynikající univerzální hodnotu. Většinou se změna týká změny mapových podkladů, vedení hranice na obvodu nebo spojení obvodových částí již zapsané světové památky. Žádost o změnu podává žadatel přes Sekretariát Výboru spolupracující s Poradními organizacemi. Buď je změna schválena, nebo může být posouzena jako rozšíření statku, v takovém případě musí žadatel postupovat jako při novém návrhu na zápis.

2. Významné změny hranic

U významné změny hranic musí žadatel vždy postupovat jako při novém návrhu na zápis. Probíhá tedy nová nominace včetně expertních řízení. Takto se postupuje jak při rozšíření, tak

²⁹ KUČOVÁ, Věra. *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO*. 1. vyd. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2009, 199 s. Odborné a metodické publikace, sv. 37. ISBN 978-808-7104-521, str. 80-81.

při zmenšení hranic. Avšak při rozšíření území se soustřeďuje na to, zda přidané části mají racionální hodnotovou vazbu na již zapsanou památku a zda s ní tvoří celistvou součást. U zmenšení je kladen důraz na ztrátu vynikající univerzální hodnoty, což by vedlo k vyškrtnutí památky ze Seznamu světového dědictví.

3. Změny kritérií aplikovaných pro zdůvodnění zápisu na Seznam světového dědictví

V případě, že žadatel o zápis památky vyžaduje zapsání statku dle dalších kritérií či jiných odlišných kritérií než u původního zápisu, musí předložit návrh stejným způsobem, jako kdyby šlo o nový návrh na zápis.

4. Změna jména památky světového dědictví

Změna jména statku je provedena na základě žádosti žadatele i u statku, který je již zapsán na Seznam světového dědictví. Žádost musí být podána na Sekretariát nejméně tři měsíce před zasedáním Výboru. Tato situace nastává velmi často, většinou když si stát uvědomí, že název původní nominace je příliš dlouhý či nepřesný.³⁰

Postup zapsání kulturních a přírodních statků na Seznam světového dědictví UNESCO je složitý proces. Každá památka musí mít mimořádnou hodnotu, autenticitu a jedinečnost. Pro zápis na Indikativní seznam musí splňovat daná kritéria. Žádat o zápis na Seznam světového dědictví UNESCO může jen ta památka, která je zapsána na Indikativním seznamu. V České republice je v současné době na tomto seznamu celkem sedmnáct položek.

³⁰ KUČOVÁ, Věra. *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO*. 1. vyd. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2009, 199 s. Odborné a metodické publikace, sv. 37. ISBN 978-808-7104-521, str. 83-85.

2 PAMÁTKOVÁ PÉČE V ČESKÉ REPUBLICE VE VZTAHU K PAMÁTKÁM UNESCO

Od nejstarších dob počátku osídlování se v Čechách, Moravě a Slezsku křížovaly hospodářské a kulturní cesty či mocenské zájmy. Náš národ měl v evropských dějinách své místo, podílel se na rozkvětu evropské kultury. Důkazem je množství památek, které Česká republika má. Počátky péče o kulturní dědictví spadají až do 18. století. Zakladatelem teorie a koncepce památkové péče je Alois Riegl. Ve svém díle *Moderní kult památek* dokázal popsat vztah pamětních hodnot ke kultu památek.³¹

2.1 Definice památkové péče v kontextu České republiky

Pojem památkové péče je definován v Zákoně č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů. Jedná se o činnost, opatření a rozhodnutí, kterými orgány a odborné organizace státní památkové péče zajišťují ochranu, zachování a zpřístupňování kulturních památek. Lze ji charakterizovat jako péči o kulturní památky.³²

Památkovou péčí lze také popsat jako souhrn činností a opatření orientovaných k zajištění památek a k jejich ochraně, či účelná univerzální péče o kulturní památky, kdy se většinou jedná o památky architektury, výtvarného umění a uměleckých řemesel. Konzervační a ochranná památková péče je podmíněna průzkumem, evidencí a dokumentací, obnova a odborná správa se zaměřuje na rozvíjení kulturní funkce památek.³³

Památková péče je součástí rozsáhlé kulturní politiky ČR. Kulturní politika vychází ze základních vládních dokumentů a je ovlivněna i strategiemi EU a nadnárodními závazky, ke kterým jsme se přihlásili (např. UNESCO). Památková péče je meziresortní obor.

³¹ VAJČNER, Jiří. *Úvod do památkové péče: několik poznámek o historii památkové péče, zakládání ochrany věcí jako kulturních památek, evidenci památkového fondu, mezinárodním rozměru památkové péče a o dalších příbuzných oborech památkové péče v České republice a ve světě*. Vyd. 1. Praha: Institut pro místní správu Praha, 2009. 119 s. Skripta. ISBN 978-80-86976-16-7, str. 20-49.

³² Památkový zákon. *Národní památkový ústav* [online]. c2003-2013 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/zakony-mezinarodni-dokumenty/zakon-o-statni-pamatkove-peci/>.

³³ BLAŽÍČEK, Oldřich J. a KROPÁČEK, Jiří. *Slovník pojmů z dějin umění: názvosloví a tvarosloví architektury, sochařství, malby a užitého umění*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1991. 246 s. ISBN 80-207-0246-6, str. 152.

Je propojena nejen s ministerstvem kultury, jako s garantem koncepce kulturní politiky, ale také s Ministerstvem životního prostředí ČR, Ministerstvem zemědělství ČR, dále s Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR, Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR a Ministerstvem pro místní rozvoj ČR. V neposlední řadě je památková péče propojena i s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Kulturní politika je důležitým prvkem pro rozvoj krajů a obcí. Kvalitní památková péče je zajištěna nástroji, které se přímo dotýkají:

1) *Subjektů z hlediska úpravy památkové legislativy, daňové a účetní legislativy, dotačních programů:*

- vlastníků památek,
- poskytovatelů kulturních služeb,
- uživatelů památek, kteří přímo neposkytují kulturní služby.

2) *Subjektů z hlediska ekonomických oborů, systému vzdělávání a rozvoje:*

- příjemců kulturních služeb,
- pracovníků státní správy, úředníků samosprávy a volených zastupitelů,
- pracovníků připravující opravy a údržby památek,
- pracovníků výzkumu a vzdělávání v oblasti památkové péče,
- pracovníků marketingu a médií.

Všeobecně platným axiomem památkové péče je skutečnost, že výsledky, ať již úspěchy či neúspěchy památkové péče jednotlivých států, odpovídají stavu kulturnosti národa, způsobu života občanů a jejich hodnotovému modelu. V případě, že občané mají jiné zájmy v oblasti památkové péče než stát, slouží památková péče jen k částečné nápravě špatného stavu. Dlouhodobý vliv výchovy, vzdělávání a pozitivní propagace je obecně zásadní.³⁴

2.1.1 Legislativní prameny památkové péče

První zákonodárné opatření na ochranu památek v Českých zemích vzniklo v roce 1850 císařským rozhodnutím, a to za Rakouska-Uherska. Tímto opatřením spadaly stavební památky pod ochranu státu a Ministerstva pro obchod, průmysl a veřejné stavby. Musela být

³⁴ PEK, Tomáš. *Stavební památky: specifika přípravy a financování jejich obnovy, údržby a provozu*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, i-xiv, 15-214 s. ISBN 978-80-7357-462-8, str. 89-92.

zřízena Centrální komise pro výzkum a zachování stavitelských památek, která sídlila ve Vídni, ale působnost se vztahovala i na české země. V roce 1859 byla Centrální komise přiřčleněna k Ministerstvu kultury a vyučování, v roce 1872 byla přejmenována na Centrální komisi pro péči o památky a byly do ní zahrnuty i movité památky. V této době působil v památkové péči profesor Franz Wickhoff a Alois Reigl, po nich pokračoval Max Dvořák. V roce 1911 byla komise přejmenována na Zemský konzervátorský úřad a ve Vídni vznikl Státní památkový úřad. Po vzniku Československé republiky v roce 1918 spadaly památky pod Ministerstvo školství a národní osvěty. Zemský památkový úřad byl změněn na Státní památkový úřad, a to i pro Slovensko. V roce 1952 bylo vyhlášeno 30 městských památkových rezervací. První speciální zákon u nás byl vydán v roce 1958. Jednalo se o Zákon o kulturních památkách č. 22/1958 Sb. Památkou podle tohoto zákona byl každý kulturní statek, který vykazoval architektonické, historické a památkové hodnoty. Byl zřízen Státní ústav památkové péče a ochrany krajiny spadající pod Ministerstvo školství a kultury.³⁵

Mezi základní prameny památkové péče patří Zákon č. 1/1993 Sb. – Ústava České republiky a již zmíněný Zákon č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči, v platném znění. Tento zákon jednoznačně definoval co je a co není kulturní památkou. Dalším důležitým zákonem je Zákon č. 101/2001 Sb., o navrácení nezákonně vyvezených kulturních statků, v platném znění a Zákon č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty, v platném znění. Dalšími prameny jsou závazné předpisy komunitárního práva a mezinárodního práva, o kterém pojednává kapitola 1.2. Mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví. Památková péče se dále řídí nálezy Ústavního soudu ČR či podzákonnými právními předpisy jako jsou vyhlášky (např. Vyhláška Ministerstva kultury č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon o státní památkové péči, nebo vyhláška č. 187/2007 Sb., která stanoví obsah a náležitosti plánu území s archeologickými nálezy a další), nařízení vlády (např. Nařízení vlády č. 50/2010 Sb. a č. 170/2008 Sb., o prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky a řada dalších), usnesení vlády. Mezi související právní předpisy patří například Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění, Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění nebo Zákon č. 183/2006, o územním plánování a stavebním řádu, v platném znění a mnoho dalších zákonů.³⁶

³⁵ PAMÁTKOVÁ PÉČE V ČR. *Technologie rekonstrukcí historických objektů* [online]. 2011 [cit. 2013-05-28]. Dostupné z: 122ytrh.technologie.fsv.cvut.cz/download.php?id=204.

³⁶ Právní předpisy z oblasti památkové péče. *Ministerstvo kultury* [online]. c2007 [cit. 2013-06-07]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/legislativa/pravni-predpisy-z-oblasti-pamatkove-pecce-18039/>.

2.2 Typologie památek

Zákon o státní památkové péči definuje památkovou ochranu. Tu můžeme rozdělit na ochranu jednotlivých movitých a nemovitých památek či na plošnou ochranu památek. Mezi ochranu individuálních památek patří kulturní památka či národní kulturní památka, mezi plošnou ochranu památek patří památková rezervace a památková zóna.

Kulturní památka je movitá či nemovitá věc nebo soubor, který je díky své historické hodnotě prohlášen Ministerstvem kultury ČR kulturní památkou a je zapsán v Ústředním seznamu kulturních památek ČR. Rozhodující není tedy kulturní hodnota památky, ale to, zda je zapsána na ústředním seznamu kulturních památek.

Národní kulturní památky jsou kulturní památky tvořící nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa. Vláda ČR stanoví nařízením podmínky jejich ochrany a zabezpečování státní památkové péče o národní kulturní památky.

Památková rezervace je území s charakterem a prostředím, které určuje soubor nemovitých kulturních památek nebo archeologických nálezů a které může vláda České republiky nařízením jmenovat jako komplex za památkovou rezervaci a vymezit podmínky pro zajištění její ochrany. Vláda ČR stanoví nařízením podmínky zajišťování státní památkové péče v památkových rezervacích, které se mohou týkat jak kulturních památek, tak i nemovitostí nacházejících se v dané lokalitě. Například nejstarší a nejhodnotnější část města nebo vesnice může být prohlášena za Městskou památkovou rezervaci či Vesnickou památkovou rezervaci.

Památkové zóny jsou území sídelního útvaru nebo jeho části s menším podílem kulturních památek, historické prostředí nebo část krajinného celku vykazující významné kulturní hodnoty. Ministerstvo kultury je může po projednání s krajským úřadem prohlásit za památkovou zónu a stanovit podmínky její ochrany. Památková zóna je hierarchicky níže než památková rezervace. Člení se na Městskou památkovou zónu a Vesnickou památkovou zónu.

Ochranné pásmo je kulturní nemovitá památka, památková rezervace či zóna, která má vymezené ochranné pásmo. V tomto pásmu mohou být určitá omezení či zakázané určité činnosti. Státní památkovou péčí je zde regulována stavební činnost a využití území.³⁷

V závislosti na parametrech mohou být památky archeologické, historické, architektonické, umělecké, etnologické či technické. *Archeologické památky* jsou součástí pozemků, které obsahují zbytky budov a jiné nemovité objekty, pohřební a jiné nálezy, jakož i movité předměty z časného historického období, které mají zvláštní kulturní a historický význam. *Historické památky* jsou plochy, sídla nebo jejich části, stavby spojené s významnými historickými událostmi, pamětní nápisy a památky osvobozené po válce. Historické památky jsou také archivní originální materiály, jsou reprodukovány či písemné, tištěné, fotografické nebo se jedná o dokumentovaný materiál mající zvláštní význam pro kulturu a vědu. *Architektonické památky* jsou stavební a architektonické, jiné nemovité objekty, části objektů a souborů souvisejících se specifickou oblastí, jako jsou staré kostely, klášterní areály, mešity, starobylá města a jejich zbytky, stará opevnění, staré doly, vodovody a mosty, staré věže a větrné mlýny, staré klášterní domy, ubytování v hodinových věžích a fontány, stará místa a soudy, chaty, domy, dílny a další staré veřejné předměty, staré hřbitovy a náhrobky. *Umělecké památky* jsou práce s monumentální a dekorativní malbou, ikony a díla výtvarného umění, sochy, knižní výzdoba, stejně jako jiné předměty a sbírky předmětů uměleckého charakteru. Stavební památky jsou městské soubory a jejich části, soubory venkovských sídel zvláštního kulturního a historického významu. *Etnologické památky* jsou oblasti, předměty a komplety, pohyblivé objekty pro každodenní použití a tvarované výrobky svědčící o způsobu života a vytvoření práce populace v ČR. Technické památky jsou objekty a soubory objektů, zařízení, strojů a jiné předměty, které svědčí o rozvoji výrobních prostředků a technické kultuře.³⁸

2.3 Systém památkové péče

Veřejným zájmem České republiky je zájem o hmotné kulturní dědictví. Podstatnou částí hmotného kulturního dědictví je památkový fond. Památkový fond ČR je tvořen věcmi

³⁷ PAMÁTKOVÁ PÉČE V ČR. *Technologie rekonstrukcí historických objektů* [online]. 2011 [cit. 2013-05-28]. Dostupné z: 122ytrh.technologie.fsv.cvut.cz/download.php?id=204.

³⁸ LAW ON PROTECTION OF CULTURAL MONUMENTS AND GENERAL PROVISIONS. *UNESCO* [online]. c1995-2012 [cit. 2013-05-26]. Dostupné z: http://www.unesco.org/culture/natlaws/media/pdf/montenegro/me_protcultmonts_engtof.pdf.

a soubory věcí mající na základě zákona aktu veřejné správy právní ochranu nebo status součástí památkového fondu (viz typologie památek), dále je tvořen věcmi a soubory věcí tzv. památkového potenciálu, tedy ty, které mohou být v budoucnu předmětem památkového zájmu (viz Indikativní seznam). Veřejný zájem bude uplatněn v případě, že by kulturnímu statku památkového fondu hrozilo zničení nebo poškození, což by pro národní kulturní dědictví znamenalo ztrátu. Naopak by nebyl uplatněn v případě, kdy se kulturní statek nachází v takovém fyzickém stavu, že by jeho uvedení do původního nebo řádného stavu nebylo možné. Základní činností památkové péče je ochrana, uchovávání a poznávání památkového fondu, dále zprostředkování hodnot památkového fondu a jeho památkových hodnot veřejnosti. Procesy a činnosti naplňování základních funkcí zobrazuje tabulka 1. Pro naplnění těchto funkcí musí veřejná správa činit opatření, která předcházejí neodůvodněným ztrátám památkových hodnot.³⁹

Tabulka 1 – Procesy a činnosti památkového fondu

Ochrana památkového fondu	vymezování součástí památkového fondu
	evidence památkového fondu
	stanovování ochranných režimů
Uchovávání památkového fondu	užívání a správa památkového fondu
	konzervace, restaurování a jiné zásahy do památkového fondu – movitých a nemovitých památek
	regenerace památkového fondu – historických sídel a krajiny
Poznávání památkového fondu	vědecký výzkum památkového fondu
	monitoring památkového fondu
	pravidelná inventarizace a aktualizace údajů památkového fondu
Zprostředkování (prezentace) hodnot památkového fondu	prezentace památkového fondu
	vzdělávací činnosti v oblasti památkového fondu
	propagace památkového fondu

Zdroj: ³⁷

Výkon státní památkové péče je v České republice svěřen orgánům *státní památkové péče*, a to *Ministerstvu kultury ČR, krajským úřadům, obecním úřadům* a především *Národnímu památkovému ústavu* (dále jen NPÚ). Jde o odbornou a výzkumnou příspěvkovou organizaci

³⁹ Nakládání s památkovým fondem. *Ministerstvo kultury* [online]. c2007 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/odbor-pamatkove-pece/nakladani-s-pamatkovym-fondem-18034/>.

státní památkové péče s celostátní působností.⁴⁰ Hlavní činností NPÚ je výzkum a vývoj, metodické činnosti péče o památky a o památkově chráněná území. Dále také péče o soubor zpřístupněných kulturních památek, především hradů a zámků. Poskytuje metodickou pomoc vlastníkům zpřístupněných památek. Mezi další dílčí činnosti lze zařadit účast na metodických, koordinačních, organizačních a hodnotících činnostech při přípravě a realizaci grantových programů krajských úřadů na úseku památkové péče, shromažďování a vyhodnocování poznatků, zkušeností a informací o historických i novodobých technologiích a materiálech pro opravy a restaurování kulturních památek či zabezpečení postupné digitalizaci údajů o památkách a památkově chráněných územích a řada dalších činností.⁴¹

K výkonu státní památkové péče je pověřena také *komise státní památkové péče, konzervátor a zpravodajové*, kterými je rada kraje a obce s rozšířenou působností mající pravomoc zřídit k napomáhání plnění úkolů úřadu v oblasti památkové péče komise státní památkové péče. Rada obce může také zapojit do činnosti dobrovolné pracovníky ve funkci konzervátora či zpravodaje památkové péče.⁴²

2.4 Podpora památkové péče v ČR

Existuje řada mechanismů zajišťující úlevy a zvýhodnění podporující památkovou péči v daňových zákonech (daň z příjmů, daň z nemovitostí, dědická a darovací daň a daň z převodu nemovitostí). Finanční dotační programy poskytuje Ministerstvo kultury ČR podle zákona o státní památkové péče a plynou ze státního rozpočtu. V roce 2013 poskytovalo tyto programy:

- *Program záchrany architektonického dědictví* – příspěvky směřují na obnovu kulturních památek mající nejcennější architektonické dědictví. Jsou jimi hrady, zámky, kláštery, kostely nebo historické zahrady.

⁴⁰ Činnost odboru památkové péče. *Ministerstvo kultury* [online]. c2007 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.mkr.cz/scripts/detail.php?id=427>.

⁴¹ Národní památkový ústav – charakteristika poslání a činnosti. *Národní památkový ústav* [online]. c2003-2013 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/narodni-pamatkovy-ustav/>.

⁴² PAMÁTKOVÁ PÉČE V ČR. *Technologie rekonstrukcí historických objektů* [online]. 2011 [cit. 2013-05-28]. Dostupné z: 122ytrh.technologie.fsv.cvut.cz/download.php?id=204.

- *Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón* – příspěvky jsou poskytovány na obnovu památek nacházejících se v historických částech měst prohlášených za památkové rezervace nebo zóny.
- *Program péče o vesnické památkové rezervace, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny* – příspěvky na obnovu památek ve vesnických památkových rezervacích, zónách nebo krajinných památkových zónách jako jsou památky lidové architektury.
- *Program restaurování movitých kulturních památek* zaměřený na obnovu a restaurování movitých kulturních památek, významných děl výtvarných umění a uměleckořemeslných prací zpřístupněných veřejnosti (obrazy a sochy).
- *Program Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností* byl založen na obnovu památkového fondu, v případě kdy tuto obnovu neumožňují jiné programy Ministerstva kultury ČR. Finanční podpora směřuje na zachování a obnovu nemovitých kulturních památek nalézající se mimo památkové rezervace a zóny a nejsou národními kulturními památkami.⁴³
- Cílem *Programu Podpora pro památky UNESCO* je dodržet závazky vyplývající z přijetí Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví. Program podpořil již 31 projektů ve výši 14,6 mil. Kč. Jsou vyhlášeny tři priority, management plán na zpracování či aktualizaci, prezentace a propagace památek a vědecko-výzkumné projekty.⁴⁴
- *Program Podpora občanských sdružení v památkové péči* podporuje veřejně prospěšné projekty, které předložilo občanské sdružení a pomáhá k ochraně nemovitého a movitého památkového fondu v ČR.
- *Program Podpora záchranných archeologických výzkumů* je nástrojem pro plnění mezinárodních závazků ČR na podporu záchranných archeologických výzkumů prováděných příspěvkovými organizacemi, které jsou zřízeny Ministerstvem kultury ČR.

⁴³ Dotační programy MK. *Ministerstvo kultury* [online]. c2007 [cit. 2013-06-07]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/dotacni-programy/dotacni-programy-mk-18061/>.

⁴⁴ Nový program ministerstva kultury pro památky UNESCO. *ProCulture o. s.* [online]. c2003-2013 [cit. 2013-06-07]. Dostupné z: <http://www.proculture.cz/cultureinfo/kulturni-politika-v-cr/novy-program-ministerstva-kultury-pro-pamatky-unesco-1914.html>.

- *Havarijní program* poskytuje příspěvky na zabezpečení neodkladných oprav nemovitých kulturních památek, především na odstranění havarijního stavu střech a nosných konstrukcí staveb kulturních památek.⁴⁵

⁴⁵ Příručka vlastníka kulturní památky a nemovitosti v památkově chráněných územích. *Magistrát hlavního města Prahy* [online]. c2003-2013 [cit. 17. 11. 2010]. Dostupné z: http://pamatky.praha.eu/public/90/be/26/1135532_351333_prirucka_vlastnika_kulturni_pamatky.pdf.

3 KULTURNÍ DĚDICTVÍ UNESCO V ČR

Na území České republiky se v členité a půvabné krajině dochoval značný počet starých měst, která jsou významná svojí zajímavou kompozicí a pestrou půdorysnou a výtvarnou strukturou. Takovéto značné bohatství je nutné intenzivně zachovávat a podporovat jeho další rozvoj.⁴⁶ Jak bylo popsáno výše, na základě Úmluvy se vytváří Seznam světového dědictví, do kterého jsou zapisovány památky s mimořádnou univerzální hodnotou. Na Seznamu světového dědictví je v současné době 788 kulturních a přírodních památek.⁴⁷

3.1 Hmotné kulturní dědictví - památky UNESCO v ČR

V České republice je v současné době zapsáno na Seznamu UNESCO celkem 12 míst a dalších 17 míst je již na Indikativním seznamu pro nominaci na Seznam UNESCO. Česká republika je na Seznamu od roku 1991, kdy se podařilo úspěšně ratifikovat mezinárodní Úmluvu o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví. Kulturní dědictví lze rozdělit na hmotné a nehmotné. Mezi hmotné památky UNESCO v České republice patří:

- *Telč a jeho historické centrum*, které bylo zapsáno na Seznam v roce 1992. Město vybudované na starších základech po velkém požáru na konci 14. století je obklopeno obranným systémem rybníků. Ve městě je možné najít řadu renesančních a barokních měšťanských domů. Gotický hrad byl na konci 16. století rekonstruován v renesančním stylu.⁴⁸
- *Praha a její historické centrum* je na Seznamu od roku 1992 a její architektura zachycuje vlivem všech architektonických slohů 1100 let vývoje města. Historické centrum zahrnuje prostředí Pražského hradu, Hradčan, Malé Strany včetně Karlova mostu, Starého Města s Josefovem, Nové Město a Vyšehrad.⁴⁹

⁴⁶ KIBIC, Karel a VOŠAHLÍK, Aleš. *Památková ochrana a regenerace historických měst v České republice 1945-2010*. 1. vyd. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2011. 349 s. ISBN 978-80-87104-88-0, str. 8.

⁴⁷ Seznam světového dědictví UNESCO. *Ministerstvo zahraniční věcí České republiky* [online]. 2011 [cit. 2013-02-16]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilateralni_spoluprace/unesco/cr_v_unesco/seznam_svetoveho_kulturniho_a_prirodnihoh.html.

⁴⁸ Telč - Představení. *České dědictví UNESCO* [online]. 2013 [cit. 2013-05-30]. Dostupné z: <http://www.unesco-czech.cz/unesco-mesta/>.

⁴⁹ Pražská památková rezervace - UNESCO. *Praha.eu* [online]. 2013 [cit. 2013-05-30]. Dostupné z: http://www.praha.eu/jnp/cz/home/zivot_v_praze/budoucnost_historie/pamatky/prazska_pamatkova_rezervace/in dex.html.

- *Český Krumlov* je neobvyklým architektonickým pokladem zapsaným na listinu světového kulturního dědictví UNESCO v roce 1992. Jeho historické centrum tvoří rozsáhlý areál hradu a zámku, který je po Pražském hradu druhým největším zámeckým celkem České republiky. Významným gotickým dílem je chrám sv. Víta.⁵⁰
- *Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře* ve Žďáru nad Sázavou je zapsán na Seznam o dva roky déle než předchozí památky, tedy od roku 1994. Kostel je vystavěn ve stylu barokní gotiky na počátku 18. století a je jedinečným uměleckým dílem českého architekta s italskými předky Jana Blažeje Santiniho-Aichla.⁵¹
- Královské město *Kutná Hora s historickým centrem, Chrámem sv. Barbory, Katedrálou Nanebevzetí Panny Marie v Sedlci* je památkou UNESCO od roku 1995. Jeho historie je spojena s dolováním stříbrných rud, těžbou stříbra a ražbou mincí. Gotický chrám sv. Barbory a katedrála Nanebevzetí Panny Marie v Sedlci byly rekonstruovány v barokně gotickém směru a tvoří vstupní brány do města.⁵²
- *Lednicko-valtický areál* na jižní Moravě je zapsán na Seznamu UNESCO od roku 1996. Areál tvoří unikátní rozsáhlý krajinářský park vybudovaný v 18. a 19. století za vlády knížecího rodu Lichtenštejnů. Jedná se o rozsáhlý komplex tvořící barokní Zámek Lednice, Lednický park, romantický Minaret, barokní Zámek Valtice a další drobné stavby.⁵³
- Jihočeské *Holašovice a Vesnická rezervace* byly zapsány na Seznam přírodního a kulturního bohatství pro své architektonické a urbanistické hodnoty v roce 1998. V této rezervaci se nachází několik dochovaných hospodářských usedlostí z 19. století ve stylu tzv. „selského baroka“.⁵⁴

⁵⁰ Český Krumlov na seznamu UNESCO. *Český Krumlov* [online]. c2006-2013 [cit. 2013-05-30]. Dostupné z: <http://www.ckrumlov.info/docs/cz/atr354.xml>.

⁵¹ Zelená hora. *Žďár nad Sázavou* [online]. c2011 [cit. 2013-05-30]. Dostupné z: <http://www.zdarns.cz/o-meste/zelena-hora.asp>.

⁵² Kutná Hora - Představení. *České dědictví UNESCO* [online]. c2013 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.unesco-czech.cz/kutna-hora/predstaveni/>.

⁵³ Památky UNESCO - kulturní krajina Lednice-Valtice. *Národní památkový ústav* [online]. c2003-2013 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/vystava-unesco/lednice-valtice/>.

⁵⁴ Současná památková péče. *Holašovice* [online]. c2013 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.holasovice.eu/informace-o-obci/pamatkova-pece/>.

- *Arcibiskupský zámek a zahrady v Kroměříži* byly majetkem olomouckých biskupů a arcibiskupů. Zámek je jedinečný historický objekt s živým badatelským centrem, které ukrývá sbírky obrazů, knih a hudby. Chloubou UNESCO je od roku 1998.⁵⁵
- *Litomyšl, zámek a zámecký areál* je na Seznamu od roku 1999. Renesanční zámek moravského typu nechal vybudovat Vratislav z Pernštejna pro svoji španělskou manželku Marii Manrique de Lara v druhé polovině 16. století. Jedinečností zámku jsou otevřené arkády a fasáda zámku pokryta sgrafitovou výzdobou.⁵⁶
- *Olomouc a sloup Nejsvětější Trojice* postavený na počátku 18. století má vysokou symbolickou hodnotu díky hluboké náboženské víře a občanské hrdosti. Návrh sloupu je dílem Václava Rendra. Sloup sahá do výšky 32 m na kruhovém půdorysu o průměru 17 m a je vybudován ve stylu „olomouckého baroka“. Tvoří ho kamenné sochy s náboženskou tematikou, která jsou dílem Ondřeje Zahnera a dalších moravských umělců.⁵⁷
- *Vila Tugendhat v Brně* je součástí UNESCO od roku 2002. Vila byla postavena na konci 20. let 20. století. Jedná se o funkcionalistické dílo architekta Ludwiga Miese van der Rohe, který použil ocelový skelet bez nosných zdí, čímž vytvořil nové, neformální pojetí otevřeného flexibilního prostoru s propojením přírodního prostředí.⁵⁸
- *Židovská čtvrť a bazilika sv. Prokopa v Třebíči* vstoupily na Seznam UNESCO v roce 2003. Jedná se o soubor židovské čtvrti a baziliky s propojením křesťanské a židovské kultury. Židovská čtvrť je unikátní svojí celistvostí a rozsahem ghetta. Původně tvořila přes 120 objektů, z kterých se dochovaly dvě synagogy, židovský hřbitov.⁵⁹

⁵⁵ O Zámku. *Arcibiskupský zámek a zahrady Kroměříž* [online]. c2013 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.zamek-kromeriz.cz/zamek/o-zamku/>.

⁵⁶ Zámek. *Litomyšl* [online]. c2013 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: http://www.litomysl.cz/zamecke-navrsi/index.php?option=com_content&task=view&id=8&Itemid=16.

⁵⁷ Památky UNESCO - sloup Nejsvětější Trojice v Olomouci. *Národní památkový ústav* [online]. c2003-2013 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/vystava-unesco/olomouc/>.

⁵⁸ Brno - Představení. *České dědictví UNESCO* [online]. c2013 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.unesco-czech.cz/brno/predstaveni/>.

⁵⁹ Bazilika sv. Prokopa a židovská čtvrť v Třebíči. *Kraj Vysočina* [online]. c2002-2013 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: http://www.kr-vysocina.cz/vismo5/dokumenty2.asp?id_org=450008&id=1017742.

3.2 Nehmotné kulturní dědictví

Nehmotným kulturním dědictvím je dle Úmluvy o zachování nemateriálního kulturního dědictví památka s oficiálním názvem „Mistrovské dílo ústního a nemateriálního dědictví lidstva“.⁶⁰ Mezi ně patří v současné době:

- *Slovácký Verbuňk* je zapsaný na Seznam UNESCO v roce 2005. Slovácký Verbuňk je mužský tanec skočného charakteru. Je to tanec improvizovaný a má zvláštní ráz, tančí se hromadně a každý přitom tančí sám. Název tance je odvozen z německého slova Werbung, což v překladu znamená najímání, ucházení se. Verbuňk je u nás rozšířen na Slovácku. Má tři části, předzpěv, taneční část pomalá a část rychlá.⁶¹
- *Sokolnictví* je starobylým vztahem mezi člověkem a dravcem trvající více než čtyřtisíce let. Jedná se o tradiční lov za pomoci cvičených dravých ptáků v přirozeném prostředí. Sokolnictví je pokládáno za empatickou aktivitu. Na Seznam UNESCO je zapsáno od roku 2010.⁶²
- *Masopust – Vesnické masopustní obchůzky a masky na Hlinecku* jsou součástí UNESCO od roku 2010 pro svoji jedinečnost spočívající v dodržování tradičního charakteru obyčejů. Masopustem je období začínající svátkem Tří králů a končící v úterý předcházející Popeleční středě. Tradiční masopustní masky na Hlinecku se rozdělují na Červenou a na Černou maškaru. Červenou maškarou jsou masky strakaté, ženušky a čtveřice tanečníků – turků. Černou maškarou jsou pak postavy rasa s kobyloou, kramářů – židů. Někde se objevují i medvěďáři s medvědem.⁶³

Dle výše uvedených památek zapsaných na Seznam UNESCO je zřejmé, že Litomyšl je součástí seznamu s velmi konkurenčními významnými objekty mající kulturní a přírodní dědictví v České republice.

⁶⁰ Nehmotné kulturní dědictví. *A S O R K D* [online]. c2013 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.asorkd.cz/stopy-dedictvi/nehmotne-kulturni-dedictvi/>.

⁶¹ Slovácký verbuňk. *Národní ústav lidové kultury* [online]. c2008 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.nulk.cz/Informace.aspx?sid=138>.

⁶² Sokolnictví - Představení. *České dědictví UNESCO* [online]. c2013 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.unesco-czech.cz/sokolnictvi/predstaveni/>.

⁶³ Vesnické masopustní obchůzky a masky na Hlinecku. *Soubor lidových staveb Vysočina* [online]. c2013 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.vesely-kopec.eu/vesnicke-masopustni-obchuzky-a-masky-na-hlinecku/>.

4 KULTURNÍ DĚDICTVÍ UNESCO PŘÍKLAD MĚSTA- LITOMYŠL - PŘÍNOSY A DOPADY PRO MĚSTO

Litomyšl je městem s bohatými dějinami a tradicemi motivující k dalšímu rozvoji. Pečuje o hojný památkový fond, na druhou stranu usiluje o kvalitní moderní architekturu. Litomyšl se stala díky renesančnímu zámku kulturním dědictvím zapsaným na Seznam světového dědictví UNESCO. Město se může pochlubit i dalšími památkami, řadou galerií a muzeí. Mezi významné osobnosti patří hudební skladatel Bedřich Smetana a akademický malíř Julius Mařák nebo sochař Olbram Zoubek.⁶⁴

4.1 Charakteristika města Litomyšl

Litomyšl leží ve střední části Pardubického kraje, na pomezí Čech a Moravy. Její součástí jsou integrované obce Nedošín, Pohodlí, Nová Ves u Litomyšle, Kornice, Suchá a Pazucha.⁶⁵ Litomyšl je obklopena Orlickoústeckem, Českotřebovskem, Svitavskem, Chrudimskem a Vysokomýtskem. Katastrální výměra Litomyšle činí 33 708 hektarů, představuje 7,5 % rozlohy kraje. K 31. 12. 2013 měla Litomyšl 9843 počet obyvatel. Nejvýznamnější historickou památkou je zámecký areál, či rodiště skladatele Bedřicha Smetany. Město má téměř 500 metrů dlouhé náměstí lákající řadu turistů svými renesančními a barokními domy. Rozvoj turistiky je ovlivněn Růžovým paloučkem u Morašic či rekreačním střediskem Budislav, v jehož blízkosti se nachází oblast pískovcových skalních útvarů Toulovcovy Maštale.⁶⁶ Ve městě se každoročně koná mezinárodní operní festival Smetanova Litomyšl.

Litomyšl se rozkládá na území osídleném již v době kamenné. První písemná zmínka je uvedena v Kosmově kronice vztahující se k roku 981. Název města je možné odvodit od jména Lutomyšl. Po roce 1140 byl ve městě vybudován premonstrátský klášter, který byl nazýván Hora olivetská. Znakem premonstrátů byla zlatá lilie v modrém poli. Po úpravách a změnách v barevnosti se znak změnil na stříbrnou lilii v červeném poli a stal se městským znakem. V roce 1259 udělil krát Přemysl Otakar II. obci městská práva. V průběhu 14. století

⁶⁴ Litomyšl - základní informace o městě. *Portál Litomyšl* [online]. c2008-2013 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.portallitomysl.cz/>.

⁶⁵ Litomyšl - základní údaje. *Město Litomyšl* [online]. c2011 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: http://www.litomysl.cz/?lang=cz&co=mesto_litomysl&akce=zakl_udaje.

⁶⁶ Charakteristika správního obvodu Litomyšl. *Český statistický úřad* [online]. c2013 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/charakteristika_spravniho_obvodu_litomysl.

se začalo budovat v prostoru dnešního náměstí a město se uzavřelo do městských hradeb. V roce 1344 bylo v Litomyšli založeno biskupství papežem Klimentem VI., následně v roce 1356 přišli augustiniáni. Město bylo spravováno konšely v čele s purkmistrem. Důležitou etapou pro správu města byly odkazy Vavřince Toulouce, které byly potvrzené králem Václavem IV. Biskupství zaniklo po husitských válkách. Od roku 1432 se ujali vlády Kostkové z Postupic, jejichž vláda byla velkým přínosem, jako například povinnost majitelů domů na náměstí postavit podloubí. Po protihabsburském povstání v roce 1547 museli Kostkové město opustit, majetek byl zabaven. Dalším panovníkem města se stal Vratislav z Pernštejna, který přestavěl zničené sídlo Kostků v nádherný renesanční zámek. Město zasáhly v letech 1735, 1769, 1775 a 1814 velké požáry a v roce 1781 katastrofální povodeň. Do rozvoje města se zapsalo několik vynikajících představitelů, mezi které patří purkmistr Ph. Mr. Jan Laub nebo purkmistr František Lašek. V průběhu II. světové války nastal útlum výstavby města. V roce 1949 byl poprvé uspořádán operní festival Smetanova Litomyšl. Po roce 1960 přestala být Litomyšl okresním městem, a to po 110 letech. V roce 1984 zasáhly město dvě velké povodně. K výrazným změnám v životě města došlo až po „Sametové revoluci“ v roce 1989. Dalším významným rokem byl rok 1994, kdy se v Litomyšli konalo setkání sedmi středoevropských prezidentů. V roce 1999 se stalo město součástí Seznamu UNESCO.⁶⁷

4.2 Charakteristika a historie památek města Litomyšl a jejich vztah k UNESCO

Litomyšl se může chlubit několika významnými památkami, mezi které beze sporu patří zámecký areál, Klášterní zahrady nebo Dům u Rytířů a další. Jejich vývoj sahá do hluboké minulosti. Níže budou popsány nejvýznamnější památky města, především zámek Litomyšl, který je zapsán na Seznam UNESCO, s jejich historickým vývojem.

V Litomyšli došlo také k významným návštěvám, které posílily postavení města. Mezi ně lze zahrnout soukromou návštěvu pana prezidenta Václav Havla v roce 1993, který navštívil starostu Ing. Miroslava Brýdla, prohlédl si zámek, nové zřízení Portmoneum a restauraci U slunce. Na této schůzce vymyslel, že by se na zámku mohlo konat setkání středoevropských prezidentů. A tak se také stalo, dne 15. dubna 1994 se na litomyšlský zámek sjelo sedm středoevropských prezidentů, český Václav Havel, slovenský Michal Kováč, slovinský Milan

⁶⁷ VOPÁLKA, Pavel. *Litomyšl: na prahu třetího tisíciletí = on the verge of the third millennium*. Litomyšl: Město Litomyšl, 2009. 111 s. ISBN 978-80-254-4502-0, str. 6-8.

Kučan, maďarský Arpád Göncz, německý Richard von Weizsäcker, rakouský Thomas Klestil a polský Lech Walensa. Současně se konala dvoudenní konference historiků, politologů a literátů. Další významnou návštěvou města byl španělský král Juan Carlos I. s manželkou Sofií. Mezi české návštěvníky patřili politici, např. Václav Klaus.⁶⁸

4.2.1 Zámecký areál Litomyšl

Historie zámku sahá, jak již bylo popsáno výše, do roku 981. První písemné doklady jsou z 11. století. Na panství se vystřídalo několik panovníků, např. Kostkové z Postupic, Jaroslav a Vratislav z Pernštejna. Do roku 1573 vzniklo západní křídlo s nádvoří arkádou, štíty a sgrafitovou výzdobou. Poté byla postavena kaple a přestavba spojovacího a východního křídla. Zároveň se budovala zahrada s mramorovou kašnou. Hlavní budova zámku je pravoúhlý blok uzavírající dvě nádvoří. Venkovní fasády jsou sgrafitové (psaníčko sgrafito) podle Šimona Vlacha, se sdruženými okny, lunetovou římsou a volutovými štíty. Zajímavým prvkem jsou oboustranné otevřené arkády, které jsou vidět na obrázku 1. Interiéry jsou v rokokovém, empírovém, biedermeierovském a klasicistním stylu s cennými kusy dobového nábytku, sbírkami keramiky a porcelánu.⁶⁹

Návštěvníci mohou zhlédnout 27 místností prvního patra se zámeckou kaplí sv. Moniky, ve které probíhají sváteční obřady. Zámek byl v roce 1962 prohlášen Národní kulturní památkou. Fasádových psaníček je na budově osm tisíc. Jižní stěna byla doplněna slunečními hodinami. Ve sklepení zámku pod západním křídlem se nachází nejstarší stavební historie, které je také zpřístupněno veřejnosti a nabízí výstavní prostory se stálou expozicí plastik akademického sochaře Olbrama Zoubka. K zámku náleží panská zahrada a Zámecký pivovar. Pivovar byl původně v renesančním stylu, upravil ho F. M. Kaňka koncem 30. let 18. století do barokní podoby. Zámecký pivovar byl v roce 2006 rekonstruován a do západní fasády byl začleněn hlavní vstup do zámeckého informačního centra. V pivovaru se v roce 1824 narodil Bedřich Smetana, proto je zde umístěna také pamětní deska z roku 1880. V roce 1999 byl zámek zapsán na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. V současné době je v prostorách bývalého pivovaru konferenční sál, výstavní prostory a vstup do

⁶⁸ SKŘIVÁNEK, Milan. *Litomyšl 1259-2009: město kultury a vzdělávání*. Vyd. 1. Litomyšl: Město Litomyšl, c2009, 615 s. ISBN 978-802-5451-298, str. 532-537.

⁶⁹ DVOŘÁČEK, Petr. *Památky UNESCO do kapsy*. Levné knihy KMa, Praha:2004. 125 s. ISBN 80-7309-244-1, str. 58-59.

Evropského školícího centra.⁷⁰ Součástí zámeckého areálu je také salett, který byl před podáním žádosti o zápis do UNESCO v havarijním stavu, ale díky této žádosti o zápis a pomocí finanční výpomoci Města Litomyšl byl Památkový ústav v Pardubicích donucen zahájit rekonstrukci tohoto objektu.⁷¹



Obrázek 1 – Zámek Litomyšl

Zdroj: vlastní foto autorky

4.2.2 Dům u Rytířů

Dům u Rytířů byl v roce 1530 koupen kameníkem Blažkem a po požáru v roce 1546 byl přestaven. Od roku 1977 je v domě výstavní síň Muzea a galerie v Litomyšli. Jedná se o jednopatrovou budovu se dvěma oblouky podloubí, s bohatou kamenickou výzdobou. Obsahuje motivy lva, nosorožce, koní, ptáků a mořských panen. Mezi okny jsou čtyři hlavy vousáčů, po stranách dvě figury rytířů v brnění a dva měšťané v dobovém oděvu. Tyto postavy byly hlavním impulsem pro název domu, a to podle stejnojmenné povídky A. Jiráska.⁷²

⁷⁰ VOPÁLKA, Pavel. *Litomyšl: na prahu třetího tisíciletí = on the verge of the third millennium*. Litomyšl: Město Litomyšl, 2009. 111 s. ISBN 978-80-254-4502-0, str. 12-24.

⁷¹ SEVEROVÁ, Michaela. Zámecký areál. *Litomyšl'98: Litomyšlské události*. 1999, č. 1, str. 30.

⁷² TKÁČ, Vladimír. *Průvodce poklady UNESCO: Český Krumlov, Holašovice, Kutná Hora, Litomyšl, Praha*. Vyd. 1. Olomouc: Fontána, [2006?]. 336 s. ISBN 80-7336-307-0, str. 92.

V interiéru se dochoval renesanční kazetový strop a reliéfně zdobené kamenné pilíře. V současné době se zde pořádají krátkodobé výstavby výtvarného umění. Dům prošel v průběhu 60. let 20. století několika úpravami, v letech 1999 a 2000 byla restaurována jeho fasáda.⁷³

4.2.3 Klášterní zahrady

Klášterní zahrady v Litomyšli leží u bývalého piaristického kláštera. Nachází se nedaleko zámku. Zahrady původně patřily k proboštskému chrámu Povýšení sv. Kříže, piaristickému klášteru s kostelem Nalezení sv. Kříže a k Augustově tiskárně. Nejprve měly renesanční úpravu, později byly barokní. V části zahrad se nacházel katolický a protestantský hřbitov. Po roce 1948, kdy odešli z města piaristé, zahrady zpustly a nebyly využívány a ani nebyly přístupné. Areál má rozlohu přes jeden hektar. Plochy trávníků jsou určeny k volnému pohybu a odpočinku.⁷⁴ V centrální části zahrad je postavena vodní plocha s nasvětlenou fontánou a plastikami od sochaře Olbrama Zoubka. Travnaté plochy jsou automaticky zavlažovány. Veškeré volné plochy jsou volně přístupné, zohledněna je také bezproblémová údržba.⁷⁵

4.2.4 Litomyšlské náměstí

Litomyšl se může chlubit několika náměstími. Největší je Smetanovo náměstí. Dále je v Litomyšli Šantovo náměstí, Braunerovo náměstí, Toulovcovo náměstí, dále Jiráskovo náměstí a Komenského náměstí.

Uprostřed *Smetanova náměstí* stojí od roku 1418 budova staré radnice s věží, která je symbolem postupu nezávislosti městské samosprávy na vrchnosti. Na náměstí se nachází několik měšťanských domů. Po velkém požáru roku 1460 se místo dřevěných domů začaly stavět z kamene včetně podsíní. Podsínňových oblouků je na východní straně 96, na západní

⁷³ Dům U Rytířů. *Město Litomyšl* [online]. c2011 [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: http://www.litomysl.cz/?id_str=1311055218845.

⁷⁴ Klášterní zahrady. *Město Litomyšl* [online]. c2011 [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: http://www.litomysl.cz/?id_str=1311055287097.

⁷⁵ BURIAN, Aleš, ed., PELČÁK, Petr, ed. a WAHLA, Ivan, ed. *Litomyšl a soudobá architektura = Litomyšl and contemporary architecture: 1990-2001: [výstava - Obecní dům Brno, 2001]*. Brno: Spolek Obecní dům Brno, 2001. 103 s. ISBN 80-239-7273-1, str. 62.

50. Náměstí je od roku 1965 součástí městské památkové rezervace.⁷⁶ Na dolní části náměstí stávala městská brána z roku 1536 střežící přístup do města od Vysokého Mýta až do roku 1835. Uprostřed dolní části náměstí stojí socha hudebního skladatele Bedřicha Smetany, bronzový pomník, dílo českého sochaře Jana Štursy. Náměstí bylo pojmenováno až po roce 1989. V roce 1998 proběhla rekonstrukce náměstí. Byla upravena dlažba, ve střední části náměstí byla vybudována klidová zóna.⁷⁷

Toulovcovo náměstí, známé též pod jménem Špitálek, podle špitálu pro zchudlé a staré měšťany, leží pod dřívějším hradem. Název je spojen s Vavřincem Toulovcem, který byl podle legendy loupežným rytířem, který pamatoval na chudé. Se svojí jezdeckou skupinou měl prý úkryt ve skalních jeskyních za Budislaví a Jarošovem. Uprostřed náměstí stojí kostel Rozeslání sv. Apoštolů. Je nejstarším dochovaným sakrálním prostorem v Litomyšli. Vavřinec Toulovec je v kostele pohřben.

Z Toulovcova náměstí se dostaneme na *Šantovo náměstí*, kde stojí proboštský kostel a bývalá budova tiskárny. V této tiskárně byly vydávány díla několika známých osobností, jako byl Josef Kajetán Tyl, Antonín Augusta, Jan Neruda či Božena Němcová.⁷⁸

Bylo by možné vypsát zde další významné památky města, to by ovšem nijak nevedlo ke splnění cíle této práce, a proto jsou uvedeny pouze ty neznámější, pro pochopení významnosti litomyšlských památek.

4.3 Organizace na podporu propagace památek UNESCO v Litomyšli

Litomyšl je součástí svazku obcí a měst, jejichž památky jsou zapsány na Seznam UNESCO. Jedná se o České dědictví UNESCO. Výkonnou ředitelkou České dědictví je aktuálně Ing. Michaela Severová, která je také tiskovou mluvčí Města Litomyšle a aktivně se zabývá tematikou UNESCO. Je také vedoucí odboru kultury a cestovního ruchu na městském

⁷⁶ VOPÁLKA, Pavel. *Litomyšl: na prahu třetího tisíciletí = on the verge of the third millennium*. Litomyšl: Město Litomyšl, 2009. 111 s. ISBN 978-80-254-4502-0, str. 44-50.

⁷⁷ Smetanovo náměstí. *Město Litomyšl* [online]. c2011 [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: http://www.litomysl.cz/?id_str=1311055259565.

⁷⁸ Toulovcovo náměstí s okolím. *Město Litomyšl* [online]. c2011 [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: http://www.litomysl.cz/?id_str=1311055273237.

úřadě v Litomyšli, jejím hlavní činností je informační činnost vůči veřejnosti, spolupracuje s Infocentrem v oblasti cestovního ruchu a propagace města. Také vykonává státní správu v oblasti památkové péče. Úřad má celkem pět pracovníků.⁷⁹

České dědictví UNESCO je dobrovolný svazek obcí a měst ČR. Zakladatelská listina byla podepsána v roce 2001. Sdružení se snaží být jakousi lobby skupinou, která usiluje o zájmy „unescových“ měst, o společnou propagaci s cílem vzdělávání a osvěty obyvatel. České dědictví UNESCO sídlí v Litomyšli, součástí jsou všechny dosud zapsané památky ČR. Zapsání památky na Seznam UNESCO je významná záležitost, jde také o garanci kvality v oblasti turismu a motivaci k návštěvě. Například Litomyšl byla vyhlášena Historickým městem roku 2000 za vzornou péči o památky.⁸⁰

Dále je Litomyšl součástí svazku *Česká inspirace*. Jde o svazek s původním počtem šesti obcí, který byl založen v roce 1995. Mezi členy patří město Český Krumlov, Hradec Králové, Kutná Hora, Litomyšl, Polička a Telč. Hlavním cílem svazku je aktivně se podílet na rozvoji cestovního ruchu s orientací na kulturní nabídku sdružení měst. Sdružení sídlilo v Českém Krumlově, následně bylo sídlo přesunuto do Hradce Králové. Česká inspirace má své ochranné známky a vydává propagační materiály, spolupracuje s CK Čedok a. s., účastní se tuzemských i zahraničních veletrhů cestovního ruchu. V roce 1999 přistoupil ke svazku Jindřichův Hradec, o šest let později vystoupil Český Krumlov. V zápětí naopak přistoupilo město Cheb. V současné době je tedy ve svazku sedm členů.⁸¹

⁷⁹ Odbor kultury a cestovního ruchu. *Město Litomyšl* [online]. c2011 [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: https://www.litomysl.cz/?lang=cz&co=mestsky_urad&akce=odbor&id=1084534762768.

⁸⁰ O sdružení. *České dědictví UNESCO* [online]. c2013 [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: <http://www.unesco-czech.cz/sdruzeni/>.

⁸¹ O České inspiraci. *Česká inspirace* [online]. c2011-2013 [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: <http://www.ceskainspirace.cz/o-nas/#zacatek>.

4.4 Proces zápisu zámeckého areálu v Litomyšli na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO a související aktivity města

Proces zápisu zámeckého areálu v Litomyšli začal odsouhlasením podání žádosti o zápis na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO, kterou schválilo Městské zastupitelstvo dne 9. května 1996 na svém zasedání v Usnesení č. 74/96. M. Řídký informoval členy zastupitelstva o konání schůzek spojených se zápisem města Litomyšl na Seznam UNESCO. V usnesení je dále zaznamenáno, že dne 10. května 1996 by se mělo v Litomyšli uskutečnit jednání se zástupci ministerstva kultury, Státního ústavu památkové péče Praha a Památkového ústavu Pardubice, po kterém by měly následovat práce na vypracování kompletní žádosti.⁸²

V návaznosti na Usnesení č. 74/96 Městského Zastupitelstva vyšel v Litomyšlských novinách Lilie článek, který uvádí, že se Město Litomyšl obrátilo na Ministerstvo kultury ČR s žádostí o zvážení nominace na zapsání na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Dne 10. května 1996 se v Litomyšli konala schůzka zástupců Ministerstva kultury ČR, Státního ústavu památkové péče Praha, Památkového ústavu Pardubice, Okresního úřadu Svitavy, Městského úřadu Litomyšl a dalších institucí. Cílem tohoto setkání bylo určit postup při sestavování žádosti o zápis a její obsah. Obsahem měl být zámek a zámecké návrší s Piaristickým kostelem. Současně bylo plánováno, že dojde k obnově a nápravě stavu budov, a to i těch, kterých se zápis netýká. Bylo dohodnuto, že vzhledem k žádosti o zápis dalších dvou měst, což by mohlo snížit pravděpodobnost přijetí na Seznam, bude žádost podána až v roce 1998. Součástí žádosti je rozsáhlá dokumentace a komentář, proto příprava žádosti trvá až jeden rok.⁸³

Ve výroční publikaci Litomyšl'97, která shrnuje dění v Litomyšli byl zveřejněn průzkum pod názvem „*Litomyšl očima občanů*“. Tento průzkum byl proveden nezávislou odbornou agenturou Augur Consulting s.r.o. z Brna, kdy bylo osloveno zhruba 500 respondentů. Cílem průzkumu bylo zjistit veřejné mínění občanů na město. Součástí tohoto průzkumu byl mimo jiné i názor občanů na zapsání zámeckého areálu na Seznam UNESCO. Výsledkem bylo

⁸² Městské zastupitelstvo 6. 3. 1996 - 12. 12. 1996: Usnesení z 2. zasedání Zastupitelstva Města Litomyšl ze dne 9. 5. 1996. Litomyšl, 1996.

⁸³ ŘÍDKÝ, Marek. Koledujeme si o zápis do seznamu UNESCO. *Lilie: Litomyšlské noviny*. 17. června 1996, č. 12, str. 2.

zjištěno, že čtvrtina dotázaných (74,9%) si přeje, aby Městský úřad Litomyšl měl rozhodující vliv v problematice využívání zámku v Litomyšli.⁸⁴

V Litomyšlské Lilii v roce 1998 ve článku „*Finále o UNESCO*“ byli občané města informováni o přípravě žádosti o zápis na Seznam UNESCO. Čtenáři se dozvěděli, že žádost připravovali odborníci na historii architektury Dobroslav Líbal, Aleš Vošahlík a za Městský úřad vedoucí odboru výstavby a územního plánování Antonín Dokoupil. Poté byla žádost včetně všech dokumentů přeložena do angličtiny a doplněna posledními fotografiemi. Cílem bylo předložit žádost nejdéle do poloviny června roku 1998 v sídle UNESCO v Paříži. Antonín Dokoupil se pozitivně vyjádřil k možnosti zápisu takto: „*Takových areálů jako je ten litomyšlský na Seznamu UNESCO mnoho není*“.⁸⁵

V publikaci „*Litomyšl'98*“ město znovu informovalo občany o podání žádosti o zápis do UNESCO. Článek pojednává o pasportu památky, který obsahoval textovou část včetně komparativní studie, doplňky textu, fotodokumentaci a letecké snímky. Tento pasport byl podepsán ministrem kultury dne 15. června 1998. První prověřovací kolo týkající se požadovaných náležitostí proběhlo úspěšně, druhé kolo spočívalo v návštěvě pověřeného experta prof. Badstübnera z Německa kvůli posouzení stavebně technického stavu památky. Ročenka uvádí, že šance zámku na zapsání UNESCO byla komplikována z důvodu již velkého množství zapsaných památek Evropského kontinentu a již osmi zapsanými památkami v ČR. Článek je zakončen pozitivní větou: „*Ať již zámecký areál ob stojí v těžké konkurenci či nikoliv, vlastní kandidatura na zápis do seznamu UNESCO je dokladem historického významu a kvality této památky*“.⁸⁶

Dne 29. června 1998 byla předána v Paříži žádost o zápis zámeckého areálu na Seznam UNESCO. Text byl připraven dr. Alešem Vošahlíkem a podepsána dle protokolu ministrem kultury Martinem Stropnickým. Na počátku roku 1999 se měli sjet do města zástupci UNESCO prohlédnout si areál a rozhodnout o závěru žádosti.⁸⁷ Ve dnech 18. až 22. ledna 1999 skutečně přijel do města expert na prozkoumání zámeckého areálu, který byl vyslán

⁸⁴ ŘÍDKÝ, Marek. Litomyšl očima občanů. *Litomyšl'97*. květen 1998, č. 1, str. 12-14.

⁸⁵ ŘÍDKÝ, Marek. Finále o UNESCO. *Lilie: Litomyšlské noviny*. 28. března 1998, č. 7, str. 4.

⁸⁶ SEVEROVÁ, Michaela, HUDEČKOVÁ Eva a HUDEČEK Ivan. Žádost o zápis do UNESCO. *Litomyšl'98* 1999, č. 1, str. 13.

⁸⁷ Litomyšl v Paříži o UNESCO. *Lilie: Litomyšlské noviny*. 1. srpna 1998, č. 14, str. 1.

mezinárodní nevládní organizací ICOMOS, která vykonává pro UNESCO odborné kolektivní poradenství. Expert se zajímal, zda zámecký areál vyhovuje přísným umělecko-historickým kritériím, pozornost věnoval otázkám provedených a plánovaných restaurátorských prací v interiéru zámku a jeho využití. Rozhodnutí mělo být známo v červnu roku 1999. V případě, že by předsednictvo UNESCO pozitivně rozhodlo o zápisu, postoupila by žádost do druhého kola, a to do pléna Mezivládního výboru pro světové dědictví. To mělo proběhnout v prosinci 1999.⁸⁸

O rozhodnutí o přijetí zámeckého areálu bylo informováno zastupitelstvo Litomyšle na svém 5. zasedání Zastupitelstva Města Litomyšl dne 14. prosince 1999, jehož výstupem bylo Usnesení č. 111/99. Nejprve byl starostou města Ing. Miroslavem Brýdlem představen tajemník pro kulturní záležitosti UNESCO při Ministerstvu kultury ČR Mgr. Michal Beneš, který se zúčastnil jednání v Maroku. Dále bylo zastupitelstvo seznámeno s blahopřejným dopisem ministra kultury Pavla Dostála, ve kterém sděluje radostnou zprávu, že ve dnech 29. listopadu až 4. prosince 1999 schválil Mezivládní výbor pro světové kulturní a přírodní dědictví nominaci zámeckého areálu Litomyšl na Seznam UNESCO. Dále ministr blahopřál k úspěchu a poděkoval zastupitelstvu za účinnou spolupráci při prosazení a obhajobě kandidatury.⁸⁹

Městská publikace „*Litomyšl'99*“ obsahuje další článek o zámeckém areálu v UNESCO. Je zde zmínka o tom, že první prosincový den se v marockém Marrákeši konalo zasedání Výboru pro světové dědictví UNESCO, kde byl zámecký areál v Litomyšli zapsán na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví. Článek začíná informací, že starosta Litomyšl Miroslav Brýdl vyjadřoval šance zámku na zápis zhruba 50 procenty, a to vzhledem k dalším adeptům z Čech. Uvádí výčet památek, které byly na Seznam zahrnuty, a to renesanční zámek sgrafitovou výzdobou, barokně přestavěný zámecký pivovar, konírna, stáj, jízdárna, kočárovna, sallet, panský dům, zahrada a park. Důležitou připomínkou je, že primární impuls k zápisu vzešel ze strany Města od starosty Ing. Miroslava Brýdla. Celý projekt byl zajišťován nejen organizačně, ale také finančně. Celkové náklady na pasport byly zhruba 400 tisíc Kč, z toho 200 tisíc Kč zaplatilo Město Litomyšl a druhých 200 tisíc Kč ministerstvo kultury. Náklady na cestu a pobyt PhDr. Josefa Štulce do Maroka a ostatní náklady spojené se zápisem

⁸⁸ Naděje zámku pro UNESCO očima Ministerstva kultury. *Lilie: Litomyšlské noviny*. 26. února 1999, č. 5, str. 6.

⁸⁹ *Městské zastupitelstvo 17. 6. 1999 - 14. 12. 1999: Usnesení z 5. zasedání Zastupitelstva Města Litomyšl ze dne 14. 12. 1999*. Litomyšl, 1999.

hradilo také Město Litomyšl. Tyto náklady byly odhadnuty na částku 150 až 200 tisíc Kč. Město Litomyšl také investovalo značné množství finančních prostředků na rekonstrukci objektů získaných v restitucích. Jednalo se o I. zámecké nádvoří s kašnou, konírnu, obytný dům čp. 134, jízďárnu a pivovar. Výše investovaných finančních prostředků na zámecký pivovar byla 12 mil Kč a to na opravu střechy, klempířských prvků, zajištění statického zabezpečení, odvodnění a opravu fasády. Na celkovou rekonstrukci obytného domu čp. 134 poskytlo Město 5600 tis Kč. Oprava jízďárny stála přibližně 500 tis Kč. Další prostředky směřovaly do vybavení a stavebních úprav kongresového centra na zámku ve výši 1,8 mil Kč. Město také poskytlo bezúročnou půjčku Památkovému ústavu v Pardubicích na rekonstrukci zahradního domku (sallet). Zápis na Seznam UNESCO byla výzva pro ubytovatele a poskytovatele služeb v oblasti cestovního ruchu, vzhledem k neideální situaci v tomto roce a s nemožností odhadnout dopady zápisu na cestovní ruch a na život ve městě. S napětím byl očekáván příchod sezóny.⁹⁰

Město Litomyšl každoročně uděluje Cenu za přínos městu. V roce 2000 se na jednání dne 2. března 2000 Komitétu pro udělení výročních cen města Litomyšl za rok 1999 odhlasovalo, že „Tým UNESCO“ (Miroslav Brýdl, Michael Beneš, Dobroslav Líbal, Vladimír Uher a Aleš Vošahlík a ostatní, kteří se zasloužili o zápis do UNESCO) obdrží tuto cenu. Pro bylo 15 voličů z celkového počtu 21 voličů.⁹¹ Na svém dalším zasedání zastupitelstvo schválilo text slavnostního prohlášení Městského Zastupitelstva ke vstupu do UNESCO, které bude přečteno dne 16. června 2000 na oslavách zápisu zámku na Seznam UNESCO v následujícím znění:

„Vážení občané, sešli jsme se dnes 16. 6. 2000 u příležitosti slavnostního zápisu zámeckého areálu v Litomyšli na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Přijímáme zapsání zámeckého areálu na Seznam UNESCO s upřímnou radostí, hlubokou úctou i velkou zodpovědností. Vážíme si toho, že tyto památky jsou součástí našeho života.

Skláníme se před odkazem předků, jejichž génius a píle nám zanechaly kulturní a architektonické památky nevyčísitelné hodnoty. Město Litomyšl odnepaměti přitahovalo

⁹⁰ SEVEROVÁ, Michaela, HUDEČKOVÁ Eva a HUDEČEK Ivan. Zámecký areál v UNESCO. *Litomyšl'99*: 2000, č. 1, str. 13-15.

⁹¹ *Městské zastupitelstvo 23. 3. 2000 - 9. 12. 2000: Usnesení z 1. zasedání Zastupitelstva Města Litomyšl ze dne 23. 3. 2000.* Litomyšl, 2000.

významné osobnosti mající co dát světu - v hudbě, umění, vědě i v politice. Uvědomujeme si naši povinnost pečovat a ochraňovat tyto kulturní hodnoty.

Slavnostně prohlašujeme, že každý sám a všichni společně, učiníme všechno proto, abychom kulturní dědictví chránili a zvelebovali. Tak je chceme zachovat i generacím příštím. Tímto slibem naplňujeme ustanovení Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví sjednané v roce 1972 v Paříži, k nimž se Česká republika hlásí.

*Slib stvrzujeme svými podpisy.*⁹²

Následně bylo dne 27. září 2000 zastupitelstvem odsouhlaseno v Usnesení č. 98/00 poskytnutí příspěvku na oslavy UNESCO ve výši 200.000 Kč. Tento návrh předložila Mgr. Jůzová.⁹³ V rámci oslav zápisu zámeckého areálu na Seznam UNESCO byla dne 16. června 2000 na zámeckém pivovaru odhalena bronzová deska, jejímž autorem je Jiří Věneček. Nápis „*V roce 1999 byl zámecký areál v Litomyšli zapsán na Seznam světového dědictví UNESCO. Tímto zápisem byl potvrzen jeho světově výjimečný význam. Podle Úmluvy o ochraně světového dědictví je chráněn národy světa v jejich společném zájmu. Zámek v Litomyšli je ve své výjimečně uchované celistvosti dokonalým příkladem zámku s arkádami, typu budovy, který pochází z Itálie a přizpůsobil se českým zemím tak, že vznikla velmi vyvinutá forma s vynikající architektonickou hodnotou. Je dokonalým příkladem středoevropské šlechtické residence v období renesance a jejího pozdějšího vývoje vlivem nových uměleckých proudů.*“ je napsán v češtině, angličtině a francouzštině a je umístěn na stěně zámeckého pivovaru.⁹⁴

Při této příležitosti se sjelo do města několik významných osobností, mimo jiné i za účelem předání jmenovacích listin. První měl slovo ministr kultury Pavel Dostál, který řekl: „*Litomyšlský zámek se zařadil po bok egyptských pyramid, starého města v Jeruzalémě a vložil tak kraji do rukou zlatý klíč, který odmyká i železné dveře. Je jen na vás, abyste s ním uměli zacházet a otáčeli s ním správným směrem.*“ Dále se oslav účastnila prezidentka generální konference UNESCO dr. Jaroslava Moserová-Davidová, tajemník pro věci UNESCO na Ministerstvu kultury Mgr. Michal Beneš. Olbramu Zoubkovi byl předán dekret o zápisu areálu na Seznam UNESCO.⁹⁵ Také zde bylo přečteno zastupitelem města

⁹² Městské zastupitelstvo 23. 3. 2000 - 9. 12. 2000: Usnesení z 2. zasedání Zastupitelstva Města Litomyšl ze dne 8. 6. 2000. Litomyšl, 2000.

⁹³ Městské zastupitelstvo 23. 3. 2000 - 9. 12. 2000: Usnesení z 3. zasedání Zastupitelstva Města Litomyšl ze dne 27. 9. 2000. Litomyšl, 2000.

⁹⁴ Zámecký areál - památka UNESCO. Město Litomyšl [online]. c2011 [cit. 2013-06-16]. Dostupné z: http://www.litomysl.cz/?id_str=1311055206970.

⁹⁵ Litomyšl slavila vstup do UNESCO. *Lilie: Litomyšlské noviny*. 1. červenec 2000, č. 7, str. 1.

Vladimírem Šauerem slavnostní usnesení zastupitelstva, kde zastupitelé pronesly slib, který následně potvrdili svými podpisy. V závěru akce Mgr. Michal Beneš předal vlastníkům zámeckého areálu dekret potvrzující zápis na Seznam UNESCO.⁹⁶

Další významnou akcí spojenou se zápisem zámeckého areálu na Seznam UNESCO bylo setkání představitelů měst UNESCO dne 29. listopadu 2000, kterého se ujal Ing. Miroslav Brýdl, s cílem najít společnou vůli vydat průvodce o místech a památkách zapsaným na seznam. Z každého města se zúčastnila tříčlenná delegace složená z voleného zástupce, pracovníka úřadu a představitele informačního centra daného města. Také byl pozván ministr kultury Mgr. Michal Beneš, pan Oldřich Vlček z agentury Lupulus, pan Vladimír Tkáč (autor publikací) a další odborníci.⁹⁷

Každoročně, již od roku 1994, se koná v České republice soutěž o Cenu za nejlepší přípravu a realizaci Programu regenerace městské památkové rezervace a městské památkové zóny. Cenu vyhlašuje Ministerstvo kultury ČR, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR a Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska. Smyslem je záchrana objektů a částí podílející se na památkové hodnotě území, obnova systémů technické infrastruktury, péče o vzhled území, regenerace prostranství a další. Litomyšl se soutěže zúčastnila již v roce 1999, kdy se umístila spolu s Jindřichovým Hradcem na druhém a třetím místě. Avšak v roce 2000 zvítězila. Cenu město získalo za obnovu kulturních památek a prostorů v městské památkové rezervaci, především za rekonstrukci Klášterních zahrad.⁹⁸

Městské Zastupitelstvo v Usnesení 84/01 odsouhlasilo vstup Města Litomyšl do svazku obcí „České dědictví UNESCO“ za podmínek daných stanovami sdružení. Předpokládaný roční příspěvek byl schválen v rozpětí 0,50 – 2 Kč na obyvatele, výše příspěvku byla schválena valnou hromadou 29. června 2001, byl hrazen ze schváleného rozpočtu města z kapitoly 6.⁹⁹ Dne 29. června 2001 bylo založeno sdružení obcí mající památku UNESCO, kterých bylo v té době devět, České dědictví UNESCO. Myšlenka založení tohoto sdružení

⁹⁶ SEVEROVÁ, Michaela, HUDEČKOVÁ Eva a HUDEČEK Ivan. Oslava zápisu zámeckého areálu na seznam UNESCO. *Litomyšl 2000*: 2001, č. 1, str. 18-19.

⁹⁷ Představitelé měst UNESCO v Litomyšli. *Lilie: Litomyšlské noviny*. 1. prosinec 2000, č. 12, str. 2.

⁹⁸ SEVEROVÁ, Michaela, HUDEČKOVÁ Eva a HUDEČEK Ivan. Historické město roku 2000. *Litomyšl 2001*: 2002, č. 1, str. 17-19.

⁹⁹ *Městské zastupitelstvo 23. 1. 2001 - 11. 12. 2001: Usnesení z 3. zasedání Zastupitelstva Města Litomyšl ze dne 29. 5. 2001*. Litomyšl, 2001.

vznikla v Litomyšli, na již zmíněném setkání představitel měst UNESCO. Setkání se poté ještě konalo ve Žďáru a v Kroměříži. Cílem je propagovat památky UNESCO a jejich trvale udržitelné využívání. Výše podpory za Litomyšl byla schválena v částce 5000 Kč. Předsedou sdružení byl zvolen starosta Telče Mgr. Václav Jehlička, místopředsedou první náměstek primátora Olomouce Ing. Pavel Horák a sídlo bylo původně v Olomouci.¹⁰⁰ Následně na zasedání dne 11. prosince 2001 v Usnesení 150/01 Městské Zastupitelstvo schválilo smlouvu o vytvoření svazku obcí a stanov sdružení měst s názvem České dědictví UNESCO. Detaily stanov a smlouvy jsou součástí přílohy č. 4 a č. 5 Usnesení č. 150/01.¹⁰¹

Dne 11. září 2002 byla vydána poštovní známka zámeckého areálu v Litomyšli. Autory jsou Antonín Odehnal a rytec Václav Fajt. Slavnostní představení známky veřejnosti proběhlo 15. září 2002 v prostorách zámku.¹⁰² O několik dní později, 25. září 2002, proběhla emise zlaté pamětní mince se zámkem Litomyšl. Na lící straně mince je motiv sgrafita, na rubu mince je zámek s motivem sgrafita a erbem Pernštejnů. Zlatá mince v běžné kvalitě stála v den emise 2970 Kč, ve špičkové kvalitě 3510 Kč. V další dny mohli lidé minci koupit i v Informačním centru Litomyšl za cenu 3300 Kč v běžné kvalitě nebo 3900 Kč ve špičkové kvalitě. V této souvislosti se na zámku konala prezentace pro odbornou veřejnost za účasti České národní banky s guvernérem Zdeňkem Tůmou a některými členy ČNB, s autorem mince Jiřím Věnečkem a dalšími vzácnými hosty.¹⁰³

4.5 Percepce dopadů zapsání Litomyšle na seznam kulturního dědictví UNESCO u veřejnosti

V odborných a zainteresovaných kruzích se o významu zápisu Litomyšle na seznam kulturního dědictví UNESCO víceméně nepochybovalo, jak vyplývá z výše uvedeného textu. Otázkou je, zda stejně vnímá danou záležitost i veřejnost. Pro zjištění názorů veřejnosti bylo proto v rámci této práce provedeno dotazníkové šetření.

¹⁰⁰ SEVEROVÁ, Michaela. Založeno sdružení České dědictví UNESCO. *Lilie: Litomyšlské noviny*. 2. srpen 2001, č. 8, str. 3.

¹⁰¹ *Městské zastupitelstvo 23. 1. 2001 - 11. 12. 2001: Usnesení z 6. zasedání Zastupitelstva Města Litomyšl ze dne 11. 12. 2001*. Litomyšl, 2001.

¹⁰² HUDEČEK, Ivan. Zámek Litomyšl na poštovní známce. *Lilie: Litomyšlské noviny*. 3. září 2002, č. 9, str. 5.

¹⁰³ SEVEROVÁ, Michaela. ČNB připravuje emisi zlaté pamětní mince se zámkem Litomyšl. *Lilie: Litomyšlské noviny*. 3. září 2002, č. 9, str. 3.

Dotazníkové šetření je kvalitativní metoda sloužící ke sběru dat. V této práci je dotazníkové šetření použito pro výzkum, jak jsou občané města Litomyšl a jeho okolí informováni o svém okolí, zda vědí, že je zámek Litomyšl součástí UNESCO a další informace související se zápisem zámku na Seznam UNESCO. Zvoleným prostředím pro šetření bylo vybráno Smetanovo náměstí v Litomyšli, které je středem města a je zde velká koncentrace lidí. Respondenti byli vybíráni náhodně ve čtyřech dnech. Dva dny se průzkum konal v odpoledních hodinách pracovního dne a další dva dny o víkendu. Každý dotazovaný respondent byl nejprve informován, za jakým účelem je dotazován a zda je ochoten anonymně odpovědět na několik otázek. Někteří respondenti rozhovor odmítli. Těch, kteří byli ochotni se průzkumu zúčastnit, bylo celkem 104, z toho 57 žen a 47 mužů. Dotazník byl rozdělen na dvě skupiny, první skupinou byli obyvatelé města a blízkého okolí, druhou skupinou byli návštěvníci města.

4.5.1 Obyvatelé města a blízkého okolí

V této skupině se dotazníku zúčastnilo 55 respondentů, kterým byly položeny následující otázky:

Otázka 1 – Navštívil/a jste někdy zámek Litomyšl?

Respondenti mohli na tuto otázku odpovídat ano či ne, 31 jich odpovědělo, že zámek Litomyšl navštívilo a 24 že ne.

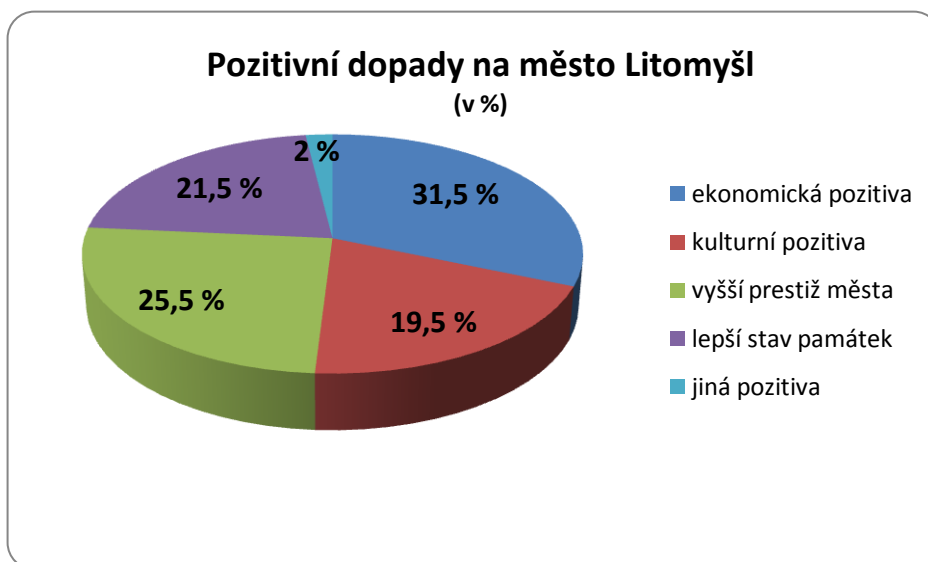
Otázka 2 – Víte, že zámek Litomyšl je zapsán na Seznamu UNESCO?

V této uzavřené otázce měli odpovídající opět volby ano či ne. Celých 73 % dotázaných (tj. 40 osob) vědělo, že je zámek na Seznamu UNESCO, 27 % dotázaných (tj. 15 osob) nevěděli, že je zámek zapsán na Seznam UNESCO.

Otázka 3 – Myslíte, že zapsání zámku na Seznam UNESCO přineslo městu nějaká pozitiva? Pokud ano, jaká?

Respondenti, kteří odpověděli, že městu nevznikla žádná pozitiva, nebyli v této otázce dále tázáni. Těchto respondentů bylo 22. Ti, kteří odpověděli, že ano, měli na výběr z pěti odpovědí, které zobrazuje graf 1. Bylo jich celkem 33. V dotazníku byly na výběr ekonomická pozitiva, např. více návštěvníků města, kulturní pozitiva (více akcí), nebo se zvýšila prestiž města, zlepšil se stav památek a dalších budov v centru města anebo další

pozitiva. Jeden respondent odpověděl, že mezi další pozitiva města patří lepší kvalita poskytovaných služeb.



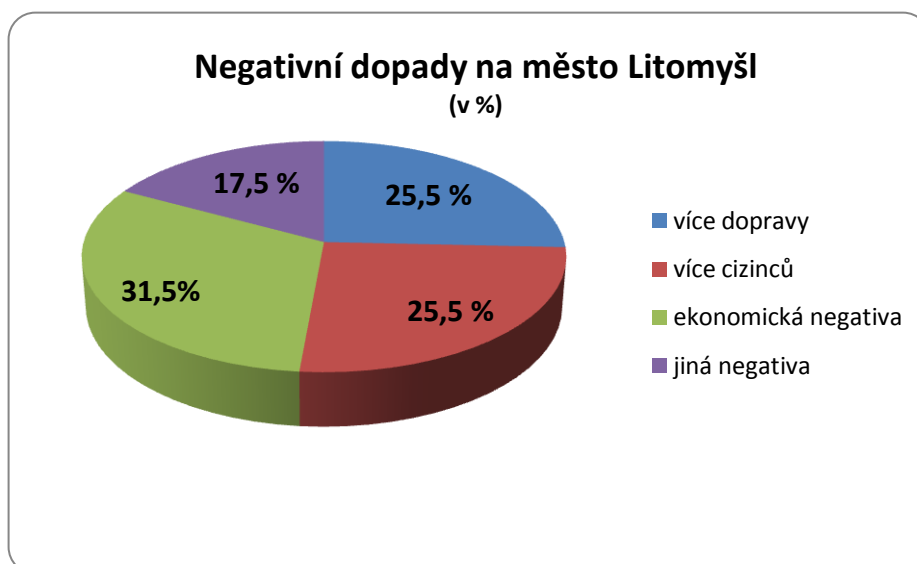
Graf 1 – Odpovědi respondentů na pozitivní dopady

Zdroj: vlastní zpracování dle odpovědí respondentů

Otázka 4 – Myslíte, že zápis zámku na Seznam UNESCO přinesl městu nějaká negativa?

Pokud ano, jaká?

Respondenti, kteří odpověděli, že městu nevznikla žádná negativa, nebyli v této otázce dále tázáni. Bylo jich 30. Ti, kteří odpověděli, že ano, měli na výběr ze čtyř odpovědí, které zobrazuje graf 2. Kladných odpovědí bylo 25. Mezi negativy byly na výběr více dopravy, více cizinců, ekonomická negativa nebo jiná. 6 respondentů odpovědělo, že městu zápis přinesl i jiná negativa, a to kriminalitu a hluk.

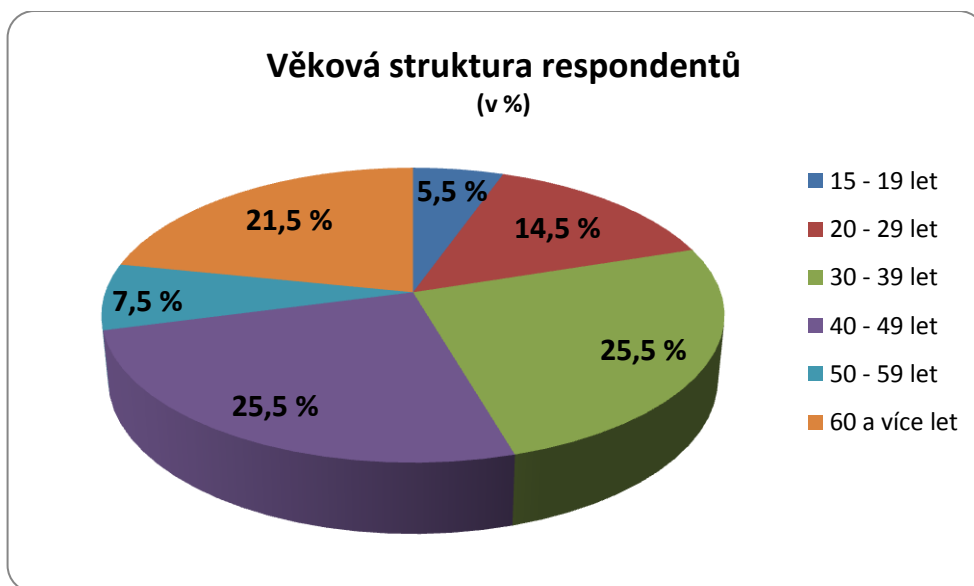


Graf 2 – Odpovědi respondentů na negativní dopady

Zdroj: vlastní zpracování dle odpovědí respondentů

Celkem 15 respondentů odpovědělo, že zápis zámku na Seznam UNESCO mělo pozitivní i negativní dopady. 19 dotázaných uvedlo, že zápis měl pouze pozitiva, negativa žádná. Naopak 10 respondentů uvedlo, že zápis měl pouze negativa a pozitiva žádná.

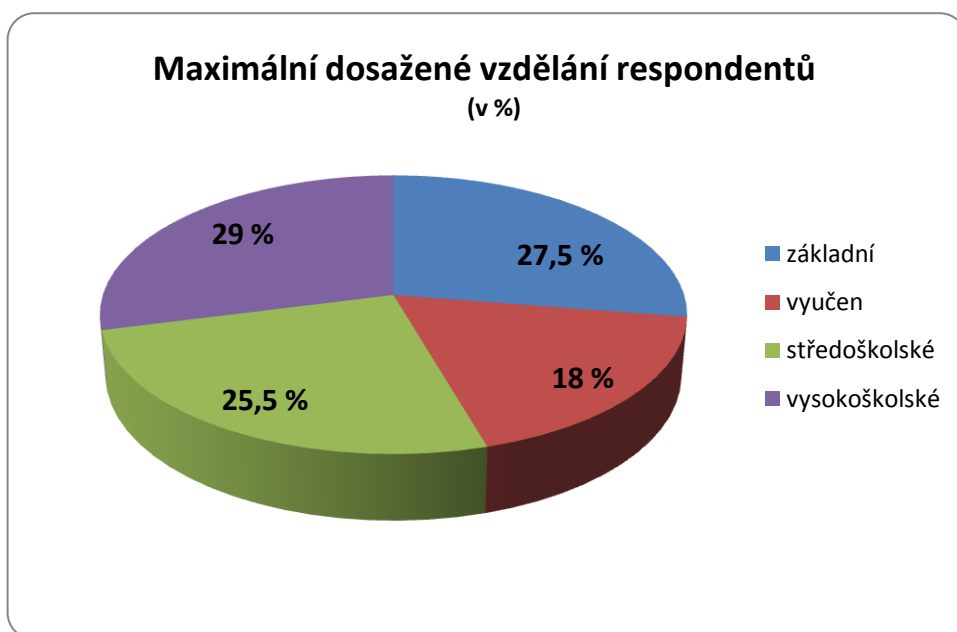
V závěru dotazování byly poznamenány statistické údaje. Šetření se zúčastnilo 26 mužů a 29 žen. Dále bylo dle odpovědí respondentů poznamenáno rozmezí věku a maximální dosažené vzdělání. Rozmezí věku zobrazuje graf 3, z kterého je patrné, že nejvíce dotázaných bylo ve věku 30 až 49 let. Naopak nejméně jich bylo ve věku 15 až 19 let.



Graf 3 – Věková struktura respondentů

Zdroj: vlastní zpracování dle odpovědí respondentů

Graf 4 zobrazuje maximální dosažené vzdělání dle odpovědí respondentů. Dotazovaní dosahovali nejvíce vysokoškolského vzdělání, a to v počtu 16 respondentů, tj. 29%.



Graf 4 – Maximální dosažené vzdělání respondentů

Zdroj: vlastní zpracování dle odpovědi respondentů

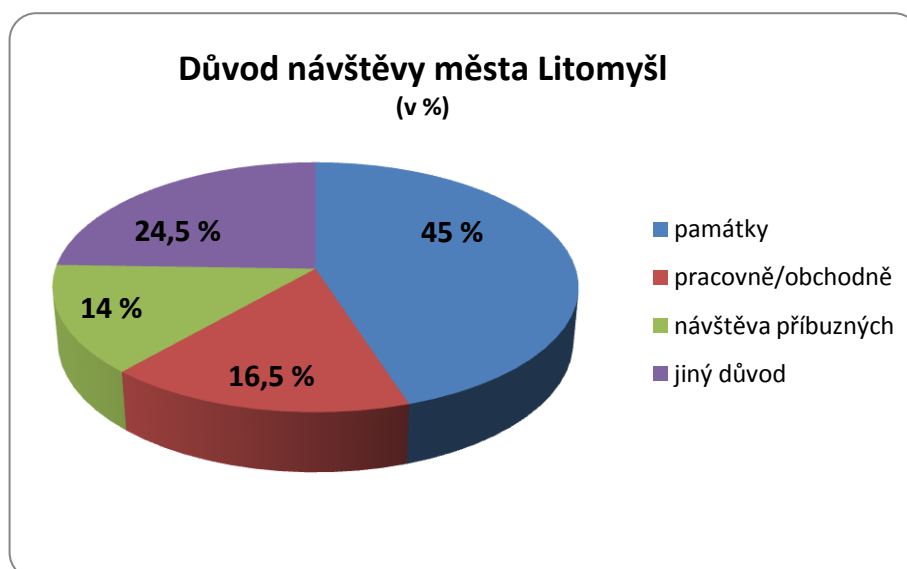
Cílem dotazníkového výzkumu bylo zjistit, jak lidé v Litomyšli a jeho okolí vnímají památku UNESCO a zda si myslí, že zápis zámeckého areálu byl přínosný nebo naopak přinesl negativa. Výsledky výzkumu uvádějí, že 60 % respondentů vnímá zápis zámeckého areálu pozitivně, a to především ekonomická pozitiva. Jen 40 % vnímá dopady negativně a to také ekonomické dopady. Někteří obyvatelé města dokonce zámek nikdy nenavštívili a zhruba 5 % lidí mají návštěvu teprve v plánu.

4.5.2 Návštěvníci města Litomyšl

Dotazníku určeného návštěvníkům Litomyšle, se zúčastnilo 49 turistů. Byly jim položeny následující otázky:

Otázka 1 – Za jakým účelem jste navštívil/a Litomyšl?

Na tuto otázku měli dotazovaní na výběr čtyři odpovědi – návštěva památek a rekreace, pracovně či obchodně, návštěva příbuzných nebo jiný důvod. Odpovědi zobrazuje Graf 5.



Graf 5 – Maximální dosažené vzdělání respondentů

Zdroj: vlastní zpracování dle odpovědí respondentů

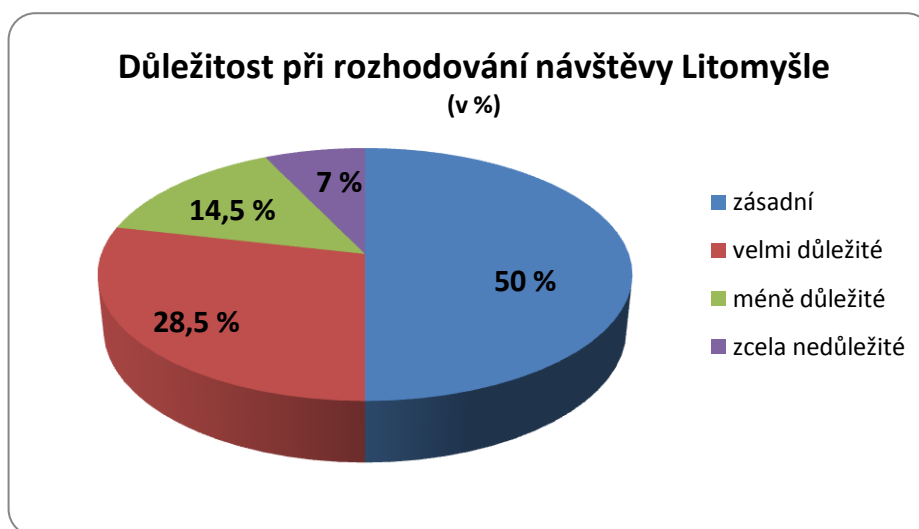
Pracovně či obchodně město navštívilo 8 dotazovaných osob a 7 navštívilo příbuzné. 12 lidí odpovědělo, že Litomyšl navštívili z jiného důvodu, a to kvůli návštěvě lékaře, za nákupy a do školy. Za památkami a rekreací přijelo do města 22 respondentů. Těmto respondentům byly položeny další dvě otázky spojené s UNESCO, ostatním tyto otázky kladeny nebyly a následovaly pouze statistické údaje.

Otázka 2 – Je důvodem Vaší návštěvy skutečnost, že je zámek Litomyšl zapsán na Seznamu UNESCO?

Na tuto uzavřenou otázku odpověděli pouze respondenti, kteří navštívili Litomyšl za účelem památek. Celkem jich bylo 22, z toho 14 dotázaných odpovědělo, že ano a 8 že ne. Tedy téměř 64 % respondentů navštívilo město Litomyšl kvůli zápisu na Seznam UNESCO.

Otázka 3 – Jak velkou roli hrála tato skutečnost ve Vašem rozhodování?

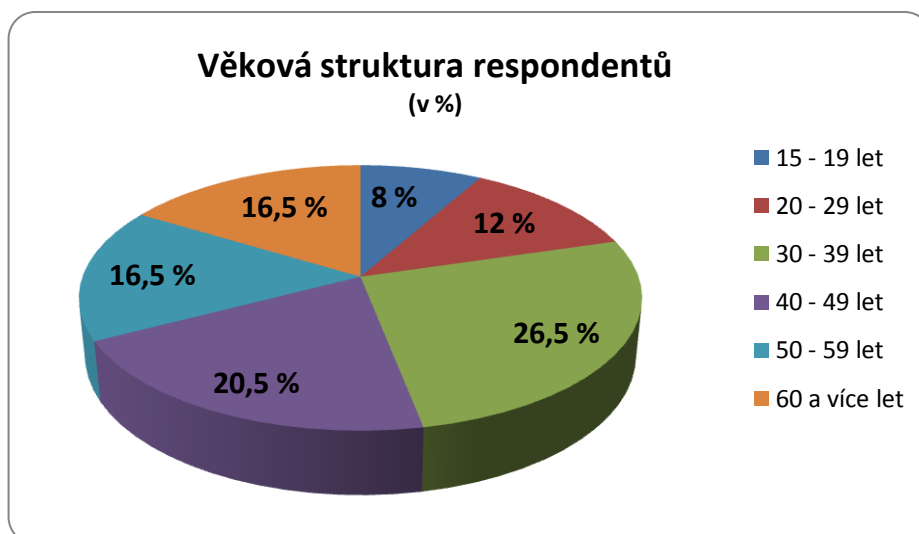
Respondenti, kteří navštívili Litomyšl kvůli zápisu zámku na Seznam UNESCO (14 osob), mohli vybírat ze čtyř odpovědí, buď že to pro ně bylo zásadní, nebo velmi důležité, dále méně důležité či zcela nedůležité. Výsledky zobrazuje Graf 6, z kterého je patrné, že pro 50%, tj. 7 turistů, byla skutečnost, že je Litomyšl zapsána na Seznamu UNESCO, zásadní. Pro 4 návštěvníky, byla tato skutečnost velmi důležitá, pro 2 méně důležitá a pro 1 člověka zcela nedůležitá.



Graf 6 – Maximální dosažené vzdělání respondentů

Zdroj: vlastní zpracování dle odpovědí respondentů

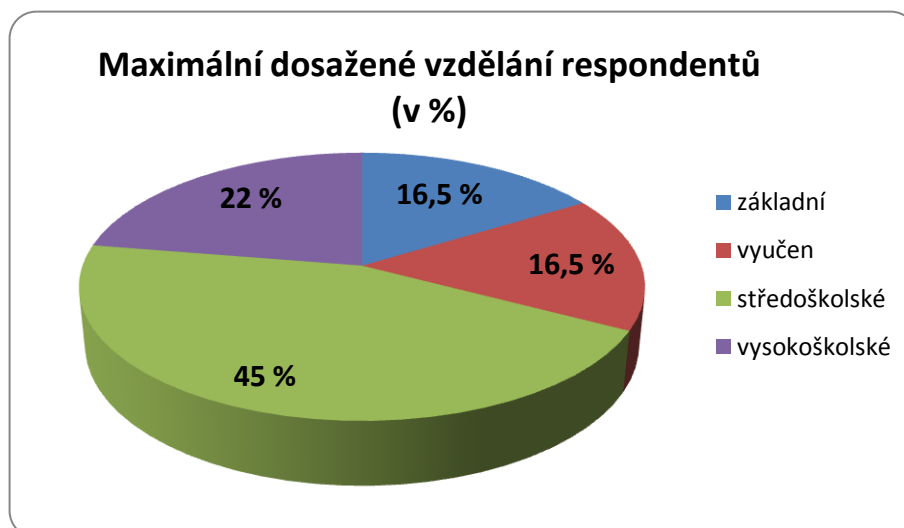
V závěru dotazníku byly zapsány statistické údaje. Celkem se tedy tohoto průzkumu zúčastnilo 49 osob, z toho 21 mužů a 28 žen. V rámci statistických údajů byli respondenti tázáni, odkud pocházejí. U českých návštěvníků bylo poznamenáno město, odkud přijeli. Byly uvedeny Svitavy, Vysoké Mýto, Pardubice, Praha, Ústí nad Orlicí, Skuteč, Jihlava, Choceň, Hradec Králové, Česká Třebová, Polička, Chrudim, Lázně Bohdaneč a Olomouc. U cizinců byl poznačen stát, a to Německo, Ukrajina, Slovensko, Japonsko, Polsko a Rakousko. Dále bylo dle odpovědí respondentů poznamenáno rozmezí věku a maximální dosažené vzdělání. Rozmezí věku zobrazuje graf 7, z kterého je patrné, že nejvíce dotázaných bylo ve věku 30 až 39 let, a to v počtu 13 osob. Naopak nejméně jich bylo ve věku 15 až 19 let.



Graf 7 – Věková struktura respondentů

Zdroj: vlastní zpracování dle odpovědí respondentů

Graf 8 zobrazuje maximální dosažené vzdělání dle odpovědí respondentů. Respondenti dosahovali nejvíce středoškolské vzdělání, a to v počtu 22 respondentů, tj. 45%.



Graf 8 – Maximální dosažené vzdělání respondentů

Zdroj: vlastní zpracování dle odpovědí respondentů

Cílem tohoto dotazníkového výzkumu bylo zjistit, za jakým účelem lidé převážně navštěvují Litomyšl; v případě, že kvůli památkám města, jak velkou roli v jejich rozhodování hraje to, že je zámecký areál zapsán na Seznamu UNESCO. Výsledek ukázal, že 45% turistů navštívilo město za účelem návštěvy památek. Pro 50 % těchto respondentů měla skutečnost, že je město na Seznamu UNESCO, zásadní roli při rozhodování návštěvy města.

4.5.3 Okolnosti odpovědí respondentů

Odpovědi respondentů mohly při jejich odpovědích ovlivnit různé okolnosti. Těmito okolnostmi může být aktuální politická situace a s tím spojená nálada obyvatel, tedy subjektivní pocity respondentů, ať již negativní či pozitivní. Dále odpovědi respondentů mohou být ovlivněni jejich věkem. Mladší obyvatelstvo může nahlížet na daný vývoj pozitivně, starší většinou naopak. Nebo naopak mládež nemusí jakoukoli změnu vůbec zaregistrovat, naopak starší posuzují stav v době jejich mládí a v současnosti. Turisté ve většině případů nemohou posoudit přínosy a dopady, protože město často navštívili jen jednou.

5 PŘÍNOSY A DOPADY ZAPSÁNÍ LITOMYŠLE NA SEZNAM KULTURNÍHO DĚDICTVÍ UNESCO - ANALÝZA NÁZORŮ HLAVNÍCH AKTÉRŮ PROCESU

Mezi hlavní přínosy zápisu zámeckého areálu na Seznam UNESCO patří podle Ing. Miroslava Brýdla, bývalého starosty Litomyšle, větší prestiž města, zkvalitnění správy a údržby zámeckého areálu.¹⁰⁴ Dále pak věřil, že se vynaložené prostředky na stavební práce v zámeckém areálu vrátí v podobě zvýšeného počtu turistů.¹⁰⁵ Podrobná studie o očekáváních a rizicích spojených se zápisem zámeckého areálu na Seznam UNESCO nebyla vypracována. Pro získání názorů zainteresovaných osob v době zápisu byl proveden řízený rozhovor. Níže budou popsány možné očekávané přínosy dle starosty Ing. Miroslava Brýdla a na základě provedeného dotazníkového šetření ekonomická pozitiva zápisu, která byla nejčastěji respondenty označena jako přínos pro město. Ekonomickými přínosy může být růst cestovního ruchu v podobě zvýšené návštěvnosti města, růst počtu obyvatel či zvýšení návštěvnosti ubytovacích zařízení. Mezi dopady lze zařadit snížení kvality života obyvatelstva města a to růst intenzity dopravy ve městě či výdaje města na stavební investice, které město vynaložilo pro zachování či zvýšení atraktivity města.

5.1 Očekávané přínosy a dopady z pohledu klíčových aktérů

Pro získání očekávaných přínosů a dopadů města bylo osloveno osm respondentů-klíčových aktérů, kteří byli spojeni se zápisem zámku na Seznam UNESCO. Řízený rozhovor se podařilo uskutečnit pouze s panem Ing. Miroslavem Brýdlem, který byl starostou Města Litomyšl v době zápisu zámku a panem Josefem Holubem, bývalým kastelánem zámku. Ostatní oslovení rozhovor odmítli. Celkem bylo položeno osm otázek.

1. Jaká byla Vaše pozice v procesu přípravy zápisu zámku na Seznam UNESCO?

Ing. Miroslav Brýdl: „V té době jsem byl starostou Města Litomyšl a předsedou Sdružení historických měst.“

Josef Holub: „Byl jsem kastelánem na zámku, poskytoval jsem poznatky zjištěné během obnovy, které byly prověřovány dostupnými technologiemi a odborníky.“

¹⁰⁴ HUDEČEK, Ivan a HUDEČKOVÁ Eva. "Nesnažme se dělat věci provičně": radí starosta Litomyšle Miroslav Brýdl. *Lilie: Litomyšlské noviny*. 7. ledna 2000, č. 1, str. 2-3.

¹⁰⁵ SEVEROVÁ, Michaela, HUDEČKOVÁ Eva a HUDEČEK Ivan. Zámecký areál v UNESCO. *Litomyšl'99*: 2000, č. 1, str. 13.

2. Co Vás motivovalo k tomu, že jste se zapojil do procesu přípravy zápisu zámku na Seznam UNESCO? Byla tato práce pro Vás osobně přínosná?

Ing. Miroslav Brýdl: *„Po revoluci byly městské památkové rezervace Telč a Kutná Hora zapsány na Seznam UNESCO, proto mě napadlo, že by i Litomyšl mohla být v UNESCO. Původně jsem zvažoval zápis celého města, ale Národní památkový ústav navrhoval zapsat jen zámecký areál včetně pivovaru. Přínosem pro mě bylo setkávání se s novými lidmi.“*

Josef Holub: *„Jako současný kastelán jsem neměl na výběr, zda se chci procesu zúčastnit či nikoli. Osobním přínosem v rámci příprav bylo setkávání se s fundovanými lidmi.“*

3. Jaká jste očekával pozitivita od zápisu zámku na Seznam UNESCO pro Litomyšl? Splnila se Vaše očekávání v této věci a jak?

Ing. Miroslav Brýdl: *„Očekával jsem zvýšení návštěvnosti, vyšší finanční prostředky pro zámek. Má očekávání se nesplnila, a to i proto, že tím, že je zámecký areál zapsán na Seznam UNESCO, nespadá na něj podpora z integrovaných operačních programů.“*

Josef Holub: *„Neočekával jsem žádná pozitivita, tedy to nesplnilo žádné mé očekávání.“*

4. Očekával jste nějaké negativní dopady pro Litomyšl? Myslíte si Vy osobně, že nějaká negativa skutečně nastala?

Ing. Miroslav Brýdl: *„Negativním dopadem je, že zámecký areál nespadá do dotačních programů EU, ostatní památky města spadají. Dalším dopadem jsou finanční prostředky, které město poskytlo NPÚ pro zlepšení stavu zámku.“*

Josef Holub: *„Ne, neočekával jsem žádná negativa.“*

5. Splnil zápis na Seznam UNESCO Vaše očekávání?

Ing. Miroslav Brýdl: *„Nesplnil, v současnosti by mělo Ministerstvo kultury věnovat specifickou péči památkám UNESCO, aby mohly i nadále „žít“ současným životem, aby nezůstaly jako skanzen.“*

Josef Holub: *„Žádná jsem neměl.“*

6. Doporučil byste pokusit se o zápis na Seznam UNESCO i jiným městům v ČR? Co byste jim konkrétně poradil, aby v procesu zdůraznili nebo naopak, čeho by se měli vyvarovat?

Ing. Miroslav Brýdl: *„Nevím, každý si tím procesem musí projít sám. Každý si od zápisu hodně slibuje, ale ta očekávání nebyla naplněna. Byla by vhodná větší otevřenost NPÚ k turistům, k památkám a jejich využití.“*

Josef Holub: „Doporučil bych pravdomluvnost k historicky doloženým faktům, nepřidávat osobní domněnky a dohady. Především být nápomocen týmu odborníků, kteří tvoří pasport pro UNESCO. S památkou by se nemělo obchodovat, ta je pro poznání toho, co bylo.“

Na základě řízeného rozhovoru s panem Ing. Miroslavem Brýdlem byly dále zkoumány zmíněné přínosy a dopady.

5.2 Přínosy pro město

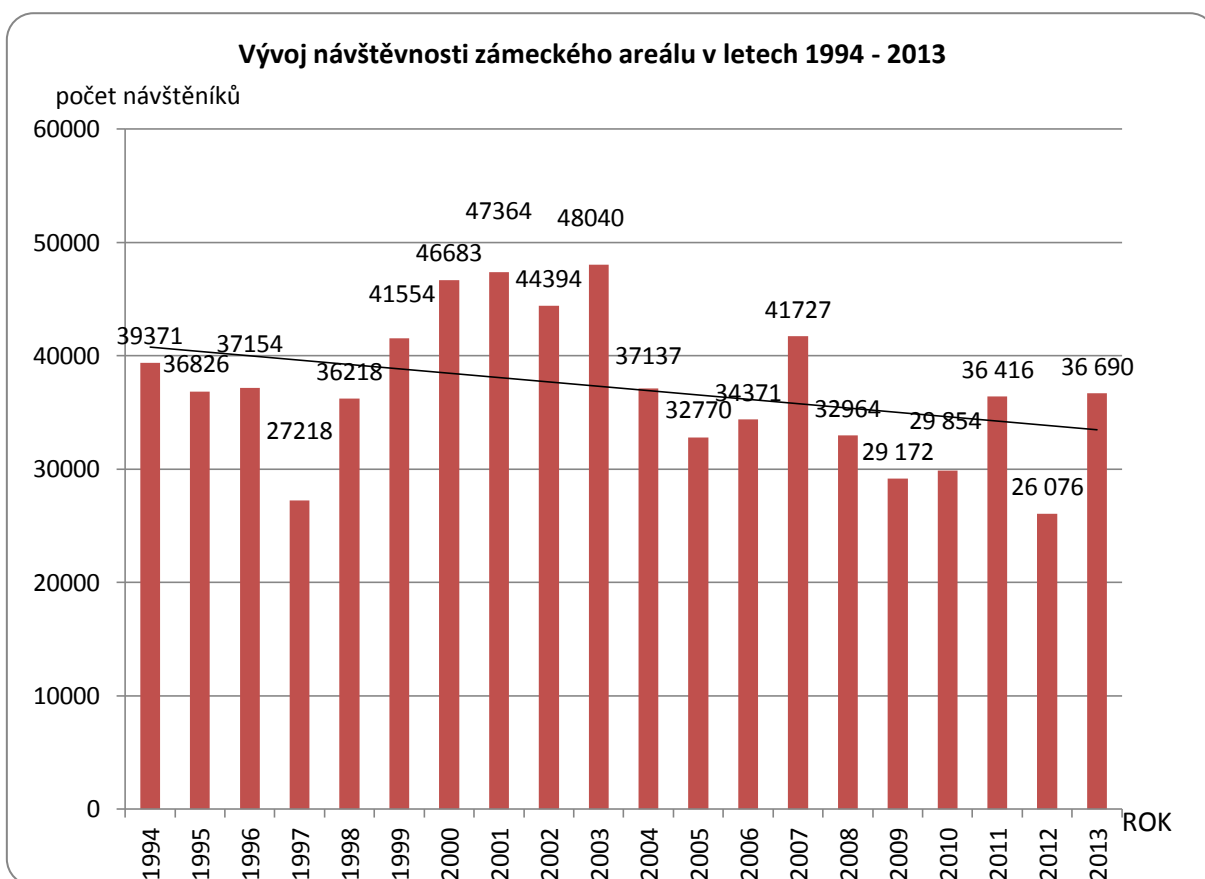
Přínosem města plynoucího ze zápisu zámeckého areálu na Seznam UNESCO je zvýšení prestiže města. Prestiž je možné posoudit například pomocí vývoje turistického ruchu ve městě. V 70. letech dosahovala návštěvnost až 70 000 osob, bohužel po zřízení Muzea české hudby v Litomyšli v důsledku tlaku komunistického režimu poté návštěvnost prudce klesla. Po obnovení klasické interiérové expozice znovu vzrostla.¹⁰⁶

Vývoj návštěvnosti zámku od roku 1994 (sledování návštěvnosti započalo v tomto roce, dřívější roky nebyly sledovány) do roku 2013 zobrazuje graf 9, z kterého je patrný krátkodobý nárůst návštěvnosti zhruba od roku 1998, kdy město podalo žádost o zápis zámeckého areálu na Seznam světového a kulturního dědictví UNESCO. Meziroční index, který zobrazuje tabulka 2, dosáhl mezi roky 1997 a 1998 nárůst přes 33%, zvýšení počtu návštěvníků v období 1998/1999 bylo o 14,74 % a v období 1999/2000 o 12,34 %. V roce 2001 pak návštěvnost zámku vzrostla o 1,46 %, poté je vývoj spíše kolísavý a to až do roku 2013. Z grafu je patrný krátkodobý přínos v podobě zvýšené návštěvnosti zámku způsobenou zavedením nových prohlídkových tras, avšak dlouhodobý trend návštěvnosti ve sledovaném období je klesající.

Spojnice trendu, která je v grafu 9 zobrazena, se využívá pro grafickou analýzu dat a znázorňuje průběh vývoje na základě výpočtů regresních rovnic.¹⁰⁷ Tato spojnice trendu byla vypočítána MS Excelem na základě zadaných dat o návštěvnosti.

¹⁰⁶ UNESCO - Zámek Litomyšl: Kulturní statek České republiky navrhovaný k zařazení do Seznamu světového kulturního dědictví. Česká republika, 1998.

¹⁰⁷ Microsoft Excel 2000/2002: Grafy. EAMOS [online]. c2002-2014 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: http://eamos.pf.jcu.cz/amos/kat_inf/modules/low/kurz_text.php?startpos=12&id_kap=12&kod_kurzu=kat_inf_4011.



Graf 9 – Vývoj návštěvnosti zámeckého areálu v období 1994 – 2013

Zdroj: data¹⁰⁸,¹⁰⁹, graf: vlastní zpracování

Uvedené počty návštěvníků zahrnují jen ty turisty, kteří skutečně navštívili zámeckou expozici či prohlídkové trasy, tedy platící návštěvníci zámku, bez návštěvníků doprovodných kulturních akcí. Počty naopak nezahrnují návštěvníky celého zámeckého areálu (těch by bylo několiknásobně více), který je volně přístupný a neplatí se v něm vstupné. Návštěvnost celého zámeckého areálu tedy nelze sledovat.

¹⁰⁸ Národní památkový úřad, územní odborné pracoviště v Pardubicích, osobní jednání dne 10. 2. 2014.

¹⁰⁹ Státní zámek Litomyšl, Mgr. Zdeňka Kalová, DiS., kastelánka, e-mailová komunikace ze dne 6. 2. 2014.

Tabulka 2 – Meziroční indexy návštěvnosti zámeckého areálu v období 1994 – 2013

Období	Index v %
1994/1995	-6,46
1995/1996	0,89
1996/1997	-26,74
1997/1998	33,07
1998/1999	14,73
1999/2000	12,34
2000/2001	1,46
2001/2002	-6,27
2002/2003	8,21
2003/2004	-22,70
2004/2005	-11,76
2005/2006	4,89
2006/2007	21,40
2007/2008	-21,00
2008/2009	-11,50
2009/2010	2,34
2010/2011	21,98
2011/2012	-28,39
2012/2013	40,70

Zdroj: data:^{108,109}, tabulka: vlastní zpracování

Dle Památkového ústavu v Pardubicích byla první návštěvní sezóna zámeckého areálu po zapsání na seznam UNESCO složitější než v minulosti, nikoli zvýšením počtu návštěvníků, ale spíše s přípravami a zprovozněním nové zámecké expozice a úpravy stávajících expozic. Také bylo potřeba zaměřit se na propagační materiály vzhledem k rostoucímu počtu cestovních kanceláří. Pro letní sezonu a s ní spojenou zvýšenou návštěvnost objektu bylo zapotřebí splnění náležitostí nového požárního zákona a bylo nutné vypracovat požární posouzení objektu. Bylo také potřeba zajistit organizaci pracovní doby a zabezpečení objektu.¹¹⁰ Snížení návštěvnosti v roce 2012, i přes řadu dalších doprovodných akcí, ve srovnání s rokem 2011 bylo z důvodu revitalizace zámeckého návrší, která ještě probíhá a komplikuje především vstup do zámku.¹¹¹

Největší vliv na návštěvnost objektu po zápisu na Seznam UNESCO měly aktivity správy objektu, jako je zavedení nových okruhů prohlídek, nikoli zvýšená medializace a prezentace

¹¹⁰ Výroční zpráva Státního památkového ústavu 2000. *Národní památkový ústav* [online]. c2003-13 [cit. 2013-06-21]. Dostupné z: http://www.npu.cz/download/1111596001_l875/vyr361-00.pdf.

¹¹¹ Výroční zpráva Státního památkového ústavu 2012. *Národní památkový ústav* [online]. c2003-14 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/download/1373460830/%C3%9AOP+v+Pardubic%C3%ADch.pdf>

objektu v ČR i v zahraničí. Nejvyšší návštěvnost byla dosažena v roce 2001, kdy tržby ze vstupného převýšily částku 2 mil. Kč. Také se projevoval větší zájem zahraničních turistů.¹¹²

Návštěvnost zámku byla také medializována ve zprávách na internetových stránkách MF Dnes - iDNES.cz, ve kterém bylo komentováno, že zástupci Litomyšle očekávali v roce 2001 vyšší návštěvnost zámku, než která ve skutečnosti nastala. Dle MF Dnes v roce 2002 patřila návštěvnost zámku mezi slabší průměr. Podle tiskové mluvčí Litomyšle Michaely Severové byl v minulosti do počtu návštěvnosti zahrnován i počet návštěvníků festivalu Smetanova Litomyšl a právě tyto počty mohly zkreslit porovnanou návštěvnost v roce 2000 a 2001.¹¹³

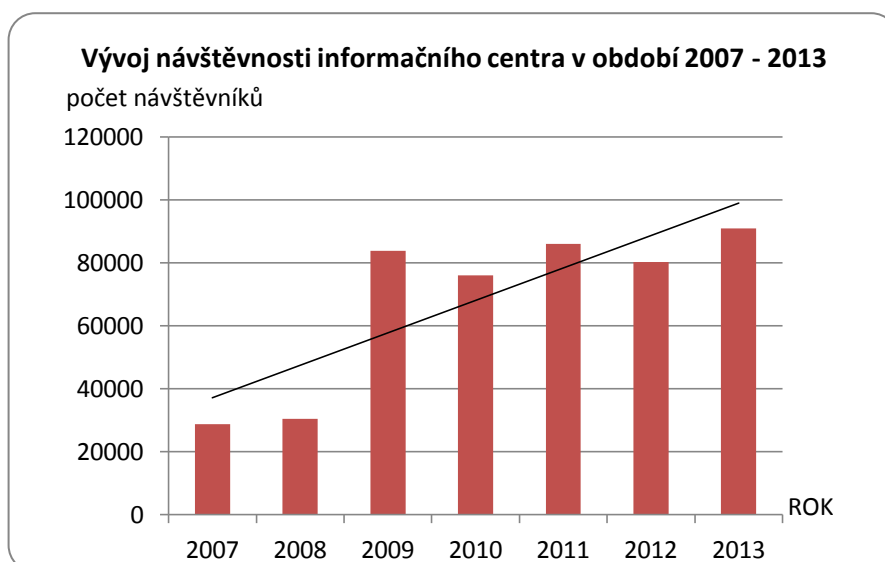
Mezi další pozitivní dopady patří i návštěvnost města samotného, nejen zámku. Statistika návštěvnosti města Litomyšle se sleduje také pomocí měření návštěvnosti informačního centra a to konkrétně TIC – Informační Centrum, Blanka Brýdlová, které sídlí na Smetanově náměstí v Litomyšli, tedy na velmi frekventovaném místě města. Centrum poskytuje informace turistům, zajišťuje průvodcovský výklad po městě a od roku 2013 zprostředkovává ubytování v Litomyšli a okolí, dále poskytuje informace o vlakových a autobusových spojkách, zajišťuje předprodej vstupenek na kulturní a sportovní akce v ČR a v zahraničí a další služby občanům a návštěvníkům města. Centrum je založeno roku 1993 a je členem Asociace turistických informačních center ČR.¹¹⁴

Statistika je sledována od roku 2007, prováděla se ručním čárkováním zákazníků s nepřesným počtem, od roku 2009 má informační centrum počítaadlo zákazníků, které poskytuje přesné údaje. Statistiku zobrazuje Graf 10, kde dlouhodobá linie trendu zobrazuje rostoucí trend, tedy návštěvnost města Litomyšl se zvyšuje. V roce 2007 a 2008 je oproti dalším rokům nižší počet návštěvníků a to právě již díky zmíněnému ručnímu čárkování, které nebylo tak přesné, jako elektronické počítaadlo.

¹¹² Výroční zpráva Státního památkového ústavu 2001. *Národní památkový ústav* [online]. c2003-13 [cit. 2013-06-21]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/download/1105101019/vyr361-01.pdf>.

¹¹³ UNESCO turisty nepřilákalo. MF DNES, David Půlpán. *IDNES.cz: zprávy* [online]. 3. dubna 2002 20:06. c1999-2014 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/unesco-turisty-neprihlakalo-dpb-/domaci.aspx?c=A020403_200428_zpr_regiony_reg.

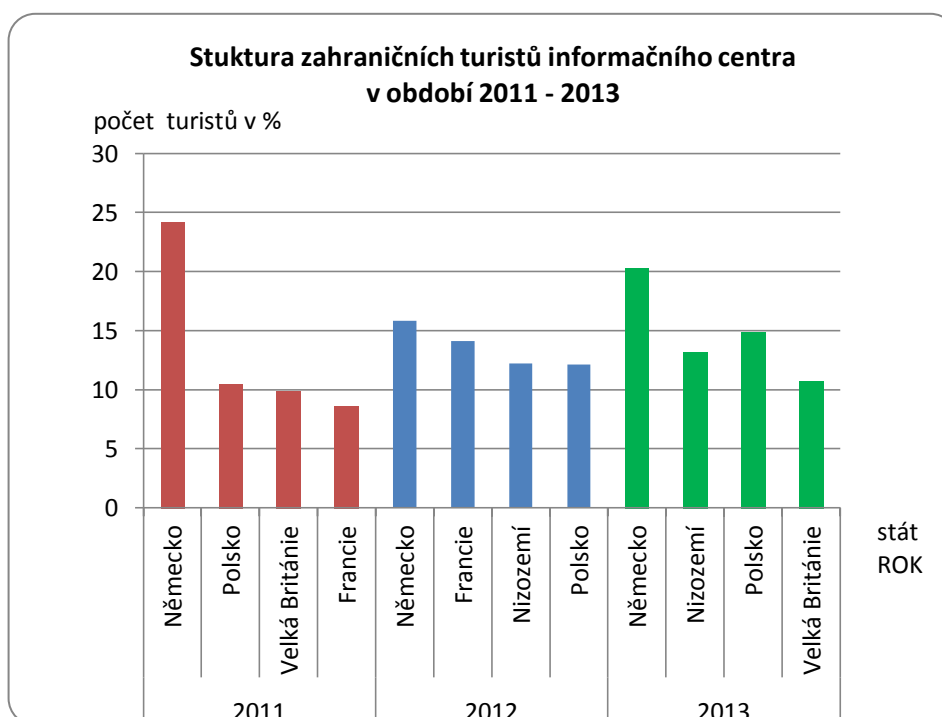
¹¹⁴ *Informační centrum Litomyšl* [online]. 2013 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: <http://www.ticlitomysl.cz/index.htm>.



Graf 10 – Vývoj návštěvnosti informačního centra v období 2007 – 2013

Zdroj: dat¹¹⁵, graf: vlastní zpracování

Podrobnější statistika informačního centra od roku 2011 do roku 2013 poskytuje strukturu zahraničních zákazníků. V roce 2011 navštívilo informační centrum 3,09 % zahraničních zákazníků, v roce 2012 3,36 % a v roce 2013 2,93 %. Graf 11 zobrazuje v průběhu posledních tří let čtyři nejčastější státy, ze kterých zahraniční turisté do Litomyšle přijeli. Nejvíce zahraničních turistů je z Německa, Polska, Francie a Nizozemí či z Velké Británie.

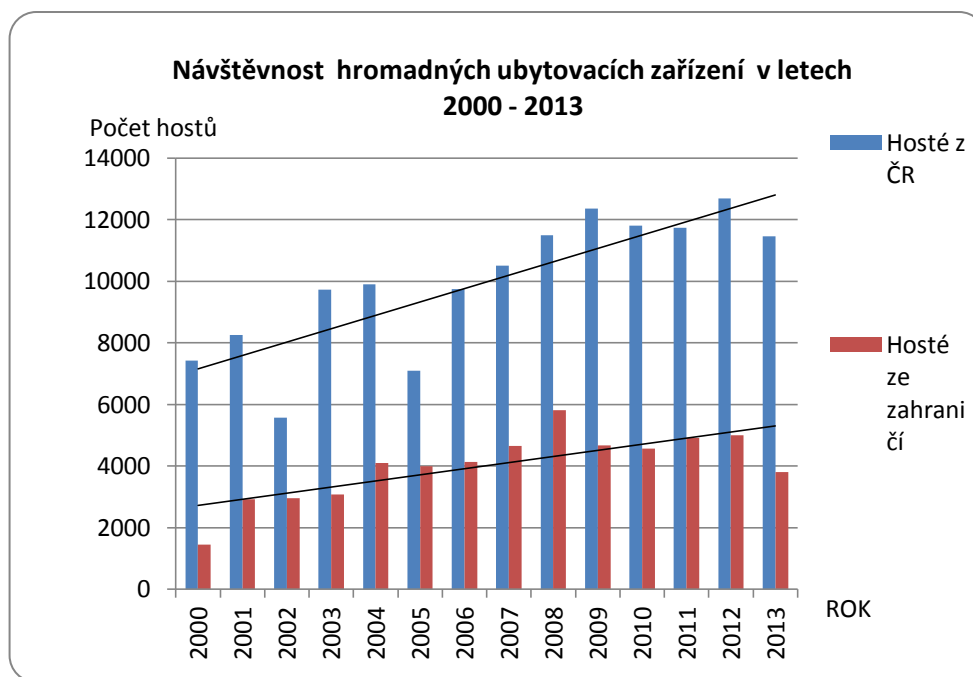


Graf 11 – Struktura zahraničních turistů informačního centra Litomyšl v období 2011 – 2013

Zdroj: dat¹¹⁶, graf: vlastní zpracování

¹¹⁵ TIC – Informační Centrum, Blanka Brýdlová, e-mailová komunikace ze dne 20. 1. 2014.

Přínosem pro město je tedy zvýšení cestovního ruchu. Nejen zvýšení návštěvnosti památek a samotného města Litomyšle, ale například i úroveň ubytovacích zařízení či nabídka služeb ve městě. Dále bude zkoumán vývoj ubytovacích zařízení v Litomyšli, který je sledován až od roku 2000, předtím Český statistický úřad statistiku nesledoval.



Graf 12 – Vývoj návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení v Litomyšli v období 2000 – 2013

Zdroj: data¹¹⁷, graf: vlastní zpracování

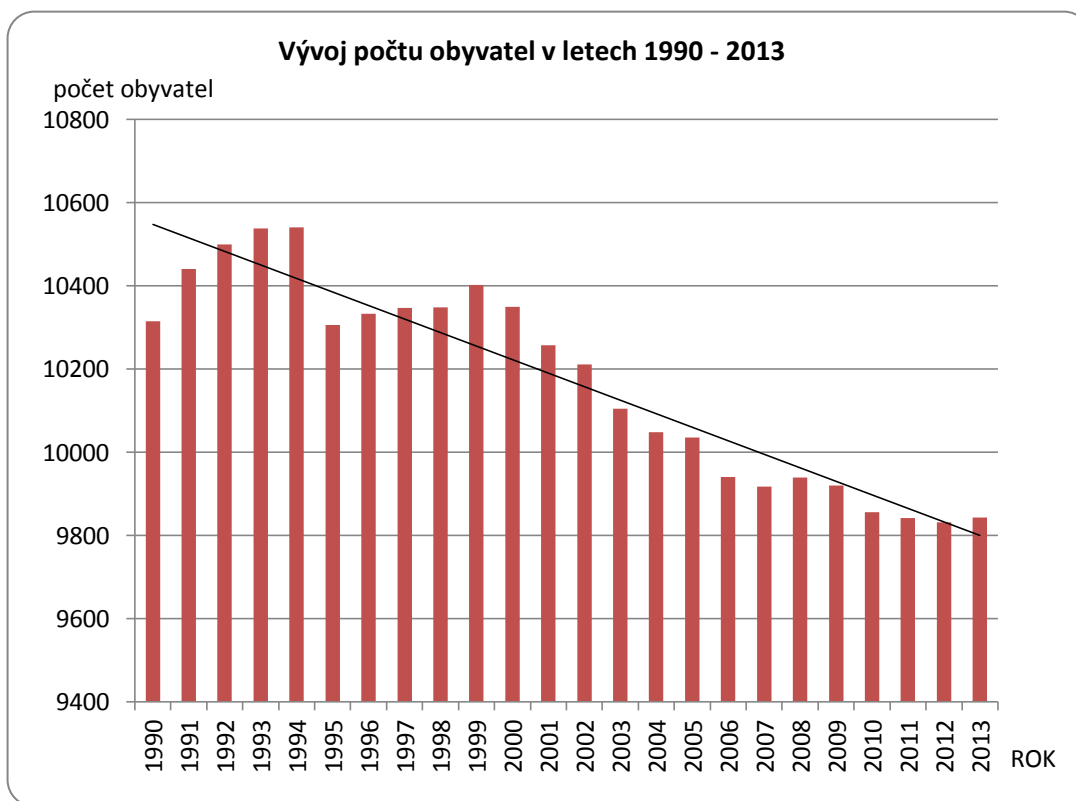
Z grafu 12 je patrný nárůst hostů ubytovacích zařízení v Litomyšli, dlouhodobý trend je jak u domácích, tak i u zahraničních turistů rostoucí. Počet hostů zařízení se od roku 2001 do roku 2013 zvýšil o 161 %. Výsledky dotazníku, který byl proveden na Smetanově náměstí dotazováním patnácti obchodů a restaurací, uvádějí, že zhruba 80 % zákazníků tvoří domácí obyvatelé a 20 % turisté, z nich 5% zahraniční turisté.

Větší atraktivita města díky investicím do památek a jejich okolí se nabízí jako další přínos v podobě přílivu obyvatel do města. Graf 13 zobrazuje vývoj počtu obyvatel města od roku 1990 do roku 2013. Dlouhodobý vývoj má klesající trend. Od roku 1999, kdy byl zámek zapsán na Seznam UNESCO, počet obyvatel klesá. Z těchto dat nelze jednoznačně určit, zda zápis na Seznam UNESCO má na vývoj obyvatel města pozitivní či negativní vliv. Pokles

¹¹⁶ TIC – Informační Centrum, Blanka Brýdlová, e-mailová komunikace ze dne 21. 1. 2014.

¹¹⁷ Návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení podle kategorie v obcích: 2000 - 2012. Český statistický úřad [online]. c2013 [cit. 2013-06-23]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=CRU9010PU_OB2.63&vo=null.

počtu obyvatel může být způsobem současným trendem migrace obyvatel do vesnic v okolí města.



Graf 13 – Vývoj počtu obyvatel Litomyšle v letech 1990 - 2013

Zdroj: data¹¹⁸, graf: vlastní zpracování

Evidentním přínosem pro město je zlepšení stavu památek. Památkový ústav v Pardubicích průběžně investoval finanční prostředky na obnovu památek. Finanční prostředky, zobrazující tabulka 3, jsou značně vysoké, v roce 1999 bylo investováno 2,6 mil. Kč, v roce 2000 dokonce celkem 6,5 mil. Kč a v roce 2001 celkem 3,5 mil. Kč. V dalších letech byly prostředky poskytnuty na záchranu architektonického dědictví na zámku Litomyšl, nejvyšší částka byla ve výši 3,7 mil. Kč, naopak nejnižší částka byla v roce 2006, kdy bylo investováno 0,4 mil. Kč. V roce 2007, 2008, 2009 byly výdaje téměř ve stejné výši. Naopak od roku 2010 do roku 2012 nebyly výdaje na záchranu architektonického dědictví v Litomyšli žádné. Data za rok 2002 nebyla zjištěna, výroční zpráva NPÚ za rok 2013 není dosud k dispozici.

¹¹⁸ Městský úřad Litomyšl, správní oddělení, e-mailová komunikace dne 14. 1. 2014.

Tabulka 3 – Finanční prostředky investované Památkovým ústavem v Pardubicích do záchrany architektonického dědictví v Litomyšli

PROGRAM ZÁCHRANY ARCHITEKTONICKÉHO DĚDICTVÍ		
1999	Piaristický klášter	1 600 000 Kč
	Kostel Povýšení sv. Kříže	1 000 000 Kč
2000	Zámek	3 000 000 Kč
	Kostel Povýšení sv. Kříže	1 000 000 Kč
	Piaristická kolej	2 500 000 Kč
2001	Zámek čp. 93	2 500 000 Kč
	Kostel Povýšení sv. Kříže	1 000 000 Kč
2003	Státní zámek Litomyšl	1 100 000 Kč
2004	Státní zámek Litomyšl	3 700 000 Kč
2005	Státní zámek Litomyšl	1 040 000 Kč
2006	Státní zámek Litomyšl	400 000 Kč
2007	Státní zámek Litomyšl	1 050 000 Kč
2008	Státní zámek Litomyšl	1 000 000 Kč
2009	Státní zámek Litomyšl	1 000 000 Kč
2010	Státní zámek Litomyšl	0 Kč
2011	Státní zámek Litomyšl	0 Kč
2012	Státní zámek Litomyšl	0 Kč

Zdroj: data.¹¹⁹ tabulka: vlastní zpracování

Dále byly poskytnuty finanční prostředky na program regenerace městský památkových rezervací a městských památkových zón v Litomyšli, které zobrazuje tabulka 4. V roce 1999 investoval NPÚ částku 4,758 mil. Kč, v roce 2000 1,64 mil. Kč a v roce 2001 4,5 mil. Kč. Od roku 2002 do roku 2006 byly výdaje uvedeny pouze souhrnně za Litomyšl. Oproti ostatním rokům jsou minimální. V roce 2007 se opět zvýšily, a to na regeneraci kaple sv. Anny ve výši 1,895 mil. Kč. Do kaple sv. Anny se investovalo i v roce 2008, a to částkou ve výši 1,240 mil. Kč. Další výdaje v roce 2008 tvořily výdaje na dům čp. 44 a na regeneraci městského opevnění. Následně je trend výdajů klesající až do roku 2011, kdy byla vynaložena částka ve výši 1,073 mil. Kč na kostel Povýšení sv. Kříže. Z výše uvedených částek vyplývá, že v průběhu tří let od zápisu města na Seznam UNESCO byly investovány značné finanční prostředky, čímž se zlepšil současný stav památek a zvýšila se tím návštěvnost celé Litomyšle. V dalších letech bylo investováno sice menší množství prostředků, ale i tyto menší částky jsou přínosem pro město. Data za rok 2002 nebyla zjištěna, výroční zpráva NPÚ za rok 2013 není dosud k dispozici.

¹¹⁹ Výroční zpráva. *Národní památkový ústav* [online]. c2003-13 [cit. 2013-06-21]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/ke-stazeni/pro-odborniky/narodni-pamatkovy-ustav/vyrocní-zpravy-rocniky/>.

Tabulka 4 – Finanční prostředky investované Památkovým ústavem v Pardubicích na regeneraci MPR a MPZ v Litomyšli

PROGRAM REGENERACE MPR A MPZ		
1999	Dům čp. 84	188 000 Kč
	Dům čp. 96	367 000 Kč
	Dům čp. 69	388 000 Kč
	Dům čp. 72	407 000 Kč
	Dům čp. 392	700 000 Kč
	Piaristická kolej -kočárovna	808 000 Kč
	Dům čp. 133	1 900 000 Kč
2000	Budova čp. 50	178 000 Kč
	Dům U rytířů čp. 110	1 034 000 Kč
	Lidový dům čp. 392	428 000 Kč
2001	Mariánský sloup p.č. 2138/1	1 290 000 Kč
	Bývalé Gymnázium čp. 9	257 000 Kč
	Dům čp. 41	280 000 Kč
	Dům čp. 49	509 000 Kč
	Dům čp. 61	739 000 Kč
	Dům čp. 62	302 000 Kč
	Budova čp. 133	263 000 Kč
	Dům čp. 175	60 000 Kč
	Lidový dům čp. 392	760 000 Kč
	Sokolovna čp. 628	40 000 Kč
2003	Litomyšl	110 000 Kč
2004	Litomyšl	70 000 Kč
2005	Litomyšl	58 400 Kč
2006	Litomyšl	25 000 Kč
2007	Kaple sv. Anny	1 895 000 Kč
2008	Kaple sv. Anny	1 240 000 Kč
	Dům čp. 44	475 000 Kč
	Městské opevnění	400 000 Kč
2009	Zámek litomyšl	382 000 Kč
2010	Dům čp. 194	490 000 Kč
	Radnice	200 000 Kč
	Dům čp. 392	228 000 Kč
2011	Kostel Povýšení sv. Kříže	1 073 000 Kč
	Schodiště - fortna	192 000 Kč
2012	Dům čp. 95	501 000 Kč
	Kostel Rozeslání sv. apoštolů	430 000 Kč

zdroj: data:¹²⁰ tabulka: vlastní zpracování

¹²⁰ Výroční zprávy. *Národní památkový ústav* [online]. c2003-13 [cit. 2013-06-21]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/ke-stazeni/pro-odborniky/narodni-pamatkovy-ustav/vyrocní-zpravy-rocniky/>.

5.3 Dopady pro město

Negativní dopady města spojené se zápisem zámeckého areálu na Seznam UNESCO jsou dle odpovědí respondentů dotazníku, ale i dle Ing. Miroslava Brýdla, nejvíce ekonomické, mezi které lze zařadit zvýšené výdaje městského rozpočtu na kulturu nebo na stavební investice. Město Litomyšl vynaložilo v období 1991 až 2013 prostředky na stavební investice sloužící ke zvýšení atraktivity města jeho památek. Zjištěné stavební investice na památky města Litomyšle zobrazuje tabulka 5, ve které jsou zahrnuty nejen památky UNESCO, ale i ostatní významné památky, které mají vliv na návštěvnost města.

Od roku 1993 město investovalo finance na opravu domů na Smetanově náměstí. V roce 1997 a 1998 Město Litomyšl investovalo do rekonstrukce historického jádra města v celkové výši 34,1 mil. Kč. Velkou stavební investicí byla v roce 2000 rekonstrukce Klášterních zahrad, a to v částce 24,295 mil. Kč. Dále město investovalo v roce 2012 finanční prostředky do revitalizace Zámeckého návrší, v tabulce jsou uvedeny prostředky snížené o přijaté transfery ze státního rozpočtu na tento projekt.

Tabulka 5 – Stavební výdaje města Litomyšl v letech 1991 – 2013

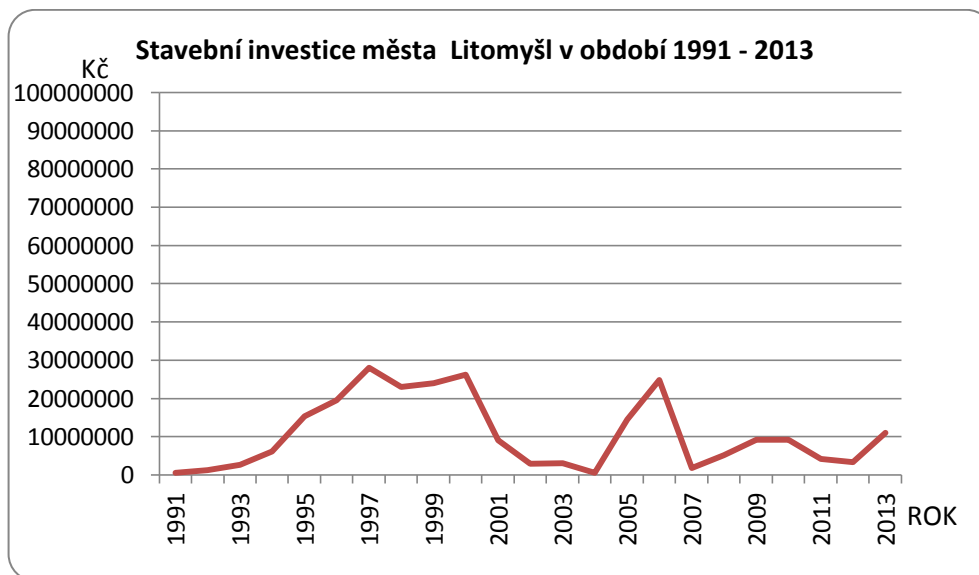
ROK	Položka výdajů	Částka v Kč
1991	Fortna pod muzeem	250 000
	Rekonstrukce veřejného prostranství (chodníky)	370 000
1992	Rekonstrukce historického schodiště u proboštského kostela	1 200 000
1993	Dům Jiráskova ulice čp. 3	1 070 000
	Domy na Smetanově nám.	1 559 000
1994	Smetanův dům	1 911 000
	Domy na Smetanově nám.	4 073 000
	Rekonstrukce Smetanova náměstí	93 000
1995	Investice a opravy	15 387 000
1996	Smetanův dům	18 722 000
	Náměstí	232 000
	Zámek	274 000
	Kostel	229 000
1997	Rekonstrukce historického jádra	21 988 000
	Domy na Smetanově nám.	220 000
	Zámecký pivovar	5 448 000
	Ostatní v zámeckém areálu	325 000
1998	Zámecký pivovar	3 179 000
	Domy na Smetanově nám.	7 698 000
	Rekonstrukce historického jádra	12 112 000
1999	Kláštterní zahrady	8 067 000
	Smetanův dům	5 399 000
	Domy na Smetanově nám.	4 717 000
	Zámecký pivovar	3 330 000

	Dům u Rytířů	1 378 000
	Parkoviště pod zámkem	997 000
	Zámek	133 000
2000	Klášterní zahrady	24 295 000
	Dům u Rytířů	1 053 000
	Zámek	837 000
	Domy na Smetanově nám.	41 000
2001	Zámek	2 119 000
	Zámecký pivovar	2 095 000
	Domy na Smetanově nám.	4 566 000
	Klášterní zahrady	218 000
2002	Zámecký pivovar	2 522 000
	Dům u Rytířů	394 000
2003	Smetanův dům	1 303 000
	Zámek - depozitář	1 292 000
	Domy na Smetanově nám.	426 000
	Dům u Rytířů	114 000
2004	Památky UNESCO	490 000
2005	Zámecký pivovar	14 173 000
	Domy na Smetanově nám.	270 000
2006	Zámecký pivovar	24 512 000
	Piaristický kostel	275 000
	Zámecký areál	94 000
2007	Památky UNESCO	1 779 000
2008	Památky UNESCO	5 209 000
2009	Památky UNESCO	9 223 000
2010	Památky UNESCO	9 183 500
2011	Smetanův dům	420 000
	Kašna na Smetanově náměstí	210 000
	Regenerace památek	50 000
	Dům u Rytířů	1 765 000
	Pivovar	200 000
	Obrazárna zámek	120 000
	Zámecké návrší	1 412 000
2012	Smetanův dům	890 000
	Dům u Rytířů	575 000
	PD kostel sv. Anny	430 000
	Zámecké návrší	1 414 000
2013	Pivovar	304 000
	Smetanův dům	100 000
	Dům u Rytířů	1 765 000
	Zámecké návrší	8 810 000

Zdroj: data:^{121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129} tabulka: vlastní zpracování

¹²¹ ŘÍDKÝ, Marek. Stavební investice Města Litomyšle. *Litomyšl'97*: 1998, č. 1, str. 27.

Pro lepší přehled vývoje stavebních investic ve sledovaném období je zobrazen graf 14, z kterého je patrný rostoucí trend výdajů na památky města od roku 1991 do roku 2000. Poté investice klesají, rostou až od roku 2005, kdy se začal rekonstruovat Zámecký pivovar. Po dokončení této rekonstrukce výdaje klesly na 1,8 mil. Kč. Další značný výdaj města začal v roce 2011, kdy začala revitalizace Zámeckého návrší. Částka v grafu zahrnuje pouze rozdíl příjmů a výdajů na tento projekt, tedy to, co město muselo skutečně vynaložit, protože byly městu poskytnuty finanční prostředky z Integrovaného operačního programu pod názvem prioritní osy Národní podpora územního rozvoje - Cíl Konvergence.¹³⁰



Graf 14 – Vývoj stavebních investic města Litomyšl na obnovu památek za období 1991-2013

Zdroj: data:¹²¹⁻¹²⁹, graf: vlastní zpracování

Zásadním dopadem pro zámek je podle Ing. Miroslava Brýdla to, že památka UNESCO nemůže čerpat finanční prostředky z Integrovaných operačních programů z EU. Dle vyjádření

¹²² SEVEROVÁ, Michaela, HUDEČKOVÁ Eva a HUDEČEK Ivan. Stavební investice. *Litomyšl '98*: 1999, č. 1, str. 31.

¹²³ SEVEROVÁ, Michaela, HUDEČKOVÁ Eva a HUDEČEK Ivan. Stavební investice. *Litomyšl '99*: 2000, č. 1, str. 33.

¹²⁴ SEVEROVÁ, Michaela, HUDEČKOVÁ Eva a HUDEČEK Ivan. Stavební investice. *Litomyšl 2000*: 2001, č. 1, str. 37.

¹²⁵ SEVEROVÁ, Michaela, HUDEČKOVÁ Eva a HUDEČEK Ivan. Stavební investice města. *Litomyšl 2002*: 2003, č. 1, str. 39.

¹²⁶ SEVEROVÁ, Michaela, HUDEČKOVÁ Eva a HUDEČEK Ivan. Stavební investice města. *Litomyšl 2003*: 2004, č. 1, str. 31.

¹²⁷ SEVEROVÁ, Michaela, HUDEČKOVÁ Eva a HUDEČEK Ivan. Stavební investice města. *Litomyšl 2005*: 2006, č. 1, str. 37.

¹²⁸ SEVEROVÁ, Michaela, HUDEČKOVÁ Eva a HUDEČEK Ivan. Stavební investice města. *Litomyšl 2006*: 2007, č. 1, str. 35.

¹²⁹ Městský úřad Litomyšl, odbor kanceláře vedení městského úřadu, e-mailová komunikace dne 14. 3. 2014, stavební investice v letech 2004, 2007-2013.

¹³⁰ Zámecké návrší: Projekt revitalizace zámeckého návrší. *Město Litomyšl* [online]. c2011 [cit. 2014-03-24]. Dostupné z: http://www.litomyšl.cz/index.php?id_str=1311053696306.

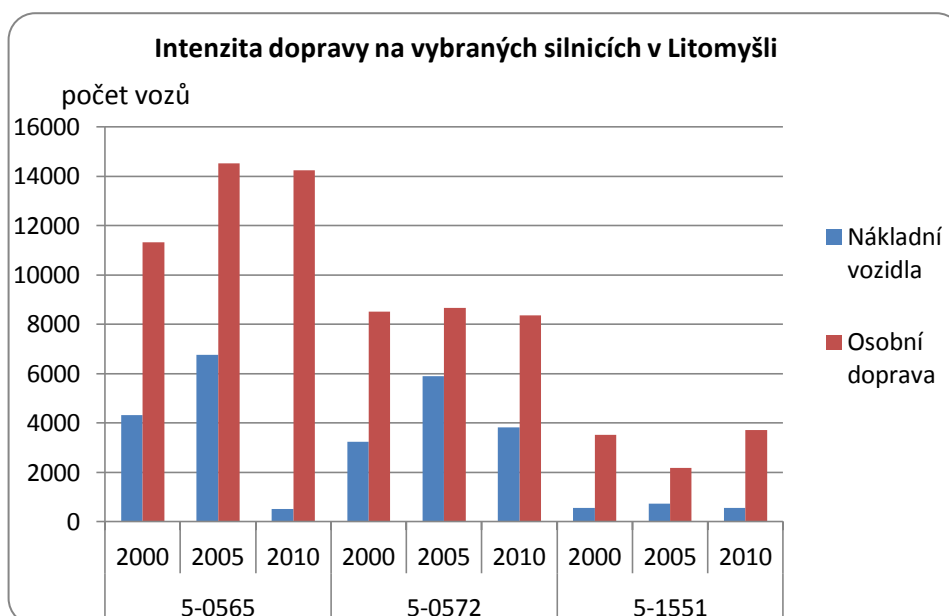
současné kastelánky zámku Mgr. Zdeňky Kalové není zatím specializovaný program pro čerpání financí právě pro památky UNESCO.¹³¹ Ostatní památky města do programů spadají. Tento fakt bohužel nemohl nikdo předvídat, zámek byl zapsán v roce 1999 a Česká republika vstoupila do EU až v roce 2004. Avšak i těmto památkám se zvyšuje šance na využití dotací z EU, protože v současné době probíhá dotazníkové šetření Ministerstva pro místní rozvoj ČR v rámci Integrovaného operačního programu, které je určeno k zjištění připravenosti projektů v oblasti intervence 5.1 IOP – Národní podpora využití potenciálu kulturního dědictví. IOP tedy plánuje vyhlášení výzvy k předkládání žádosti o dotaci mimo jiné pro památkové objekty či soubory zapsané na Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO.¹³²

Dalším dopadem na město je snížená kvalita života obyvatelstva v podobě zvýšené intenzity dopravy ve městě. Graf 15 zobrazuje intenzitu dopravy v Litomyšli. Statistika byla sledována Ředitelstvím silnic a dálnic ČR od roku 2000 do roku 2010 v intervalu 5 let. Sledovaná silnice je I35, která je hlavní spojnici mezi Hradcem Králové, přes Vysoké Mýto, Svitavy, přes Olomouc až na Slovensko. První uvedený úsek 5-0565 je z města směr Vysoké Mýto, kde je stanovena intenzita ŘSD v rozpětí 7001 až 10000 vozů, dalším sledovaným úsekem 5-0572 je z města směr Svitavy, kde je stanovena intenzita ŘSD v rozpětí 10001 až 15000 vozů. Sledovaným úsekem je i silnice č. 358 vedoucí do České Třebové (5-1551), kterou se lze dostat k zámeckému areálu a Klášterním zahradám. Dle ŘSD má intenzitu v rozpětí 3001 až 5000 vozů. Z grafu 15 je vidět, že osobní doprava ze směru Vysoké Mýto byla nejvíce využívána osobními vozy, kdy tudy v roce 2005 projelo 6765 vozů. Z druhého směru silnice I35 je intenzita dopravy značně nižší, což znamená, že bylo více návštěvníků města nebo větší výjezd obyvatel z města (např. za prací) směr Vysoké Mýto. Silnice II. třídy č. 358 ve směru na Českou Třebovou, je zatížena jen minimálně nákladní dopravou. Z těchto dat je patrné, že intenzita dopravy se snižuje a tedy zvýšení intenzity dopravy není negativním dopadem plynoucím ze zápisu zámku na Seznam UNESCO.¹³³

¹³¹ Státní zámek Litomyšl, Mgr. Zdeňka Kalová, DiS., kastelánka, e-mailová komunikace ze dne 6. 2. 2014.

¹³² Památkové objekty mají šanci na podporu z IOP. *Integrovaný operační program* [online]. 26.02.2014 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Microsites/Integrovaný-OP/Novinky_article/Dotaznik-pro-zjisti-ani-absorpci-kapacity.

¹³³ Intenzita dopravy: Sčítání dopravy 2000, 2005 a 2010. *Ředitelství silnic a dálnic ČR* [online]. c2012 [cit. 2013-06-23]. Dostupné z: <http://www.rsd.cz/Silnicni-a-dalnicni-sit/Intenzita-dopravy>.



Graf 15 – Intenzita dopravy na vybraných silnicích v Litomyšli

Zdroj: data:¹²², graf: vlastní zpracování

Jako další dopad se nabízí zvýšení kriminality ve městě, v podobě přestupků proti veřejnému pořádku, přestupky majetkové a občanského soužití, nebo dopravní přestupky. Avšak vzhledem k tomu, že Městská policie Litomyšl, dle sdělení jejího pracovníka, nevede oddělenou evidenci přestupků spáchaných turisty a místními obyvateli, nelze provést porovnání těchto ukazatelů ke zjištění negativního dopadu na město.

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo analyzovat, jaká byla očekávání, přínosy, rizika a reálné dopady na město Litomyšl, v souvislosti s jeho zápisem na Seznam nemovitého kulturního dědictví UNESCO. Zápis zámeckého areálu na Seznam UNESCO bylo pro město významným posunem v žebříčku atraktivity města. Po zápisu došlo k rekonstrukci zámeckého pivovaru, zahradního domku a dalších prostorů zámeckého areálu, Klášterních zahrad a k obnovám dalších památek. Město každoročně přivítá několik tisíc turistů, ať již domácích či zahraničních. Významnou kulturní akcí města je tradiční operní festival Smetanova Litomyšl, který probíhá v zámeckém areálu, čímž dochází k větší prezentaci samotného areálu. Zámek také rozšířil svoji využitelnost, ať již v prohlídkových trasách zámku nebo v prohlídce města s pomocí Rytíře Toulouvce. V zámku mají snoubenci možnost nechat se oddat, a to buď v zámecké kapli, v zahradním altánku či ve sklepení zámku.

V případě Litomyšle je přínosem plynoucím ze zápisu zámku na Seznam UNESCO beze sporu krátkodobé zvýšení návštěvnosti zámku v období zápisu, zvýšení návštěvnosti samotného města, příliv investic na památky v celém městě a zvýšení hostů ubytovacích zařízení, tedy celkově zvýšení prestiže města. Dopady jsou jak na samotný zámek, a to nedostatek finančních prostředků a přísná pravidla NPÚ při využívání zámeckých prostor, ale také dopady na město, především zatížení rozpočtu města, zvýšené výdaje na opravu historických objektů a památek.

Pro získání názorů na zápis byl proveden dotazníkový výzkum. Tímto výzkumem, který byl rozdělen na dvě skupiny, bylo zjištěno, že padesát sedm procent respondentů první skupiny – obyvatelé města a okolí, již navštívilo zámek a sedmdesát procent všech dotázaných vědělo, že je zámek zapsaný na Seznamu kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Dle jejich názorů městu plynula ze zápisu především ekonomická pozitiva a ekonomická negativa. Druhou skupinou byli návštěvníci města. Čtyřicet pět procent těchto návštěvníků navštívilo město z důvodu jeho památek a z toho šedesát čtyři procent bylo právě z důvodu zapsaného zámku na Seznam UNESCO. Byl proveden řízený rozhovor s Josefem Holubem a Ing. Miroslavem Brýdlem, který byl vzhledem k získaným informacím velmi přínosný pro tuto práci.

Celkové posouzení zápisu zámeckého areálu na Seznam UNESCO lze shrnout do několika skutečností. Jako nedostatečnou přípravu na zápis lze označit absenci studie očekávaných rizik a očekávání a jejich vyhodnocení. Důležitá je informovanost občanů nejen o průběhu zápisu, ale o veškerém dění ve městě, což bylo ze strany města dostatečné. Město Litomyšl vydávalo v minulosti ročenky, ve kterých informovalo občany o svém rozpočtu, o stavebních investicích, o evidenci obyvatel, evidovaných přestupcích a dalších skutečnostech, ale také o zápisu zámeckého areálu na Seznam UNESCO. Na internetových stránkách města je uváděn podrobný rozpočet města včetně závěrečného účtu. Dále jsou občané informováni prostřednictvím internetových stránek města, městskými novinami nebo prostřednictvím brožur, které jsou k dispozici na Městském úřadě a Informačním centru a to o různých sportovních a kulturních akcích. Ke zvýšení návštěvnosti byly zpřístupněny další prostory zámeckého areálu a rozšířeny služby obyvatelům, jako jsou například svatební obřady v zámeckém areálu nebo různé výstavy. Jako doporučení Litomyšli lze uvést vhodnost sledování návštěvnosti zámeckého areálu s rozdělením na domácí a zahraniční turisty, kteří navštívili zámek jako památku nebo s cílem zúčastnit se operního festivalu Smetanova Litomyšl, neboli provádět průzkumy návštěvnosti. Samostatnou otázkou by pak byla další propagace a marketingová podpora zámku i města jako takového.

Doporučením dalším městům, která chtějí své památky zapsat na Seznam UNESCO, je provést studii očekávání a rizik, stanovit si indikátory, které by se po zápisu daly vyhodnotit. Příkladem může být právě sledovanost návštěvnosti daného statku k posouzení vývoje. Důležitá je také informovanost obyvatel o průběhu zápisu na Seznam. Města, která usilují o zápis svých památek na Seznam UNESCO, by se měla prostudováním situací dalších měst poučit z případných problémů a nedostatků, které by mohly v průběhu zápisu vznikat.

Tato práce ukázala, jak složitý je proces zápisu statku na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví. A to jak časově, tak i finančně. Kritériem přijetí památky není sice finanční hodnota statku, ale většinou je snaha reprezentovat město obnovenými památkami s lepším vzhledem. Na zápis na Seznam UNESCO čekají další památky v České republice, pokud by se však jejich počet výrazně zvyšoval, jistě by došlo ke snížení výjimečnosti daného statku. Nelze pochybovat o tom, že zápis památky na Seznam UNESCO zvýší zájem veřejnosti o památku jako takovou. V důsledku to přináší pozitiva, která převažují nad případnými negativními dopady, kterým je i složitější administrativní proces zápisu. Nicméně

to, že na Seznam UNESCO nelze zapsat jakoukoliv památku, zaručí její jedinečnost. Vědomí toho, že nějaká památka je na Seznamu UNESCO zapsána, bezesporu zvýší i povědomí města či obce, ve kterých se takováto památka nachází.

POUŽITÁ LITERATURA

1. About us. *UNESCO: Building Peace in the minds of men or women* [online]. c1995-2012 [cit. 2013-02-09]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/unesco/about-us/>.
2. Bazilika sv. Prokopa a židovská čtvrť v Třebíči. *Kraj Vysočina* [online]. c2002-2013 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: http://www.kr-vysocina.cz/vismo5/dokumenty2.asp?id_org=450008&id=1017742.
3. BLAŽÍČEK, Oldřich J. a KROPÁČEK, Jiří. *Slovník pojmů z dějin umění: názvosloví a tvarosloví architektury, sochařství, malby a užitého umění*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1991. 246 s. ISBN 80-207-0246-6.
4. Brno - Představení. *České dědictví UNESCO* [online]. c2013 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.unesco-czech.cz/brno/predstaveni/>.
5. BURIAN, Aleš, ed., PELČÁK, Petr, ed. a WAHLA, Ivan, ed. *Litomyšl a soudobá architektura = Litomyšl and contemporary architecture: 1990-2001: [výstava - Obecní dům Brno, 2001]*. Brno: Spolek Obecní dům Brno, 2001. 103 s. ISBN 80-239-7273-1.
6. Být památkou UNESCO. *České dědictví UNESCO* [online]. c2013 [cit. 2013-04-07]. Dostupné z: <http://www.unesco-czech.cz/byt-pamatkou-unesco/>.
7. Český Krumlov na seznamu UNESCO. *Český Krumlov* [online]. c2006-2013 [cit. 2013-05-30]. Dostupné z: <http://www.ckrumlov.info/docs/cz/atr354.xml>.
8. Činnost odboru památkové péče. *Ministerstvo kultury* [online]. c2007 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=427>.
9. Dotační programy MK. *Ministerstvo kultury* [online]. c2007 [cit. 2013-06-07]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/dotacni-programy/dotacni-programy-mk-18061/>.
10. Dům U Rytířů. *Město Litomyšl* [online]. c2011 [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: http://www.litomysl.cz/?id_str=1311055218845.
11. DVOŘÁČEK, Petr. *Památky UNESCO do kapsy*. Levné knihy KMa, Praha:2004. 125 s. ISBN 80-7309-244-1.
12. Evropská společenství. *Culturenet.cz* [online]. c2013 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: <http://www.culturenet.cz/index.php?cmd=page&id=565>.
13. FRANCONI, Francesco a LENZERINI Federico. *The 1972 World Heritage Convention: a commentary*. New York: Oxford University Press, 2008, xxiv, 576 p. ISBN 01-992-9169-1.
14. Haagská úmluva o ochraně kulturních statků v případě ozbrojeného konfliktu. *Ministerstvo kultury* [online]. c2007 [cit. 2013-04-07]. Dostupné z:

- <http://www.mkcr.cz/cz/zahranicni-vztahy/unesco/deklarace/haagska-umluva-o-ochrane-kulturnich-statku-v-pripade-ozbrojeneho-konfliktu-136387/>.
15. HUDEČEK, Ivan a HUDEČKOVÁ Eva. "Nesnažme se dělat věci provičně": radí starosta Litomyšle Miroslav Brýdl. *Lilie: Litomyšlské noviny*. 7. ledna 2000, č. 1.
 16. HUDEČEK, Ivan. Zámek Litomyšl na poštovní známce. *Lilie: Litomyšlské noviny*. 3. září 2002, č. 9.
 17. Charakteristika správního obvodu Litomyšl. *Český statistický úřad* [online]. c2013 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/charakteristika_spravniho_obvodu_litomysl.
 18. Indikativní seznam. *Národní památkový ústav* [online]. c2003-2013 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/vystava-unesco/indikativni-seznam/>.
 19. Indikativní seznam nemovitých kulturních památek ČR. *Transnacionální sériová nominace evropských lázeňských měst k zápisu na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO* [online]. 2013 [cit. 2013-05-21]. Dostupné z: <http://www.spaarch.cz/cz/?p=490>.
 20. *Informační centrum Litomyšl* [online]. 2013 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: <http://www.ticlitomysl.cz/index.htm>.
 21. Intenzita dopravy: Sčítání dopravy 2000, 2005 a 2010. *Ředitelství silnic a dálnic ČR* [online]. c2012 [cit. 2013-06-23]. Dostupné z: <http://www.rsd.cz/Silnicni-a-dalnicni-sit/Intenzita-dopravy>.
 22. Introducing UNESCO: what we are. *UNESCO: Building Peace in the minds of men or women* [online]. c1995-2012 [cit. 2013-02-09]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/unesco/about-us/who-we-are/introducing-unesco/>.
 23. KIBIC, Karel a VOŠAHLÍK, Aleš. *Památková ochrana a regenerace historických měst v České republice 1945-2010*. 1. vyd. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2011. 349 s. ISBN 978-80-87104-88-0.
 24. Klášterní zahrady. *Město Litomyšl* [online]. c2011 [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: http://www.litomysl.cz/?id_str=1311055287097.
 25. KUČOVÁ, Věra. *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO*. 1. vyd. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2009, 199 s. Odborné a metodické publikace, sv. 37. ISBN 978-808-7104-521.
 26. Kutná Hora - Představení. *České dědictví UNESCO* [online]. c2013 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.unesco-czech.cz/kutna-hora/predstaveni/>.
 27. LAW ON PROTECTION OF CULTURAL MONUMENTS AND GENERAL PROVISIONS. *UNESCO* [online]. c1995-2012 [cit. 2013-05-26]. Dostupné z: http://www.unesco.org/culture/natlaws/media/pdf/montenegro/me_protcultmonts_en_gtof.pdf.

28. Litomyšl - základní informace o městě. *Portál Litomyšl* [online]. c2008-2013 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.portallitomysl.cz/>.
29. Litomyšl - základní údaje. *Město Litomyšl* [online]. c2011 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: http://www.litomysl.cz/?lang=cz&co=mesto_litomysl&akce=zakl_udaje.
30. Litomyšl slavila vstup do UNESCO. *Lilie: Litomyšlské noviny*. 1. červenec 2000, č. 7.
31. Litomyšl v Paříži o UNESCO. *Lilie: Litomyšlské noviny*. 1. srpna 1998, č. 14.
32. *Městské zastupitelstvo 17. 6. 1999 - 14. 12. 1999: Usnesení z 5. zasedání Zastupitelstva Města Litomyšl ze dne 14. 12. 1999*. Litomyšl, 1999.
33. *Městské zastupitelstvo 23. 1. 2001 - 11. 12. 2001: Usnesení z 3. zasedání Zastupitelstva Města Litomyšl ze dne 29. 5. 2001*. Litomyšl, 2001.
34. *Městské zastupitelstvo 23. 1. 2001 - 11. 12. 2001: Usnesení z 6. zasedání Zastupitelstva Města Litomyšl ze dne 11. 12. 2001*. Litomyšl, 2001.
35. *Městské zastupitelstvo 23. 3. 2000 - 9. 12. 2000: Usnesení z 1. zasedání Zastupitelstva Města Litomyšl ze dne 23. 3. 2000*. Litomyšl, 2000.
36. *Městské zastupitelstvo 23. 3. 2000 - 9. 12. 2000: Usnesení z 2. zasedání Zastupitelstva Města Litomyšl ze dne 8. 6. 2000*. Litomyšl, 2000.
37. *Městské zastupitelstvo 23. 3. 2000 - 9. 12. 2000: Usnesení z 3. zasedání Zastupitelstva Města Litomyšl ze dne 27. 9. 2000*. Litomyšl, 2000.
38. *Městské zastupitelstvo 6. 3. 1996 - 12. 12. 1996: Usnesení z 2. zasedání Zastupitelstva Města Litomyšl ze dne 9. 5. 1996*. Litomyšl, 1996.
39. Městský úřad Litomyšl, odbor kanceláře vedení městského úřadu, e-mailová komunikace dne 14. 3. 2014, stavební investice v letech 2004, 2007-2013.
40. Městský úřad Litomyšl, správní oddělení, e-mailová komunikace dne 14. 1. 2014.
41. Microsoft Excel 2000/2002: Grafy. *EAMOS* [online]. c2002-2014 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: http://eamos.pf.jcu.cz/amos/kat_inf/modules/low/kurz_text.php?startpos=12&id_kap=12&kod_kurzu=kat_inf_4011.
42. Naděje zámku pro UNESCO očima Ministerstva kultury. *Lilie: Litomyšlské noviny*. 26. února 1999, č. 5.
43. Nakládání s památkovým fondem. *Ministerstvo kultury* [online]. c2007 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/odbor-pamatkove-pece/nakladani-s-pamatkovym-fondem-18034/>.

44. Národní památkový ústav – charakteristika poslání a činnosti. *Národní památkový ústav* [online]. c2003-2013 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/narodni-pamatkovy-ustav/>.
45. Národní památkový úřad, územní odborné pracoviště v Pardubicích, osobní jednání dne 10. 2. 2014.
46. Návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení podle kategorie v obcích: 2000 - 2012. *Český statistický úřad* [online]. c2013 [cit. 2013-06-23]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislatab=CRU9010PU_OB2.63&vo=null.
47. Nehmotné kulturní dědictví. *A S O R K D* [online]. c2013 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.asorkd.cz/stopy-dedictvi/nehmotne-kulturni-dedictvi/>.
48. Nový program ministerstva kultury pro památky UNESCO. *ProCulture o. s.* [online]. c2003-2013 [cit. 2013-06-07]. Dostupné z: <http://www.proculture.cz/cultureinfo/kulturni-politika-v-cr/novy-program-ministerstva-kultury-pro-pamatky-unesco-1914.html>.
49. O České inspiraci. *Česká inspirace* [online]. c2011-2013 [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: <http://www.ceskainspirace.cz/o-nas/#zacatek>.
50. O sdružení. *České dědictví UNESCO* [online]. c2013 [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: <http://www.unesco-czech.cz/sdruzeni/>.
51. O Zámku. *Arcibiskupský zámek a zahrady Kroměříž* [online]. c2013 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.zamek-kromeriz.cz/zamek/o-zamku/>.
52. Odbor kultury a cestovního ruchu. *Město Litomyšl* [online]. c2011 [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: https://www.litomysl.cz/?lang=cz&co=mestsky_urad&akce=odbor&id=1084534762768.
53. Operační směrnice pro provádění Úmluvy o ochraně světového. *Ministerstvo kultury* [online]. c2007-2010 [cit. 2013-04-20]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/scripts/modules/fg/fulltxt.php?sort=rank&locale=CZ&langid=1&datefrom=1.1.1990&searchtext=sm%ECrnice+k+prov%E1d%ECn%ED&x=0&y=0>.
54. PAMÁTKOVÁ PÉČE V ČR. *Technologie rekonstrukcí historických objektů* [online]. 2011 [cit. 2013-05-28]. Dostupné z: 122ytrh.technologie.fsv.cvut.cz/download.php?id=204.
55. Památkový zákon. *Národní památkový ústav* [online]. c2003-2013 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/zakony-mezinarodni-dokumenty/zakon-o-statni-pamatkove-peci/>.
56. Památky UNESCO - kulturní krajina Lednice-Valtice. *Národní památkový ústav* [online]. c2003-2013 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/vystava-unesco/lednice-valtice/>.

57. Památky UNESCO - sloup Nejsvětější Trojice v Olomouci. *Národní památkový ústav* [online]. c2003-2013 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/vystava-unesco/olomouc/>.
58. PEK, Tomáš. *Stavební památky: specifika přípravy a financování jejich obnovy, údržby a provozu*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, i-xiv, 15-214 s. ISBN 978-80-7357-462-8, str. 89-92.
59. POLÁKOVÁ, Jana, ed. *Mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví*. 1. vyd. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2007- . sv. ISBN 978-80-87104-14-9.
60. Právní předpisy z oblasti památkové péče. *Ministerstvo kultury* [online]. c2007 [cit. 2013-06-07]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/legislativa/pravni-predpisy-z-oblasti-pamatkove-pece-18039/>.
61. Pražská památková rezervace - UNESCO. *Praha.eu* [online]. 2013 [cit. 2013-05-30]. Dostupné z: http://www.praha.eu/jnp/cz/home/zivot_v_praze/budoucnost_historie/pamatky/prazska_pamatkova_rezervace/index.html.
62. Průběh obhajob a hlasování o zápisu památek do Seznamu světového dědictví UNESCO. *Pražský studentský summit* [online]. c2009 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://www.studentsummit.cz/data/1364945927193Prubeh-obhajob-a-hlasovani-u-zapisu-pamatek-do-Seznamu-svetoveho-dedictvi-UNESCO.pdf>.
63. Představitelé měst UNESCO v Litomyšli. *Lilie: Litomyšlské noviny*. 1. prosinec 2000, č. 12.
64. Příručka vlastníka kulturní památky a nemovitosti v památkově chráněných územích. *Magistrát hlavního města Prahy* [online]. c2003-2013 [cit. 17. 11. 2010]. Dostupné z: http://pamatky.praha.eu/public/90/be/26/1135532_351333_prirucka_vlastnika_kulturni_pamatky.pdf.
65. ŘÍDKÝ, Marek. Finále o UNESCO. *Lilie: Litomyšlské noviny*. 28. března 1998, č. 7.
66. ŘÍDKÝ, Marek. Koledujeme si o zápis do seznamu UNESCO. *Lilie: Litomyšlské noviny*. 17. června 1996, č. 12.
67. ŘÍDKÝ, Marek. Litomyšl očima občanů. *Litomyšl'97*. květen 1998, č. 1.
68. ŘÍDKÝ, Marek. Stavební investice Města Litomyšle. *Litomyšl'97: 1998*, č. 1.
69. SEVEROVÁ, Michaela, HUDEČKOVÁ Eva a HUDEČEK Ivan. Historické město roku 2000. *Litomyšl 2001: 2002*, č. 1.
70. SEVEROVÁ, Michaela, HUDEČKOVÁ Eva a HUDEČEK Ivan. Oslava zápisu zámeckého areálu na seznam UNESCO. *Litomyšl 2000: 2001*, č. 1.

71. SEVEROVÁ, Michaela, HUDEČKOVÁ Eva a HUDEČEK Ivan. Stavební investice. *Litomyšl '98*: 1999, č. 1.
72. SEVEROVÁ, Michaela, HUDEČKOVÁ Eva a HUDEČEK Ivan. Stavební investice. *Litomyšl '99*: 2000, č. 1.
73. SEVEROVÁ, Michaela, HUDEČKOVÁ Eva a HUDEČEK Ivan. Stavební investice. *Litomyšl 2000*: 2001, č. 1.
74. SEVEROVÁ, Michaela, HUDEČKOVÁ Eva a HUDEČEK Ivan. Stavební investice města. *Litomyšl 2002*: 2003, č. 1.
75. SEVEROVÁ, Michaela, HUDEČKOVÁ Eva a HUDEČEK Ivan. Stavební investice města. *Litomyšl 2003*: 2004, č. 1.
76. SEVEROVÁ, Michaela, HUDEČKOVÁ Eva a HUDEČEK Ivan. Stavební investice města. *Litomyšl 2005*: 2006, č. 1.
77. SEVEROVÁ, Michaela, HUDEČKOVÁ Eva a HUDEČEK Ivan. Stavební investice města. *Litomyšl 2006*: 2007, č. 1.
78. SEVEROVÁ, Michaela, HUDEČKOVÁ Eva a HUDEČEK Ivan. Zámecký areál v UNESCO. *Litomyšl'99*: 2000, č. 1.
79. SEVEROVÁ, Michaela, HUDEČKOVÁ Eva a HUDEČEK Ivan. Žádost o zápis do UNESCO. *Litomyšl'98* 1999, č. 1.
80. SEVEROVÁ, Michaela. ČNB připravuje emisi zlaté pamětní mince se zámkem Litomyšl. *Lilie: Litomyšlské noviny*. 3. září 2002, č. 9.
81. SEVEROVÁ, Michaela. Založeno sdružení České dědictví UNESCO. *Lilie: Litomyšlské noviny*. 2. srpen 2001, č. 8.
82. SEVEROVÁ, Michaela. Zámecký areál. *Litomyšl'98: Litomyšlské události*. 1999, č. 1.
83. Seznam světového dědictví UNESCO. *Ministerstvo zahraniční věci České republiky* [online]. 2011 [cit. 2013-02-16]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilateralni_spoluprace/unesco/cr_v_unesco/seznam_svetoveho_kulturniho_a_prirodniho.html.
84. SKŘIVÁNEK, Milan. *Litomyšl 1259-2009: město kultury a vzdělávání*. Vyd. 1. Litomyšl: Město Litomyšl, c2009, 615 s. ISBN 978-802-5451-298.
85. Slovácký verbuňk. *Národní ústav lidové kultury* [online]. c2008 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.nulk.cz/Informace.aspx?sid=138>.
86. Smetanovo náměstí. *Město Litomyšl* [online]. c2011 [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: http://www.litomysl.cz/?id_str=1311055259565.

87. Sokolnictví - Představení. *České dědictví UNESCO* [online]. c2013 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.unesco-czech.cz/sokolnictvi/predstaveni/>.
88. Současná památková péče. *Holašovice* [online]. c2013 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.holasovice.eu/informace-o-obci/pamatkova-pece/>.
89. Státní zámek Litomyšl, Mgr. Zdeňka Kalová, DiS., kastelánka, e-mailová komunikace ze dne 6. 2. 2014.
90. Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO. *Národní památkový ústav* [online]. c2003-2013 [cit. 2013-04-20]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/books/svetove-kulturni-a-prirodni-dedictvi-unesco-1/>.
91. Telč - Představení. *České dědictví UNESCO* [online]. 2013 [cit. 2013-05-30]. Dostupné z: <http://www.unesco-czech.cz/unesco-mesta/>.
92. TIC – Informační Centrum, Blanka Brydlová, e-mailová komunikace ze dne 20. 1. 2014.
93. TIC – Informační Centrum, Blanka Brydlová, e-mailová komunikace ze dne 21. 1. 2014.
94. TKÁČ, Vladimír. *Průvodce poklady UNESCO: Český Krumlov, Holašovice, Kutná Hora, Litomyšl, Praha*. Vyd. 1. Olomouc: Fontána, [2006?]. 336 s. ISBN 80-7336-307-0.
95. Toulovcovo náměstí s okolím. *Město Litomyšl* [online]. c2011 [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: http://www.litomysl.cz/?id_str=1311055273237.
96. *UNESCO - Zámek Litomyšl: Kulturní statek České republiky navrhovaný k zařazení do Seznamu světového kulturního dědictví*. Česká republika, 1998.
97. UNESCO turisty nepřilákalo. MF DNES , David Půlpán. *IDNES.cz: zprávy* [online]. 3. dubna 2002 20:06. c1999-2014 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/unesco-turisty-neprihlakalo-dpb-/domaci.aspx?c=A020403_200428_zpr_regiony_reg.
98. UNESCO's governing bodies. *UNESCO: Building Peace in the minds of men or women* [online]. c1995-2012 [cit. 2013-02-09]. Dostupné z: <http://translate.google.cz/?hl=cs&tab=wT#en/cs/>.
99. VAJČNER, Jiří. *Úvod do památkové péče: několik poznámek o historii památkové péče, zakládání ochrany věcí jako kulturních památek, evidenci památkového fondu, mezinárodním rozměru památkové péče a o dalších příbuzných oborech památkové péče v České republice a ve světě*. Vyd. 1. Praha: Institut pro místní správu Praha, 2009. 119 s. Skripta. ISBN 978-80-86976-16-7.
100. Vesnické masopustní obchůzky a masky na Hlinecku. *Soubor lidových staveb Vysočina* [online]. c2013 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.vesely-kopec.eu/vesnicke-masopustni-obchuzky-a-masky-na-hlinecku/>.

101. VOPÁLKA, Pavel. *Litomyšl: na prahu třetího tisíciletí = on the verge of the third millennium*. Litomyšl: Město Litomyšl, 2009. 111 s. ISBN 978-80-254-4502-0.
102. Výroční zprávy. *Národní památkový ústav* [online]. c2003-13 [cit. 2013-06-21]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/ke-stazeni/pro-odborniky/narodni-pamatkovy-ustav/vyrocní-zpravy-rocniky/>.
103. Výroční zpráva Státního památkového ústavu 2000. *Národní památkový ústav* [online]. c2003-13 [cit. 2013-06-21]. Dostupné z: http://www.npu.cz/download/1111596001_1875/vyr361-00.pdf.
104. Výroční zpráva Státního památkového ústavu 2001. *Národní památkový ústav* [online]. c2003-13 [cit. 2013-06-21]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/download/1105101019/vyr361-01.pdf>.
105. Výroční zpráva Státního památkového ústavu 2012. *Národní památkový ústav* [online]. c2003-14 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/download/1373460830/%C3%9AOP+v+Pardubic%C3%ADch.pdf>
106. World Heritage List. *UNESCO World Heritage Centre* [online]. c1992-2013 [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://whc.unesco.org/en/list>.
107. Zámecké návrší: Projekt revitalizace zámeckého návrší. *Město Litomyšl* [online]. c2011 [cit. 2014-03-24]. Dostupné z: http://www.litomysl.cz/index.php?id_str=1311053696306.
108. Zámecký areál - památka UNESCO. *Město Litomyšl* [online]. c2011 [cit. 2013-06-16]. Dostupné z: http://www.litomysl.cz/?id_str=1311055206970.
109. Zámek. *Litomyšl* [online]. c2013 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: http://www.litomysl.cz/zamecke-navrsi/index.php?option=com_content&task=view&id=8&Itemid=16.
110. Zelená hora. *Žďár nad Sázavou* [online]. c2011 [cit. 2013-05-30]. Dostupné z: <http://www.zdarns.cz/o-meste/zelena-hora.asp>.